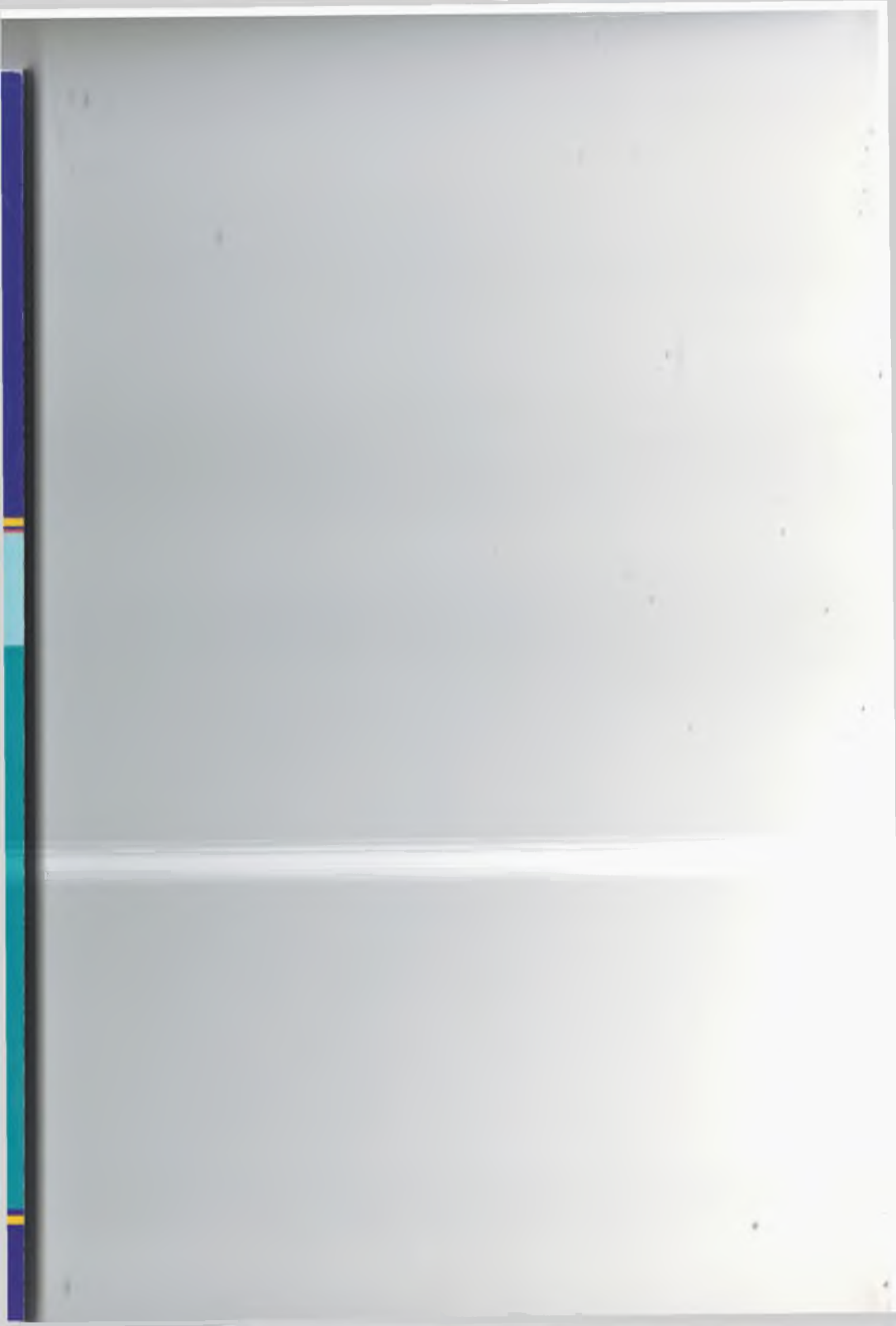

Р.К.Керимбаева, А.С.Ережепбаева,
Ж.Қ.Даниярова

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ТІЛІН ДАМЫТУҒА АРНАЛҒАН ТҮЗЕТУ-ДАМЫТУ ЖҰМЫСТАРЫ

Оқу-әдістемелік құрал

THE JOURNAL OF THE
ROYAL ANTHROPOLOGICAL INSTITUTE
PUBLISHED BY THE
CAMBRIDGE UNIVERSITY PRESS
PRINTED IN GREAT BRITAIN
BY THE UNIVERSITY PRESS, CAMBRIDGE

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ
МИНИСТРЛІГІ
ЖАМБЫЛ ОБЛЫСЫ ӘКІМІ АППАРАТЫНЫҢ
«ҚОҒАМДЫҚ КЕЛІСІМ» КОММУНАЛДЫҚ
МЕМЛЕКЕТТІК МЕКЕМЕСІ

Р.К.Керімбева, А.С.Ережепбаева, Ж.Қ.Даниярова

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ
ТІЛІН ДАМУЫҒА АРНАЛҒАН
ТҮЗЕТУ-ДАМУЫ ЖҰМЫСТАРЫ

Оқу-әдістемелік құрал

Тараз 2022

ӘӨЖ: 373.2
КБЖ 74.102
К 32

К 32 Керимбаева Р.К., Ережелбаева А.С., Даниярова Ж.Қ.
Мектеп жасына дейінгі балалардың тілін дамытуға арналған түзету-
дамыту жұмыстары: Оқу-әдістемелік құрал. – ИП «Бейсенбекова Ә.Ж.»
Тараз, 2022. -145 бет.

ISBN 978-601-7329-34-1

Ізгір жауапкерлер

Ғ.С. Нығамбекова - М.Х. Дулати атындағы Тараз мемлекеттік
университетінің доценті, п.ғ.к.

Ш.А. Тұсабаева - Тараз мемлекеттік педагогикалық университетінің
доценті, п.ғ.к.

А.М. Байқұлова - Тараз гуманитарлық-инновациялық университетінің
Ph.D

Оқу-әдістемелік құралда ересектер және мектепалды даярлық тобының балаларының тілін дамытуға арналған түзету-дамыту жұмысының сабақтары, тіл ұстарту жаттығулар, релаксация, психологиялық ойындар, ойын-тапсырмалар жинағы ұсынылған. Ата-аналар мен педагогтермен жүргізілген тренингтер, семинарлар, дөңгелек үстел материалдары, психологиялық кеңестер берілген.

Құралда «Психология», «Психология және педагогика», «Мектепке дейінгі оқыту және тәрбиелеу» мамандығында оқитын колледж, университет студенттері, балалық психологтары мен тәрбиешілер қолдануға бағылды.

ӘӨЖ: 373.2
КБЖ 74.102

Баспаға **М.Х. Дулати** атындағы Тараз мемлекеттік университетінің Ғылыми кеңесі шешімімен ұсынылған (Хаттама №10, 16 маусым 2020 жыл)

ISBN 978-601-7329-34-1

© Керимбаева Р.К., Ережелбаева А.С., Даниярова Ж.Қ., 2022

Кіріспе

Бүгінгі таңда білім беру жүйесінің сапасын уақыт талабы деңгейінде жоғарылату, заманауи ақпараттық технологияларды пайдаланып тілдік қатынастарды дамыту талаптары қойып отыр. Мектеп жасына дейінгі балалардың тұлғалық дамуы мен оларды мектепке дайындау ісін жүйелі жүргізу аса маңызды мәселелердің бірі болып отыр.

Балалық шақ-адамның туған кезінен бастап әлеуметтік және психологиялық жетілуге дейінгі өмірлік кезеңі. Бұл шақта баланың дамуы мен адамзат қоғамының толыққанды мүшесі ретінде қалыптасу процесі жүргізіледі. Әлеуметтік даму – бұл баланың құндылықтар мен дәстүрлерді, өзі тұратын қоғам мәдениетін меңгерудің алғы шарты. Бала ересектермен және құрбыларымен қарым-қатынаста болып, басқалармен қатар өмір сүруге, олардың мүдделерін ескеруге үйренеді.

Мектеп жасына дейінгі баланың әлеуметтік дамуына әсер ететін аса маңызды факторлар: отбасы атмосферасы, баланың ата-анасымен эмоциялық қарым-қатынастар, баланың позициясы, отбасы құрылымы, тәрбие стилі болып табылады.

Сондай-ақ бала жанын, ішкі сезімін білдіретін негізгі құралы ана тілі. Ана тілін үйрену сөздерді жаттау, олардың жүйесін, өзгерту заңдарын білу ғана емес, сөйлеу психологиялық процесс. Сөйлеу арқылы балалар тілдің сансыз көп ұғымдарын, ойларын, сезімдерін, сұлу үлгілерінің жүйесін білдіреді. Балалардың логикалық ойын, сөздік қорын дамыту, жаңа сөздермен таныстырып, ойын дұрыс жүйелі айтып беруге, байланыстырып сөйлеуге үйрету психологиялық жұмыстың бір бағыты. Мектепке дейінгі жаста балалардың қарым-қатынас шеңбері кеңейе түседі. Балалар біраз есейген шақта шағын жанұяның байланыстар шегінен шығып, адамдардың аумақты тобымен, әсіресе, қатар құрбыларымен араласа бастайды. Сөйлесетін адамдардың көбеюі баладан ең бастысы тіл болып табылатын қарым-қатынас құралын толық меңгеруді талап етеді.

Мектепке дейінгі баланың психикалық дамуына, танымдық процестердің ықпалы, әсіресе тілдің дамуын ұйымдастыру зор мәнге ие болады. Көптеген зерттеулерде (Л.А.Венгер, П.Я.Гальперин, Д.Б.Эльконин, В.В.Давыдов) оқыту мазмұнына арнайы құралдарды енгізу танымдық әрекеттің және тілдік қатынастардың дамуына ықпал ететіндігі айтылады. Атақты психолог-ғалымдар П.К.Анохин,

Н.Б.Бернштейн, А.Р.Лурия, Д.Н.Узнадзе өз зерттеулерінде сөйлеу әрекеті жөніндегі өз ой-пікірлерін ашып көрсетті.

Ғалымдар психологиядағы сөйлеудің түрлері мен сөйлеу сапасы, сөз бен ойдың бірлестігі балалардың психикасына да үлкен әсер ететінін зерттеген. Сөзбен ойлаудың арқасында ғана, олар бірінің білмегенін екіншісі біліп, ақыл-ойын молайта түсседі.

Ұсынылып отырған оқу-әдістемелік құралға енгізілген психологиялық түзету-дамыту сабақтардың ерекшелігі, балаларға сөздің құрылымы мен сөздік қорды дамытуға бағытталған. Балаларға түрлі жаттығулар, тапсырмалар, тіл ұстарту ойындары ұсынылады, олардың дәйекті орындалуы шығармашылықты дамытады.

Мақсаты: Балалардың ана тілін және өзге тілді жеңіл меңгеруіне психологиялық қолдау көрсету; ата-аналардың балабақшамен тығыз байланыста болуы, бала өміріне араластыру, сабақтастық орнату, психологиялық ағарту; педагогтардың психологиялық білімін арттыру жетілдіру, кеңестер беру.

Ұсынылған оқу-әдістемелік құрал 3-бөлімнен тұрады:

1-бөлімінде мектепалды даярлық тобында 72 сағаттық және ересек топ балаларымен ұйымдастырылған 18 сағаттық кешенді түзету-дамыту сабақтары, тіл ұстарту жаттығулары, релаксация, психологиялық ойын, тапсырмалар ұсынылады.

2-бөлімде ата-аналармен өткізілетін дөңгелек үстел, сауалнамалар, психологиялық кеңестер, тренинг, жаттығулар жиынтығы ұсынылған.

3-бөлімде педагогтардың психологиялық білімін жетілдіруге және ұжымда жағымды ахуалды қалыптастыруға арналған психологиялық ойындар, тренингтер, семинарлар ұсынылған.

Мектепалды дүірлік тобына арналған түзету-дамыту сабағының перспективалық жоспары

№	Тақырыбы	Мақсаты	Сағ. саны
1	Мен қанқу салдым	Балалардың тілін дамыту, топты жинақтау, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, есте сақтау қабілетін дамыту.	1
2	Көп және біреу	Балалардың ойлау қабілетін дамыту, байланыстырып сөйлеу тілін дамыту, тыныштандыру.	1
3	Өт орнаңды тап	Зейін тұрақтылығын дамыту, топта психологиялық жағымды ахуалды қалыптастыру, балаларды тыныштандыру.	1
4	Сөйлемдерді аяқта	Балалардың тілін дамыту, зейін тұрақтылығын дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау	1
5	Түгендеу-шатастыру	Ырықсыз зейінді дамыту, байланыстырып сөйлеу тілін дамыту, тыныштандыру.	1
6	Құлақ-мұрын	Балалардың қабылдауын дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.	1
7	Доп	Балалардың зейінін дамыту, байланыстырып сөйлеу тілін дамыту, тыныштандыру.	1
8	Құстар ұшып келді	Балалардың есте сақтау қабілетін, сөздік қорын дамыту, тыныштандыру.	1
9	Зейінді бол	Балалардың зейінін дамыту, сөздік қорын дамыту, тыныштандыру.	1
10	Шырмауық	Балалардың эмоциялық сезімдерін дамыту, өзге адамдардың эмоциялық сезімдерін түсінуді дамыту; сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.	1
1	Тышқан мен мысық	Балаларды шапшаңдық пен шыдамдылыққа, ұйымшылдыққа	1

		үйрету, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.	
12	Кім боласың?	Балалардың байланыстырып сөйлеуін, ойлауын дамыту, тыныштандыру.	1
13	Гүл	Балалардың эмоционалдық көңіл-күйін көтеріп, қимыл – қозғалыс дағдыларын дамыту, қиялын, тілін дамыту, денедегі қысымды түсіру.	1
14	Біріккен сурет	Балалардың шығармашылық қиялын, тілін дамыту, тыныштандыру.	1
15	Ойыншықты сипатта	Балалардың есте сақтау қабілетін, тілін дамыту, тыныштандыру	1
16	Анаңа дастархан жасауға көмектес	Балалардың эмоциялық сезімдерін дамыту, өзге адамдардың көңіл күйін, сезімін түсіну, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.	1
17	Анам мені не үшін жақсы көреді?	Балалардың өзіндік бағасын жоғарылату, құрбылары алдында әр баланың маңыздылығын жоғарылату, тілін дамыту, денедегі қысымды түсіру.	1
18	Суреттің жұбын тап	Балалардың ойлау қабілетін, есте сақтауын және тілін дамыту, тыныштандыру.	1
19	Көкөністер	Баланың сөздік қорын байыту, зейінін дамыту, өзара келісімге келуге тәрбиелеу, тыныштандыру.	1
20	Көңілді қоян	Балалардың зейінін дамыту, қимыл-қозғалыстарды үйлестіру, тілін дамыту, тыныштандыру.	1
21	Көрші	Балалардың көңіл – күйлерін көтеріп, қимыл – қозғалыс дағдыларын дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру .	1
22	Сәбіз	Балалардың көңіл – күйлерін көтеріп, саусақ қимылдарын жетілдіру, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру .	1

23	Қолғаптар	Достық қарым – қатынас орнату, өзгемен бөлісе отырып жұмыс жасауға үйрену, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.	1
24	Бар ма, жоқ па?	Балалардың эмоциялық сезімдерін дамыту, өзге адамдардың эмоциялық сезімдерін түсінуді дамыту; сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.	1
25	Төрт құбылас	Есте сақтау қабілетін дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.	1
26	Есте сиқта, дұрысын тап	Балалардың сөздік қорын дамыта отырып, есте сақтау қабілетін дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.	1
27	Ине мен жіп	Балалардың қабылдауын дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.	1
28	Шапалақ	Балалардың эмоциялық сезімдерін дамыту, өзге адамдардың көңіл күйін, сезімдерін түсіну, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.	1
29	Үйқыдығы ару	Қарым-қатынас орнату, күрбыларына жақсы сөздер айту ниетін дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.	1
30	Төртіншісі артық	Балалардың ойлау қабілетін дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.	1
31	Суреттер реті	Балалардың логикалық ойлау қабілетін дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.	1
32	Сақина	Балалардың зейінін дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.	1
33	Барлаушылар	Балалардың есте сақтау қабілетін дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.	1

34	Кілемдер дүкені	Балалардың қабылдау қабілетін дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.	1
35	Ретін есіңе сақта	Балалардың зейінін дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.	1
36	Жоғалған ойыншықты тап	Балалардың есте сақтау қабілетін дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.	1
37	Есім және қозғалыс	Топтық ұйымшылдықты дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.	1
38	Булақ	Топта жағымды қарым-қатынасты орнату, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.	1
39	Соқыртеке	Өзіне деген сенімділікті арттыру, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.	1
40	Шеңбер	Балалардың тілдік-коммуникативті дағдалырын дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.	1
41	Ұқсастық пен айырмашылық	Балалардың ойлау қабілетін дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, беттің төменгі бөлігінің бұлшық еттері мен қолдың саусақтарын босаңсыту.	1
42	Сандар мен сөздер	Балалардың зейінін дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, беттің төменгі бөлігінің бұлшық еттері мен қолдың саусақтарын босаңсыту.	1
43	Не жетіспейді?	Балаларды жалпылама көріп қабылдауды дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, беттің төменгі бөлігінің бұлшық еттері мен қолдың саусақтарын босаңсыту.	1
44	Азғантай үйім	Балалардың топта жұмыс істей алу қабілетін дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау,	1

		беттің төменгі бөлігінің бұлшық еттері мен қолдың саусақтарын босаңсыту.	
45	Жағдайлар реті	Балалардың ойлау, сөйлеу және жиынтылау қабілетін дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.	1
46	Керісінше	Балалардың зейінін дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.	1
47	Қанат пен Марат	Балалардың зейін тұрақтылығын дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.	1
48	«Нә» және «Жою»	Балалардың зейін тұрақтылығын, логикалық ойын дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.	1
49	Ретін есіңе сақта	Балалардың зейінін, байланыстырып сөйлеу тілін дамыту, қарым-қатынаста психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.	1
50	Түсінбестік	Балалардың зейінін дамыту, ойды жүйелі баяндауға баулу, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.	1
51	Мүқият бол!	Балалардың зейін тұрақтылығын дамыту, байланыстырып сөйлеуге баулу, қарым-қатынаста психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.	1
52	Есіңеушілер	Балалардың ерік қабілетін дамыту, топта психологиялық жағымды ахуал қалыптастыру, тілін дамыту, тыныштандыру	1
53	Болады-болмайды	Балалардың қиялын дамыту, байланыстырып сөйлеу тілін дамыту, тыныштандыру	1
54	Түстерді ажырата біл	Балалардың қабылдауын дамыту, байланыстырып сөйлеу тілін дамыту, қысымды түсіру, тыныштандыру	1

55	Көлеңке	Балалардың зейінін дамыту, психологиялық сергіту, тілін дамыту, қысымды түсіру, тыныштандыру	1
56	Бұл не және не үшін?	Балалардың логикалық ойын, байланыстырып сөйлеу тілін дамыту, беттің бұлшық еттерін босаңсыту, қысымды түсіру, тыныштандыру	1
57	Бір сөзбен ата	Балалардың ойлауын дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, беттің бұлшықеттерін босаңсыту, қысымды түсіру, тыныштандыру	1
58	Өленді бірге аяқтайық	Балалардың сөздік қорын, ойлау қабілетін, тілін дамыту, беттің бұлшық еттерін босаңсыту, қысымды түсіру, тыныштандыру	1
59	Суретті ауыстыр	Балалардың зейінін, есте сақтауын, тілін дамыту, беттің бұлшық еттерін босаңсыту, қысымды түсіру, тыныштандыру	1
60	Ертегі құрастырамыз	Балалардың шығармашылық қиялын дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру	1
61	Мозаика	Балалардың қиялын дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, ауыз бен мұрын бұлшық еттерін босаңсыту, тыныштандыру	1
62	Тактильді бейне	Балалардың қиялын дамыту, бейнені елестетуге баулу, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру	1
63	Заттардың ерекше қолдаиылуы	Балалардың шығармашылық қиялын дамыту, ауыз бен мұрын бұлшық еттерін босаңсыту, тыныштандыру	1
64	Конспиратор	Балалардың есте сақтау қабілетін дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру	1
65	Қар үйіндісі	Балалардың есте сақтау қабілетін, зейінін дамыту, сөйлеуде	1

		психологиялық кедергіні болдырмау, қол бұлшықеттерін босаңсыту, тыныштандыру	
66	Пианино	Балалардың зейінін дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, қол бұлшықеттерін босаңсыту, тыныштандыру	1
67	Кеме	Балалардың өзіндік бағалауын дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, қол бұлшықеттерін босаңсыту, тыныштандыру	1
68	Кім аяғын тығаратын отыр	Балалардың қабылдауын дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, ұсақ моториканы дамыту, босаңсыту, тыныштандыру	1
69	Аяқпашпаған сурет	Балалардың шығармашылық қиялын дамыту, ұсақ қол моторикасын, сенсорлық дамуын қалыптастыру, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру	1
70	Жанды сөздер	Балалардың сөздік қорын, зейінін дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру	1
71	Суретшіге көмектесейік	Балалардың шығармашылық қиялын дамыту, сенсорлық этолондарды қабылдау, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру	1
72	Жаналак	Балалардың зейінін тұрақтандыру, байланыстырып сөйлеу тілін, сөздік қорын дамыту, қарым-қатынас жасауда психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру	1

Барлығы: 72 сағат

Сабақ № 1

Тақырыбы: «Мен қапқа салдым»

Мақсаты: Балалардың тілін дамыту, топты жинақтау, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, есте сақтау қабілетін дамыту.

1. Сергіту жаттығуы:

Күн сәуле шашқаның үшін рахмет!
Бұлт жаңбыр сепкенің үшін рахмет!
Аспан таза ауаң үшін рахмет!
Ағаш көлеңкең үшін рахмет!

2. Ойын: «Мен қапқа

3. салдым»

Мақсаты: Есте сақтау қабілетін дамыту.

Нұсқау: Жүргізуші ойынды бастап, «Мен қапқа алма салдым» дейді. Келесі ойыншы оны қайталап, тағы бір жемістің түрін қосады. «Мен қапқа алма мен банан салдым». Келесі ойыншылар да осы айтылғандарды қайталап, әрқайсысы жемістің түрін қосып отырады. Ойын осылай жалғаса береді. Бұл ойында кімнің жеңгені немесе жеңілгені маңызды емес, ең бастысы бұл ойында есте сақтау қабілетін дамытса болғаны.

4. Тіл ұстарту жаттығуы:

Аз-аз-аз Құдықты қаз
Қаңқылдайды қаз
Келіп қалды жаз.
Атаңа хат жаз.
Болып қапты жаз.

5. Релаксациялық жаттығу: «Сергектік қуаты»

Еркін отырып, қолдарыңды алға соз да бас бармағыңмен сұқ саусағыңды дайында. Саусақтарыңмен құлағыңның үстіңгі ұшын, екінші саусағыңмен құлағыңның үстіңгі ұшын, екінші саусағыңмен құлағыңның асытын ұста. «Құлақтарым бәрін естиді!» деп айта отырып 10 рет бір жағына, 10 рет екінші жағына уқала. Ал енді қолдарыңды жіберін, алақандарыңды қағындар. Терең тыныс алып, қолыңды көтеріп, оларға қарап, демінді шығар. Қолдарыңды төмен түсіріп «Мен демалып жатырмын!» деп айт. Жаттығу көңіл – күйді сезіне алуды дамыту мен өзгелерді түсіне білуге үйретеді.

Сабақ №2

Тақырыбы: «Көп және біреу»

Мақсаты: Балалардың ойлау қабілетін дамыту, байланыстырып ойлау тілін дамыту, тыныштандыру.

Сәлемдесу:

Жылулық шеңбері,
Біз гүлдерше өсеміз
Житарағы жайқалған,
Сабиастары салаала,
Ары-бері ыргалған
Жылулық шеңберін жасейді.

1. Ойын «Көп және біреу»

Мақсаты: Баланың ойлау қабілетін дамыту.

Нұсқау: Балалар шеңбер бойына ұйымдастырылып отырғызылады. Психолог көнше түрдегі бір сөзді атап, допты биіктерге лақтырады. Ал, допты қағып алған бала оны жекеше түрге ауыстырып, атауы қажет.

Нұсқаудағы сөздер:

Мысықтар, тырналар, ормандар;
Қатарлар, көпірлер, ағаштар;
Ыдыстар, үйлер, құстар;
Пілдер, кеселер, тауықтар;
Ауыздар, сағаттар, болттар;
Шкифтар, шарфтар;
Мұрындар, столдар, коздер.

2. Тіл ұстарту жаттығуы:

Ай-ай-ай Арман мінді тай.
Апам шайқар тай.
Көңілің болсын жай.
Мініп алдым тай.

3. Релаксациялық жаттығу: «Сергектік қуаты»

Еркін отырып, қолдарыңды алға соз да бас бармағыңмен сұқ саусағыңды дайында. Саусақтарыңмен құлағыңның үстіңгі ұшын, екінші саусағыңмен құлағыңның үстіңгі ұшын, екінші саусағыңмен құлағыңның асытн ұста. «Құлақтарым бәрін естиді!» деп айта отырып 10 рет бір жағына, 10 рет екінші жағына укала. Ал енді қолдарыңды жіберіп, алақандарыңды қағындар. Терсең тыныс алып, қолыңды көтеріп, оларға қарап, демінді шығар. Қолдарыңды төмен түсіріп «Мен демалып жатырмын!» деп айт. Жаттығу көңіл-күйді сезіне алуды дамыту мен өзгелерді түсіне білуге үйретеді.

Сабақ № 3

Тақырыбы: «Өз орныңды тап»

Мақсаты: Балалардың зейін тұрақтылығын дамыту, топта психологиялық жағымды ахуалды қалыптастыру, балаларды тыныштандыру.

1. Сергіту жаттығуы:

Орнымыздан тұрамыз
Мойнымызды бұрамыз
Қолымызды көтеріп
Саусақты ашып жұмамыз
Содан сон қолды түсіріп
Иықты кері жіберіп
Алақанды соғамыз
1,2,3,4.

2. Ойын: «Өз орныңды тап»

Мақсаты: Зейін тұрақтылығын дамыту

Нұсқау: Балалар қатармен тұрады. Әр баланың қолында әртүрлі сандар. Жүргізуші белгі берген уақытта балалар сандардың реті бойынша тұруға тиісті. Ойын бірнеше рет қайталанады. Балалардың орындарын шатастырып алмауы қадағаланады.

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

Үй-үй-үй Күмбірлейді күй.
 Көңіліне созді түй.
 Анаңды ардақтап сүй.
 Көңілді көңіл-күй.

4. Релаксациялық жаттығу: «Сергектік қуаты»

Еркін отырып, қолдарынды алға соз да бас бармағынмен сұқ саусағынды дайында. Саусақтарыңмен құлағыңның үстіңгі ұшын, екінші саусағыңмен құлағыңның үстіңгі ұшын, екінші саусағыңмен құлағыңның асытн ұста. «Құлақтарым бәрін естиді!» деп айта отырып 10 рет бір жағына, 10 рет екінші жағына укала. Ал енді қолдарынды жіберіп, алақандарыңды қағындар. Терең тыныс алып, қолыңды көтеріп, оларға қарап, демінді шығар. Қолдарыңды төмен түсіріп «Мен демалып жатырмын!» деп айт. Жаттығу көңіл-күйді сезіне алуды дамыту мен өзгелерді түсіне білуге үйретеді.

Сыбак № 4

Таскырыбыз: «Сөйлөмдөрдү аякта!»

Мақсаты: Балалардың тілін дамыту, зейін тұрақтылығын дамыту, сөйлөмде синтаксистикалық кедергіні болдырмау.

1. Серігу жаттығуы

Жел өрөйді у-у-у

Күйін кезіп биасиді-ду-ду-ду

Қатты-қатты жел соқты гу-гу-гу,

Жапырақтар көп соқты ду-ду-ду.

2. Ойын: «Сөйлөмдөрдү аяқта!»

Мақсаты: Зейін тұрақтылығын дамыту

Нүсқау: Балаларға шеңбер жасап отырғызылады, шеңбер бойымен допты аяқтау арқылы аяқталмаған сөйлөмдер оқылады. Допты қағып алған бала, жылдамдықпен сөзді толық аяқтауы керек.

- Лимон қышқыл, ал қант ...
- Егер үстел орындықтан биік болса, онда орындық...
- Екі, бірден көп, ал бір...
- Сен аяғыңмен жүресің, ал затты ұстағанда немен ұстайсың
- Өзен арықтан терең, ал арық...
- Бала үлкейіп ер адам болады, ал қыз...
- Ағашты аралайды, ал шегені ...
- Сен көзбен көресің, ал демаласың ...
- Күстар ұяда тұрады, ал адамдар ...
- Өңші өлең айтады, ал құрылысшы ...
- Күс ұшыды, ал жылан ...
- Жүннен тоқиды, ал матадан ...
- Сен ауызбен тамақтанасың, ал құлақпен ...
- Кеме жүзеді, ал машина ...

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

Үс-үс-үс Көрдім жақсы түс.
 Сабаңа түс!
 Төменге түс!
 Қандай ашық түс.

4. Релаксациялық жаттығу: «Сергектік қуаты»

Еркін отырып, қолдарыңды алға соз да бас бармағыңмен сұқ саусағыңды дайында. Саусақтарыңмен құлағыңның үстіңгі ұшын, екінші саусағыңмен құлағыңның үстіңгі ұшын, үшінші саусағыңмен құлағыңның асытн ұста. «Құлақтарым бәрін естиді!» деп айта отырып

10 рет бір жағына , 10 рет екінші жағына укала. Ал енді қолдарынды жіберіп, алақандарынды қағындар. Терең тыныс алып, қолынды көтеріп, оларға қарап, демінді шығар. Қолдарынды төмен түсіріп «Мен демалып жатырмын!» деп айт. Жаттығу көңіл-күйді сезіне алуды дамыту мен өзгелерді түсіне білуге үйретеді.

Сабақ № 5

Тақырыбы: «Түгендеу-шатастыру»

Мақсаты: Ырықсыз зейінді дамыту, байланыстырып сөйлеу тілін дамыту, тыныштандыру.

Сергіту жаттығуы:

Оң қолында бес саусақ
Сол қолында бес саусақ
Беске-беске қосқанда
Болып қалды оң саусақ
Оң аяқта бес башпай
Сол аяқта бес башпай
Беске-беске қосқанда
Болад екен оң башпай

1. Ойын: «Түгендеу - шатастыру»

Мақсаты: Еріксіз зейінді дамыту.

Нұсқау: Психолог шеңбер бойына балаларды ұйымдастырып, балалардың аты мен тегін қате айтады. Балалар зейін қойып мұқият тыңдайды. Тек қана аты мен тегі дұрыс айтылғанда ғана алға шығады. Егер кімде-кім қателессе сол айыбын төлейді. (жұмбақ, жаңылтпаш, өлең т.б.).

2. Тіл ұстарту жаттығуы:

Ыл-ыл-ыл Келді жаңа жыл
 Өте қалың қыл.
 Күлдіреді маймыл
 Жаңылтпаштан жаңыл.

3. Релаксациялық жаттығу: «Көбелектер әлемі»

Мақсаты: тыныштандыру

Қажетті құралдар: МРЗ, баяу орындалатын музыка, кілемшелер (бала санына қарай)

Жаттығудың отбұ барысы: Балалар кілемшеге шилкесіннен жатып, аяқ қолдарын еркін созады. Психолог арнайы релаксацияның әуенін көсіп бұлай дейді: «Көздеріңді жұмып, менің даусымды естіндер. Жөні әрі жайып демалыңдар. Өздеріңді керемет жаздың шуақты күнінде шалғанда жүргендеріңді елестетіндер. Дәл қазір сендердің аяқ адаларына тазайып көбелек гүлден-гүлге ұшын жүргенің көріп тұрсыңдар. Онан қанаттарыңның қимыл-қозғалысына қарандарың! Ол қанаттарың жөні әрі әсем етіп қозғалтады. Енді әрқайсыларың осы көбелектің тазайып үлкен әрі керемет қанаттарын өздеріңе жылдап көріңдерің! Сендердің қанаттарың төмен-жоғары баяу қалықтап қозғалып жатқаның сезіңдер! Ауада баяу қалықтап жүргендеріңді сезініп рахагтаңыңдар! Енді сендер өздеріңнің гүлдеріңнің иесін сездіңдер! Жайменен қалықтап осы гүлдің аңқыған иесінің ортасында отырыңдар! Тағыда оның жұпар иесімен демалыңдар... енді көздеріңді ашыңдар». Балалар кезекпен өздеріңнің сезімдері жайлы айтады.

Сабак № 6

Тақырыбы: «Құлақ - мұрын»

Мақсаты: Балалардың қабылдауын дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.

Сергіту жаттығуы:

Кіме, қийеы алақан

Біз-кішкенгтай балапан

Аралардын нәрі

Бау-бақшаның сәні

Тік,тік,тік пісте

Қысы-жазы бір түсте

Менің тұрақты мекенін

Сәнді етіп жүремін.

1. Ойын: «Құлақ - мұрын»

Балалар шеңбермен тұрады. Жүргізуші: құлақ деп қолымен мұрынды ұстайды, ал мұрын деп құлақты ұстайды. Ал балалар дегенде құлақты, мұрын дегенде мұрындарын көрсету керек. Жүргізуші балалардың зейні мен қабылдауын тексеру мақсатымен оларды шағастырып айтады.

2. Тіл ұстарту жаттығуы:

Шы-шы-шы Менің әкем аңшы.
Сәбізді аршы.
Сөреде қайшы.
Қойын бақты қойшы.

3. Релаксациялық жаттығу: «Кобелектер әлемі»

Мақсаты: тыныштандыру

Қажетті құралдар: MP3, баяу орындалатын музыка, кілемшелер (бала санына қарай)

Жаттығудың өтілу барысы: Балалар кілемшеге шалқасынан жатып, аяқ – қолдарын еркін созады. Психолог арнайы релаксацияның әуенін қосып былай дейді: «Көздеріңді жұмып, менің даусымды естіңдер. Жеңіл әрі жаймен демалыңдар. Өздеріңді керемет жаздың шуақты күнінде шалғанда жүргендеріңді елестетіңдер. Дәл қазір сендердің көз алдарына ғажайып көбелек гүлден-гүлге ұшып жүргенің көріп тұрсыңдар. Оның қанаттарының кимыл-қозғалысына қараңдаршы! Ол қанаттарың жеңіл әрі әсем етіп қозғалтады. Енді әрқайсыларың осы көбелектің ғажайып үлкен әрі керемет қанаттарын өздеріне қиялдап көріңдерші! Сендердің қанаттарың томен-жоғары баяу қалықтап қозғалып жатқаның сезініңдер! Ауада баяу қалықтап жүргендеріңді сезініп рахаттаңыздар! Енді сендер өздеріңнің гүлдеріңнің иісін сездіңдер! Жайменен қалықтап осы гүлдің аңқыған иісінің ортасына отырыңдар! Тағыда оның жұпар иісімен демалыңдар... енді көздеріңді ашыңдар! Балалар кезекпен өздеріңнің сезімдері жайлы айтады.

Сабақ №7

Тақырыбы: «Доп»

Мақсаты: Балалардың зейінін дамыту, байланыстырып сөйлеу тілін дамыту, тыныштандыру.

Сергіту жаттығуы:

1 деген де тұрайық,
2,3,4-алақанды соғайық
Оң жаққа бұрылып
Сол жаққа бұрылып
Бір отырып, бір тұрып,
Біз жүгіріп алайық

1. Ойын: «Доп»

Мақсаты: зейінді дамыту.

Балалар бір-біріне қарап тұрып, шеңберге тұрады. Психолог: «Допты алып, шеңбер бойымен бір-біріне беріңдер. Ойынның шарты мынадай: допты шеңбер бойымен қолдан-қолға ғана беру керек, лақтыруға, ауа арқылы беруге болмайды. Егер ойыншының біреуі допты қолынан түсіріп алса немесе ауа арқылы берсе, онда ойын шартты».

2. Та үстіртү жаттығуы:

Ойын-ән Қамба толы дән.
 Әжем айтқан ән.
 Құрып жүрген сән.

3. Релаксациялық жаттығу: «Көбелектер әлемі»

Мақсаты: тыныштандыру

Қажетті құралдар: MP3, баяу орындалатын музыка, кілемшелер (биік санына қарай)

Жаттығудың өтілу барысы: Балалар кілемшеге шалқасынан жытып, аяқ-қолдарын еркін созады. Психолог арнайы релаксацияның әуенін қосып былай дейді: «Көздеріңді жұмып, менің даусымды естіңдер. Жеңіл әрі жаймен демалыңдар. Өздеріңді керемет жаздың шуақты күнінде шалғанда жүргендеріңді елестетіңдер. Дәл қазір сендердің көз алдарыңа ғажайып көбелек гүлден-гүлге ұшып жүргенін көріп тұрсыңдар. Оның қанаттарының қимыл-қозғалысына қараңдаршы! Ол қанаттарың жеңіл әрі әсем етіп қозғалтады. Енді әрқайсыларың осы көбелектің ғажайып үлкен әрі керемет қанаттарың өздеріңе қиялдап көріндерші! Сендердің қанаттарың төмен-жоғары баяу қалықтап қозғалып жатқанын сезіңдер! Ауала баяу қалықтап жүргендеріңді сезініп рахаттаныңдар! Енді сендер өздеріңнің гүлдеріңнің иісін сезіңдер! Жайменен қалықтап осы гүлдің аңқыған иісінің ортасына отырыңдар! Тағыда оның жұпар иісімен демалыңдар... енді көздеріңді ашыңдар! Балалар кезекпен өздеріңнің сезімдері жайлы айтады.

Сабак №8

Тықырыбы: «Құстар ұшып келді»

Мақсаты: Балалардың есте сақтау қабілетін, сөздік қорын дамыту, тыныштандыру.

Сергіту жаттығуы:

Ал балалар тұрайық
Бойымызды жазайық

Ағаштарша тербеп
Кәне, сергін алайық
Қолымызды созайық
Орнымызды табайық.

1. Ойын: «Құстар ұшып келді»

Мақсаты: еске сақтау қабілетін, сөздік қорды дамыту.

Нұсқау: жүргізуші ойынды бастап, былай дейді: «Құстар ұшып келді:

сауысқан...». Келесі ойыншы сөзді қайталап, тағы бір құс түрін қосады: «Құстар ұшып келді: сауысқан, қарға...». Үшінші ойыншы қайталап, тағы бір құс түрін қосады: «Құстар ұшып келді: сауысқан, қарға, қарлығаш...». Осылай жалғаса береді. Бір сөзден қосуға немесе алфавит бойынша қосуға болады: «Құстар ұшып келді: құтан, бүркіт, қарға, қаратаған, тоқылдақ...».

2. Тіл ұсгару жаттығуы:

Ді-ді-ді Сөзін болсын мәнді.
 Кімін болсын сәнді.
 Қызың болсын ренді.

3. Релаксациялық жаттығу: «Көбелектер әлемі»

Мақсаты: тыныштандыру

Қажетті құралдар: MP3, баяу орындалатын музыка, кілемшелер (бала санына қарай)

Жаттығудың өтілу барысы: Балалар кілемшеге шалқасынан жатып, аяқ-қолдарын еркін созады. Психолог арнайы релаксацияның әуенін қосып былай дейді: «Көздеріңді жұмып, менің даусымды естіңдер. Жемі әрі жаймен демалыңдар. Өздеріңді керемет жаздың шуақты күнінде шалғанда жүргендеріңді елестетіңдер. Дәл қазір сендердің көз алдарыңа ғажайып көбелек гүлден-гүлге ұшып жүргенің көріп тұрсыңдар. Оның қанаттарының қимыл-қозғалысына қарандаршы! Ол қанаттарың жемі әрі әсем етіп қозғалтады. Енді әрқайсыларың осы көбелектің ғажайып үлкен әрі керемет қанаттарын өздеріңе қиялдап көріндерші! Сендердің қанаттарың төмен-жоғары баяу қалықтап қозғалып жатқанын сезіңдер! Ауада баяу қалықтап жүргендеріңді сезініп рахаттаныңдар! Енді сендер өздеріңнің гүлдеріңнің исің сездіңдер! Жайменен қалықтап осы гүлдің аңқыған исің ортасыңа отырыңдар! Тағыда оның жұпар исімен демалыңдар... енді көздеріңді ашыңдар! Балалар кезекпен өздеріңіз сезімдері жайлы айтады.

Сабак №9

Тақырыбы: «Зейінді бол»

Мақсаты: Балалардың зейінін дамыту, сөздік қорын дамыту, танып-тануларын.

1. Сергіту жаттығуы:

- Анаы үшін күнде мен, (әндете)
- Отыңа ағаш жарамын. (ағаш жарғандай)
- Су құямын гүлге де, (гүлге су құйғандай)
- Дүкенге де барамын. (қолдарына сөмке ұстап жүру)
- Сыпырамын үй үшін, (сыпырғандай)
- Жуып ыдыс-табакты, (ыдыс жуғандай)
- Жылы калса бөнемді, (бөнені ұстағандай)
- Жұбатамын ойнатып. (қолдарын шапалақтайды)

2. Ойын: «Зейінді бол»

Балалар шеңберде тұрады. Жүргізуші әр түрлі қимыл-қозғалысты көрсетеді. Балалар қайталап тұрады. Жүргізуші ескерткен қимылды, мысалы: қос аяқпен секіру қозғалысын қайталамайды. Қайталанған бала ойыннан шығарылып, жеңімпаз жүргізуші болады.

3. Тың ұстарту жаттығуы:

- Ос-ос-ос Тігіп алдым қос.
- Екіге екіні қос.
- Көңілде жок қос.
- Етгі ос.

4. Релаксациялық жаттығу: «Солдат пен жұмсақ қуыршақ» Фонель К.

Қанекей балалар орнымызға тұрамыз, арамыз ашық болсын. Барынша тік тұрып солдап кейінде тұрамыз. Қане жігіттер қыздарымызға көмектесеміз, көрсетеміз. Енді осы қалыпта қатып қаламыз. Және қимылдамаймыз. Ал енді алдыға қарай еңкейеміз және қолымызды алға қарай және төменге қарай созамыз, маға секілді жұмсарамыз, қолдарымызды салбыратамыз, босатамыз. Аяқтарымызды да босаңсытамыз, бүгеміз, сүйектерімді жұмсарғанын сездік пе? Ал енді қайтадан солдатты көрсетеміз, тік тұрамыз, ағаш секілді қатты боламыз (10 секунд). Енді қайтадан жұмсақ қуыршақ боламыз, мамық әрі қимылшаң... осы жаттығуларды балалар бірнеше рет қайталауы керек. Енді қолымызды сілкілейміз, су тамшыларын сілкілеп тастаймыз. Арқамыздағы суды да... Қанекей балалар шашымызда да су тамшылары бар екен сілкілейік... енді аяғымыздағы суды толықтай сілкілейміз..

Сабак №10

Тақырыбы: «Шырмауық»

Мақсаты: Балалардың эмоциялық сезімдерін дамыту, өзге адамдардың эмоциялық сезімдерін түсінуді дамыту; сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.

1. Сергіту жаттығуы:

Бойды сергек тік ұста,
Емін-еркін тыныста.
Оң қолыңды соз алға,
Қол ұшына қара да,
Үшбұрыш сыз ауада,
Сол қол босқа тұрмасын,
Шеңбер жасап тынбасын.

2. Ойын: «Шырмауық»

Ойнаушылардың санына шек қойылмайды. Балалар өзара қол ұстасып шеңбер бойына қатарға тұрады. Олар оңға, не солға шеңбер бойымен айнала қозғала бастайды.

Ойын ережесі: Ойын басқарушы: Аш қасқырым, ап, деп айналдыру бағытын өзгертеді

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

Шы-шы-шы Менің әкем аншы.
Сәбізді аршы.
Сөреде қайшы.
Қойын бақты қойшы.

4. Релаксациялық жаттығу: «Солдат пен жұмсақ қуыршақ»

Фонель К.

Қанекей балалар орнымызға тұрамыз, арамыз ашық болсын. Барынша тік тұрып солдан кейпінде тұрамыз. Қане жігіттер қыздарымызға көмектесеміз, көрсетеміз. Енді осы қалыпта қатып қаламыз. Және қимылдамаймыз. Ал енді алдыға қарай еңкейеміз және қолымызды алға қарай және төменге қарай созамыз, мата секілді жұмсарамыз, қолдарымызды салбыратамыз, босатамыз. Аяқтарымызды да босаңсытамыз, бүгеміз, сүйектерімнің жұмсарғанын сездік пе? Ал енді қайтадан солдағты көрсетеміз, тік тұрамыз, ағаш секілді қатты боламыз (10 секунд). Енді қайтадан жұмсақ қуыршақ боламыз, мамық әрі қимылшаң... осы жаттығуларды балалар бірнеше рет қайталауы керек. Енді қолымызды сілкілейміз, су тамшыларын сілкілеп тастаймыз. Аркамыздағы суды да... Қанекей балалар шашымызда да су тамшылары бар екен сілкілейік... енді аяғымыздағы суды толықтай сілкілейміз..

Сабак №11

Тақырыбы: «Тышқан мен мысық»

Мақсаты: Балаларды шапшаңдық пен шыдамдылыққа, ұйымшылдыққа үйрету, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.

Сергіту жаттығуы:

Еттен – еттен жерден бидай терейік,
Төргеніңді тоғайларға берейік,
Тойған торғай томпақ – томпақ секірсін,
Ол да біздей үлкен болып жетілсін.
Шаршалаң ба, отыра ғой демінді ал,
Тәнді менің әңгімеме құлақ сал.

1. Ойын: «Тышқан мен мысық»

Ойын мақсаты: балаларды шапшаң әрі шыдамды, ұйымшылдыққа үйрету.

Ойын шарты: Бұл ойынға топ балалары бәрі тегіс қатыса алады. Балаларды (қақпа қалып) доңғелене тұрғызып, ортаға тәрбиеші көмегімен тышқанмен мысық сайланады. Мысық тышқанды қуып ұстап алуы керек. Доңғелене тұрған балалар тышқанды яғни мысықтан құтқару үшін, қақпадан тышқанды шығарып діберші мысықты шығармауға тырысады. Мысық тышқанды ұстау үшін шапшаңдық керек. Мысық тышқанды ұстап алса, ойынға келесі жаңа балалар қатыса отырып алмаса береді.

Керекті құралдар: мысық, тышқан бетперделері.

2. Тіл ұстарту жаттығуы.

Кі-кі-кі Машинанды тақа.
Алды-артынды байқа.
Табиғатты байқа.
Менде үлкен сақа.

3. Релаксациялық жаттығу: «Солдат пен жұмсақ қуыршақ»

Фонель К.

Қанекей балалар орнымызға тұрамыз, арамыз ашық болсын. Барынша тік тұрып солдан кейпінде тұрамыз. Қане жігіттер қыздарымызға көмектесеміз, көрсетеміз. Енді осы қалыпта қатып қаламыз. Және қимылдамаймыз. Ал енді алдыға қарай еңкейеміз және қолымызды алға қарай және төменге қарай созамыз, мата секілді жұмсарамыз, қолдарымызды салбыратамыз, босатамыз. Аяқтарымызды да босаңсытамыз, бүгеміз, сүйектерімнің жұмсарғанын сездік пе? Ал

енді қайтадан солдатты көрсетеміз, тік тұрамыз, ағаш секілді қатты боламыз (10 секунд). Енді қайтадан жұмсақ қуыршақ боламыз, мамық әрі қимылшан... осы жаттығуларды балалар бірнеше рет қайталауы керек. Енді қолымызды сілкілейміз, су тамшыларын сілкілеп тастаймыз. Арқамыздағы суды да... Қанекей балалар шашымызда да су тамшылары бар екен сілкілейік... енді аяғымыздағы суды толықтай сілкілейміз..

Сабак №12

Тақырыбы: «Кім боласың?»

Мақсаты: Балалардың байланыстырып сөйлеуін, ойлауын дамыту, тыныштандыру.

Сергіту жаттығуы:

Тербеледі ағаштар,
Алдымнан жел еседі.
Кіп-кішкентай ағаштар,
Су құйғанда өседі.

1. Ойын: «Кім боласың?»

Мақсаты: Балада сөйлеуді және ойлауды дамыту.

Нұсқау: Балалар шеңбер бойына отырады. Жүргізуші әр балаға кезекпен сұрақ қойылады. «Бұрын кім (не) болған?»

Балапан (жұмыртқа)	Сиыр (бұзау)
Нан (ұн)	Ешкі (лақ)
Көйлек (мата)	жылқы (қозы)
Ит(күшік)	Қой (қозы)
Құс (балапан)	Түйе (бота)
Үй(кіршіп)	Ағаш (тал)

2. Тіл ұстарту жаттығуы.

За-за-за Маған берші маза.
Болсын қолың таза.
Дайындадым боза.

**3. Релаксациялық жаттығу: «Солдат пен жұмсақ қуыршақ»
Фонель К.**

Қанекей балалар орнымызға тұрамыз, арамыз ашық болсын. Барынша тік тұрып солдап кейпінде тұрамыз. Қане жігіттер қыздарымызға көмектесеміз, көрсетеміз. Енді осы қалыпта қатып қаламыз. Және

қимылдамаймыз. Ал енді алдыға қарай еңкейеміз және қолымызды алға қарай және төменге қарай созамыз, мата секілді жұмсарамыз, колдарымызды салбыратамыз, босатамыз. Аяқтарымызды да босатытамыз, бүгеміз, сүйектеріміздің жұмсарғанын сездік пе? Ал енді қайтадан солдатты көрсетеміз, тік тұрамыз, ағаш секілді қатты боламыз (10 секунд). Енді қайтадан жұмсақ қуыршақ боламыз, мамық әрі қимылшан... осы жаттығуларды балалар бірнеше рет қайталауы керек. Енді қолымызды сілкілейміз, су тамшыларын сілкілеп тастаймыз. Арқамыздағы суды да... Қанекей балалар шашымызда да су тамшылары бар екен сілкілейік... енді аяғымыздағы суды толықтай сілкілейміз..

Сабак №13

Тақырыбы: «Гүл»

Мақсаты: Балалардың эмоционалдық көңіл-күйін көтеріп, қимыл-қозғалыс дағдыларын дамыту, қиялын, тілін дамыту, денедегі қысымды түсіру.

1. Сәлемдесу: «Бумба – Юмба тайнасы»

Мақсаты: Балалардың көңіл-күйлерін көтеріп, қимыл-қозғалыс дағдыларын дамыту.

Нұсқау: Балаларды шеңбер бойына ұйымдастырып, біз сендермен балалар «Бумба – Юмба» тайпасына қоршауға түсіп қалдық. Ол тайпаның дәстүрі, салты бойынша былай амандасуымыз керек. Алақанды бір рет соғып белгі берген кезде жұп болып тұрған балалар бір – бірімен мұрындарын үйкейді, белгі беріп екі рет алақанды соққан кезде бір – бірлерімен арқаларын түйістіріп, үйкелеу қажет.

2. Ойын: «Гүл»

Мақсаты: қиялды дамыту, денедегі қысымды түсіру.

Нұсқау: балалар жүрелеп, тізелерін құшақтап отырады. Олар дәндер – жақпанда әдемі гүлдерге айналады. Жетекші ойынға қатысушыларға қарай: «күннің жылы шуағы жерге түсіп, дәндерді жылытты. Дәндер тамырланды. Олар өсті, бой көтерді, бұратылып күнге мойын созды. Күн гүлдің әрбір күлтешесін қыздыра бастады».

Балалар жетекшіні тындап, нақты қимылдармен көрсетеді: жүрелей отырады, бастарын, колдарын көтереді. Бойларын тік ұстап, колдарын жан-жаққа созады – гүл ашылды. Басын сәл артқа иіктейтін, күнге қарайды. Көздерін жартылай жұмып, көктемгі күнге қарап, күлімсірейді.

3. Тіл ұстарту жаттығуы.

Ла-ла-ла Қандай әсем қала.
Қандай кең дала.
Астана жас қала.
Қардан үй қала.
Добым менін ала.

4. Релаксациялық жаттығу: «Гүл»

Жүргізуші: Балалар біз бәріміз енді өсіп келе жатқан гүлдерміз. Күн шықты, гүлдер жайлап ашылып өсіп келеді (қолдарын созады). Кенеттен баяу жел соға бастады, гүлдер желмен жан-жаққа шайқалады (қолдарын жан-жаққа шайқайды). Бір мезгілде аспанға бұлт төніп, жаңбыр жауа бастайды, гүлдер тонып, бүрісіп жабылады (қолдарын тізелерінің үстіне қойып, бүрісіп отырады). Бір уақытта қайтадан күннің көзі күлімдеп шыға бастады, сол уақытта гүлдер де, құлпырып, жайнап ашыла бастайды (балалар үлкен шеңбер жасап, бір үлкен шоғына жиналады).

Сабак №14

Тақырыбы: «Біріккен сурет»

Мақсаты: Балалардың шығармашылық қиялын, тілін дамыту, тыныштандыру.

1. Сергіту жаттығуы:

Бойды сергек тік ұста,
Емін-еркін тыныста.
Оң қолыңды соз алға,
Қол ұшына қара да,
Үшбұрыш сыз ауада,
Сол қол босқа тұрмасын,
Шеңбер жасап тынбасын.

2. Ойын: «Біріккен сурет»

Мақсаты: балалардың шығармашылық қиялын дамыту.

Нұсқау: паракқа немесе тактаға әр ойыншы кез келген сызықты салады. Нәтижесінде бір жалпы сурет сурет шығады. Қатысушылар шыққан суретті талқылайды. Барлығы бірге салған суретке атау береді.

3. Тіл ұстарту жаттығуы.

Са-са-са Ызындайды маса.
Сенің бойың аласа.
Көп жаса.

4. Релаксациялық жаттығу: «Гүл»

Жүргізуші: Балалар біз бәріміз енді өсіп келе жатқан гүлдерміз. Күн шықты, гүлдер жайып ашылып өсіп келеді (қолдарын созады). Көнеттеп бау жел соға бастады, гүлдер желмен жан-жаққа шайқалады (қолдарын жан-жаққа шайқайды). Бір мезгілде аспанға бұлт төніп, жаңбыр жау бастайды, гүлдер тоңып, бүрісіп жабылады (қолдарын тізелерінің үстіне қойып, бүрісіп отырады). Бір уақытта қайталап күннің көзі күлімден шыға бастады, сол уақытта гүлдер де, күлшіріп, жайып ашыла бастайды (балалар үлкен шеңбер жасап, бір үлкен шоғына жиналады).

Сабак №15

Тақырыбы: «Ойыншықты сипатта»

Мақсаты: Балалардың есте сақтау қабілетін, тілін дамыту, танымтандыру

1. Сергіту жаттығуы:

1 дегенде тұрайық,

2, 3, 4 – алақанды соғайық,

Оң жаққа бұрылып,

Сол жаққа бұрылып,

Бір отырып, бір тұрып,

Біз жүгіріп алайық.

5 дегенде асықпай,

Орнымызды табайық.

2. Ойын: «Ойыншықты сипатта»

Жүргізуші балаларға қолындағы ойыншықты мұқият қарап алуға ұсынады (1 минут). Алынатын ойыншықтар түрлі-түсті және бөліктері бірнешеу болуы шарт. Ойыншықты жасырып, балалардан сол ойыншықты көргендегі түр-түсі, көлемі, пішіні, дене бөліктерін бейде сақтағанын сипаттап беруді талап етеді. Ойыншықты дәл, нақты сипаттап берген бала ойынды әрі қарай жалғастырады.

3. Тіл ұстарту жаттығуы.

Ат-ат-ат Ағаңа жаз хат.

Туысқа болма жат.

Артығын маған сат.

Үйде тыныш жат.

4. Релаксациялық жаттығу: «Гүл»

Жүргізуші: Балалар біз бәріміз енді өсіп келе жатқан гүлдерміз. Күн шықты, гүлдер жайлап ашылып өсіп келеді (қолдарын созады). Кенеттен баяу жел соға бастады, гүлдер желмен жан-жаққа шайқалады (қолдарын жан-жаққа шайқайды). Бір мезгілде аспанға бұлт төніп, жаңбыр жауа бастайды, гүлдер тоңып, бүрісіп жабылады (қолдарын тізелерінің үстіне қойып, бүрісіп отырады). Бір уақытта қайтадан күннің көзі күлімдеп шыға бастады, сол уақытта гүлдер де, құлпырып, жайнап ашыла бастайды (балалар үлкен шеңбер жасап, бір үлкен шоғына жиналады).

Сабақ №16

Тақырыбы: «Анаңа дастархан жасауға көмектес»

Мақсаты: Балалардың эмоциялық сезімдерін дамыту, өзге адамдардың көңіл күйін, сезімін түсіну, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.

1. Сергіту жаттығуы:

Қане, қайсы алақан,
Біз – кішкентай. (балапан)
Аралардың нәрі,
Бау-бақшаның сәні. (гүл)

2. Ойын: «Анаңа дастархан жасауға көмектес»

Мақсаты: балаға тұрмыстық заттарды дұрыс пайдалана білуді үйрету.

Нұсқау: дастархан жайылған үстелдің ортасына гүл мен құмыраны қой. Құмыраны сол жағына, нан салатын ыдысты, оң жағына бұрышпен тұз салған қой. Қасық шанышқыны оңмен сол жағына рет ретімен қой. Ас ішетін үлкен табақтың үстіне, орташа табак қой. Табақтың оң жағына пышақ пен қасық, сол жағына шанышқы т.б. Осы сияқты «ертеңгілік немесе кешкі тамаққа дастархан жаса».

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

Ап-ап-ап Қап, қарағым қап!
 Балтаға лайық сап.
 Өз орныңды тап.
 Есікті ақырын жап.
 Еңбекпен табыс тап.

4. Релаксациялық жаттығуы: «Гүл»

Жүргізуші: Балалар біз бәріміз енді өсіп келе жатқан гүлдерміз. Күн шықты, гүлдер жайлап ашылып өсіп келеді (қолдарын созады). Кенеттен баяу жел соға бастады, гүлдер желмен жан-жаққа шайқалады (қолдарын жан-жаққа шайқайды). Бір мезгілде аспанға бұлт төніп, жаңбыр жауа бастайды, гүлдер тоңып, бүрісіп жабылады (қолдарын тізелерінің үстіне қойып, бүрісіп отырады). Бір уақытта қайтадан күннің көзі күлімдеп шыға бастады, сол уақытта гүлдер де, құлпырып, жайнап ашыла бастайды (балалар үлкен шеңбер жасап, бір үлкен шоғына жиналады).

Сабақ №17

Тақырыбы: «Анам мені не үшін жақсы көреді»

Мақсаты: Балалардың өзіндік бағасын жоғарылату, құрбылары алдында әр баланың маңыздылығын жоғарылату, тілін дамыту, мәдениетті қысымды түсіру.

1. Шаттық шеңбері:

Арайлашып таң атты,
Алтын сәуле таратты.
Жарқырайды күніміз,
Жарқырайды даламыз.
Қайырлы күн балалар!
Қайырлы күн қонақтар!

2. Ойын: «Анам мені не үшін жақсы көреді»

Мақсаты: Құрбылары алдында әр баланың маңыздылығын жоғарылату.

Мазмұны: барлық балалар шеңбер бойына отырады. Әр балаға анасы оны не үшін жақсы көретінін айтып өтуді ұсынады. Топтың ішінен бір баладан қатысушы бала-анасы оны не үшін жақсы көретінін қайталауы қажет.

Ескерту: балалар өзгелер үшін маңызды екендіктерін көрсеткісі келсе, анасы баланы ыдыс жуғандығы үшін, кітап жазуға кедергі келтірмегені үшін, кішкентай қарындасын ренжітпегені үшін жақсы көретінін айтады.

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

Үр-үр-үр Үй іргесін түр.
 Тып-тыныш жүр.

Еттің бәрі сүр.
Бақытты өмір сүр.
Аман-есен жүр.

4. Релаксациялық жаттығу: «Кеме мен жел»

Мақсаты: шаршаған балаларды қалпына келтіруге арналған жаттығу. Біздің желкенді кемеміз толқында жүзіп келе жатып тоқтап қалғанын көз алдарыңызға елестетіп көріңіздерші. Біз оған көмектесу үшін желді көмекке шақырып көрейік. Демімізді ішке алып, ұртымызды ауаға толтырамыз. Ал енді бар күшімізбен аузымыздағы ауаны үрлеу арқылы кемеге жүзін кетуіне көмектесейік. Тағы да бір рет жәрдемдесуімізге болады. Менің желдің қатты соққанын естігім келеді. Жаттығуды 3 рет қайталауға болады.

Сабак №18

Тақырыбы: «Суреттің жұбын тап»

Мақсаты: Баланың ойлау қабілетін, есте сақтауын және тілін дамыту, тыныштандыру.

1. Сергіту жаттығуы:

Құстай қанат қағасын!

Екі қолды жоғары,

Сәл көтерсек болады.

Енді оны бөгелмей,

Түсірейік төменге.

Міне, былай.....

Қарайық,

Б-і-р, е-к-і,

Б-і-р, е-к-і,

Жаттығайық бір келкі.

2. Ойын: «Суреттің жұбын тап»

Мақсаты: Баланың ойлау қабілетін, есте сақтауын және тілін дамыту

Қажетті құралдар: Магниттік тақта, магниттер, 12 жұп суреттер: фасоль – горох, анар – алма, шәйнек – кесе, қораз – әтеш, аққу – шағала, шегіртке – құмырсқа, күрек – тырна, қызғалдақ – раушан, ешкі – қой, қасқыр – аю, картоп – сәбіз, кітап – дәптер.

Ойын өтілу барысы: Психолог магниттік тақтаға ойынның суреттерін іледі. Суреттердің орналасуы: жоғарғы қатарына – фасоль, алма, шәйнек, қораз, аққу, құмырсқа, күрек, қызғалдақ, ешкі, қасқыр,

түсіні, сәбиінің суреттерін қояды. Төменгі жағына – горох, анар, кесе, піең, шағала, шөгінтке, тырш, риушан, кой, картоп, дәптердің суреттерін қояды. Балаларға жоғарғы қатардан сурет таңдап төменгі қатардан соң суреттің жұбын тауып топтастыру керек екенін ұсынады. Балалар көзбен жұптырып тауып және неліктен олай таңдағанын айтады. Мысалы: фасоль суретіне мен горохтың суретін тауып қалдым топтастырамын. Себебі екеуі де асқа жатады. Психолог оған дұрыс жауапты алғаннан соң, суреттің орнына ауыстырып жұптырып бірінші астына бірін қойып отырады. Содан соң балалардан алған суреттерінің жұптары қандай болғанын еске түсірулерін ұрайды.

3. Таң ұстарту жаттығуы

Но-пе-пе

Боталайды бие,

Жағып айма күйе,

Сөзінде болсын жүйе,

Шөгін жатыр түйе,

Боталайды бие.

4. Реликвиниялық жаттығу «Кеме мен жел»

Төменгі шаршаған балаларды қалыңа келтіруге арналған жаттығу. Желдің желкенді кемеміз толқында жүзіп келе жатып тоқтап қалғанын оқидарының елестетіп көріністерін. Біз оған көмектесу үшін желді көмекке шақырып көрейік. Демімізді ішке алып, ұртымызды ауаға топтарымыз. Ал енді бар күшімізбен ауымыздағы ауаны үрлеу арқылы кемеге жүзіп кетуіне көмектесейік. Тағы да бір рет араласуымызға болады. Менің желдің қатты соққанын естігім келеді. Жаттығуды 3 рет қайталауға болады.

Сабақ №19

мақсаты: «Көкөністер»

Мәселесі: Баланың сөздік қорын байыту, зейінің дамыту, өзара пікірлерге келуге тәрбиелеу, тыныштандыру.

1. Сөздік жаттығуы:

Кел, балалар, тұрайық,

Үлкен шеңбер құрайық.

Құстар ұқсап ұшайық,

Үшын-үшын алайық.

Қанат жая жалма-жан

Тынышандай ұшуға.

2. Ойын: «Көкөністер»

Мақсаты: Баланың сөздік қорын байыту, зейінің дамыту, өзара келісімге келуге тәрбиелеу.

Қажетгі құралдар: Көкөністердің суреті бала санына қарай.
Ойынның өтілу барысы: Психолог әрбір балаға көкөністің суреті бейнеленген карточкаларды таратады. Балалар шеңбер құрып тұрады да, әрқайсысы қолдарындағы қандай көкөніс екенін айтады. Содан соң психолог шеңбер ішіне кіріп қандайда бір көкөністің атауын атайды. Аталған көкөністің суреті бар бала шеңбер бойымен айнала қашады, ал жүргізуші баланы қуа жөнеледі. Ойыншы ұсталап қалмауы үшін балалардың қолындағы қандайда бір көкөністің атауын атауы қажет. Сол кезде кімнің қолындағы көкөністің атауы аталса сол ортаға шығып, қаша жөнеледі. Ал, 1 ойыншы көкөністің атауын атаған бойда орнына тұрады. Жүргізуші ұстап алам дегенше келесі көкөністің аты аталады. Ойын осылай жалғаса береді.

Ескерту: Алғашқы ойын кезінде психолог жүргізуші орнына ойнайды, кейінен жүргізушіні балалар арасынан таңдайды.

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

У-у-у Желбірейді ту.
Таза болсын су.
Қалың болсын ну.
Сен қолыңды жу.

4. Релаксациялық жаттығу: «Кеме мен жел»

Мақсаты: шаршаған балаларды қалпына келтіруге арналған жаттығу. Біздің желкенді кемеміз толқында жүзіп келе жатып тоқтап қалғанын көз алдарыңызға елестетіп көріңіздерші. Біз оған көмектесу үшін желді көмекке шақырып көрейік. Демімізді ішке алып, ұртымызды ауаға толтырамыз. Ал енді бар күшімізбен ауаны үрлеу арқылы кемеге жүзіп кетуіне көмектесейік. Тағы да бір рет жәрдемдесуімізге болады. Менің желдің қатты соққанын естігім келеді. Жаттығуды 3 рет қайталауға болады.

Сабак №20

Тақырыбы: «Көңілді қоян»

Мақсаты: Балалардың зейінің дамыту, қимыл-қозғалыстарды үйлестіру, тілін дамыту, тыныштандыру.

1. Сергіту жаттығуы:

Көктемнен теңізге, (қалықтап ұшу)
Таудан аспанға. (теңселу)
Ұшып қалықтайық, (ұшу)
Жан-жаққа қарайық

Құстай ұшып самғайық.

2. Ойын: «Көңілді қоян»

Мақсаты: Зейінің дамытады, сонымен бірге қимыл-қозғалыстарды үйлестіреді.

Ойын барысы: Балаға бір жұмсақ ойыншықты беріңіз де, өзіңізге ойыншықты алаңыз. Яғни мұнда, сіздің қолыңыздағы ойыншығыңыз қимыл-қозғалыстар көрсетеді де, ал баланың қолындағы ойыншық ол қимыл-қозғалысты қайталауы тиіс екенін балаға түсіндіріп өтіңіз. Одан кейін рөлдермен ауысыңыз.

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

Еш-еш-еш Болып қашты кеш.
От жағатын пеш.
Аяқ киімді шеш.

4. Релаксациялық жаттығу: «Кеме мен жел»

Мақсаты: шаршаған балаларды қалпына келтіруге арналған жаттығу.

Біздің желкенді кемеміз толқында жүзіп келе жатып тоқтап қалғанын көз алдарыңызға елестетіп көріңіздерші. Біз оған көмектесу үшін желді көмекке шақырып көрейік. Демімізді ішке алып, ұртымызды ауаға толтырамыз. Ал енді бар күшімізбен аузымыздағы ауаны үрлеу арқылы кемеге жүзіп кетуіне көмектесейік. Тағы да бір рет жәрдемдесуімізге болады. Менің желдің қатты соққанын естігім келеді. Жаттығуды 3 рет қайталауға болады.

Сабак №21

Тақырыбы: «Көрші»

Мақсаты: Балалардың көңіл-күйлерін көтергі, қимыл-қозғалыс тағдырларын дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.

1. Сергіту жаттығуы:

Қане, қайсы алақан
Біз-кішкентай балапан
Арлардың нәрі
Бау-бақшаның сәні
Тік, тік, тік пісте
Қысы-жазы бір түсте
Менің тұрақты мекенім
Сәнді етіп жүремін.

2. Ойын: «Көрші»

Мақсаты: Балалардың көңіл – күйлерін көтеріп, қимыл – қозғалыс дағдыларын дамыту.

Нұсқау: Балалар жарты шеңбер жасап отырады. Балалар сол жақтан бастап қасындағы көршілерінен «Көршіңмен татусың ба?» деп сұрайды. Сол жақтағы көршісі «Көршіммен татумын» деп шалалақ ұрып еденге аяғын тарсылдатып жауап береді. Кімде – кім ойын барысында «Иә» немесе «Татумын» деп жауап берсе ойыннан шығады. Балаларды шатастыру үшін ойын жылдамдықпен орындалады.

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

Ға-ға-ға Атқа тақта таға.
Болсын таза жаға.
Аман болсын аға.

4. Релаксациялық жаттығу: «Таңғажайып бұлт»

Мақсаты: Релаксациялық жаттығу арқылы балаларды тыныштандыру, жағымды эмоцияны қалыптастыру.

Нұсқау: Балалар, алдымен ыңғайланып жатамыз, денемізді бос ұстаймыз. Көздеріңді жұмып, менің даусымды естіңдер. Жеңіл әрі жаймен демалыңдар. Өзіміздің жайма шуақ жаздың күнінде жап-жасыл алаңқайда жатқанымызды елестетіңдер. Аспанда жүзіп жүрген бұлттарға қарап қызықтап жатырмыз. Көгілдір аспанда аппақ, әр түрлі пішінді, мамық жастықшалар секілді бұлттар жүзіп жүр. Айналамыз тыныш әрі жайлы, жылы. Міне, біз ең үлкен, ең мамық ең әдемі ғажайып бұлтқа да жақындадық. Нәзік әрі мамық ғажайып бұлт сізді көріп қуанып, сізді ыстық құшағына алды. Біздің ғажайып бұлтымыз өзіңді бақытты сезінетін жерге апара жатыр. Ол жер біздің үйіміз, ата-анамыз, бауырларымыздың ортасы. Отбасы мүшелерінің арасында көңіліміз жайланып, бойымыз сергіп, тамаша күйге ендік. Енді ғажайып бұлтымыз бізді жаймен алаңқайға түсірді. Қанекей балалар ғажайып бұлтымызбен қоштасып, күлімсірейміз. Ал енді жаймен көзімізді ашамыз.

Сабак №22

Тақырыбы: «Сәбіз»

Мақсаты: Балалардың көңіл – күйлерін көтеріп, саусақ қимылдарын жетілдіру, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.

1. Сергіту жаттығуы:

Апам үшін күнде мен
Отын ағаш жарамың

Су құянып тұлға да
Дүкенге де барамыз
Сәттарымыз үй ішін
Жүзіп алып табақты
Жылай калса бәбіміз
Жұбатымыз ойынып

1. Ойын: «Саусақ»

Мақсаты: Балалардың көңіл – күйлерін көтеріп, саусақ қимылдарын тәртіптеу.

Түрлері: Балалар қол саусақтарымен жұмыс жасай отырып, ойынының орындайды.

Әдісі: алып тазалаймыз. Екі қолды жұдырыққа түйіп, ысқылайды. Үлкішпен үгіп майдалаймыз. Екі қолды жұдырыққа түйіп кеудеге есік, жоғары төмен қозғайды.

Қимыл: ауып дәмдейміз. Саусақтардың ұшымен «қант» себеді.

Қимыл: құйып сәңдейміз. Қолды жұдырыққа түйген күйі айымақкүйген сияқты) қол білесігін жоғары төмен қозғайды.

Мінез: дайын нәр тағам. Екі қолын алдына жайып көрсетеді.

Дәруменге байлығы: Сүк саусағымен риза екендігін білдіреді.

3. Таң ұстарту жаттығуы:

Негізгі: Болсын мол ырыс.

Болсын қантты қыс.

Аман болсын туыс.

Ыдыстарды жуыс.

4. Релаксациялық жаттығу: «Ғаңғажайып бұлт»

Мақсаты: Релаксациялық жаттығу арқылы балаларды айналындыру, жағымды эмоцияны қалыптастыру.

Түрлері: Балалар, алдымен ыңғайланып жатамыз, денемізді бос ұстаймыз. Көздеріңді жұмып, менің даусымды естіңдер. Жеңіл әрі айымен демалыңдар. Өзіміздің жайма шуақ жаздың күнінде жапырақ сияқты жатқанымызды елестетіңдер. Аспанда жүзіп жүрген ұлттарға қарап қызықтап жатырмыз. Көгілдір аспанда аппақ, әр түрлі пішінді, мамық жастықшалар секілді бұлттар жүзіп жүр. Аппаламыз тыныш әрі жайлы, жылы. Міне, біз ең үлкен, ең мамық, ең әдемі ғажайып бұлтқа да жақындадық. Нәзік әрі мамық ғажайып бұлт сізді көріп қуанып, сізді ыстық құшағына алды. Біздің ғажайып бұлттымыз өзіңді бақытты сезінетін жерге апара жатыр. Ол жер біздің үйіміз, ата-анамыз, бауырларымыздың ортасы. Отбасы мүшелерінің арасында көңіліміз жайланып, бойымыз сергіп, тамаша күйге ендік.

Енді ғажайып бұлтымыз бізді жаймен алаңқайға түсірді. Қанекен балалар ғажайып бұлтымызбен қоштасып, күлімсірейміз. Ал енді жаймен көзімізді ашамыз.

Сабак №23

Тақырыбы: «Қолғаптар»

Мақсаты: Достық қарым – қатынас орнату, өзгемен бөлісе отырып жұмыс жасауға үйрену, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.

1. Сергіту жаттығуы:

Күзде аспанға қараймын
Қайтқан құсты санаймын
Үш бұрыш боп тұрналар
Көк жүзінде сырғалар
Құстар, құстар келеді
Жерді шуға бөлейді
Көктем келді, деп бізге
Жаксы хабар береді.

2. Ойын: «Қолғаптар»

Мақсаты: Достық қарым – қатынас орнату, өзгемен бөлісе отырып жұмыс жасауға үйрену.

Нұсқау: Ортаға балалар шығады. Балаларға қағаздан қиылған түрлі – түсті қолғаптар таратылады. Балалардың әрқайсысы бір қолғапты алып, өзінің серігін (қолғаптың екінші жұбын) іздейді. Сонында жұптарын тауып кездескен балалар дос болады.

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

Ақ-ақ-ақ Шұңаңдайды лак.
 Сылдырлайды бұлақ.
 Болат бізге жақ.
 Жүріп жатыр санақ.

4. Релаксациялық жаттығу: «Таңғажайып бұлт»

Мақсаты: Релаксациялық жаттығу арқылы балаларды тыныштандыру, жағымды эмоцияны қалыптастыру.

Нұсқау: Балалар, алдымен ыңғайланып жатамыз, денемізді бо ұстаймыз. Көздерінді жұмып, менін даусымды естіңдер. Жеңіл әр жаймен демалыңдар. Өзіміздің жайма шуақ жаздың күнінде жай жасыл алаңқайда жатқанымызды елестетіңдер. Аспанда жүзіп жүрген

еттері көрші ыстықпен жатырмыз. Көгіздір испанди ашпак, әр
тап ойында, мамык жастықшалар секілді бұлттар жүзіп жүр.
Тыныштықтан әрі жайлап, жылы Міне, біт ең үлкен, ең мамык, ең
әді гажайып бұлтқа да жақындадық. Нәзік әрі мамык гажайып бұлт
ді көрші күүшөн, сүзді ыстық күншігана алды. Біздің гажайып
тыныш ойынд бақытты сезінетін жерге апара жатыр. Ол жер біздің
дәт, аяқ аямаз, бауырларымағдын ортасы. Отбасы мүшелерінің
сүйсіз көңіліміз жайлаптын, бойымыз сергін, тамаша күйге ендік.
ді гажайып бұлтқымыз бізді жайымен алаңқайға түсірді. Қанекей
өздер гажайып бұлтқымызбен қолтасып, күлімсірейміз.

Сабак №24

Ақпараттық «Бар ма, жоқ па?»

Мақсаты: Балалардың эмоциялық сезімдерін дамыту, өзге
адамдардың эмоциялық сезімдерін түсінуді дамыту; сөйлеуде
эмоциялық коддерін болдырмау, тыңшандыру.

1. Серіту жаттығуы:

Көтеріміз қолымағдын,

Сопалымыз жоғары,

Бір,екі,үш,

Дененді солға бүр,

Қолымыз көмектесін,

Бөліңді шынықтыр.

2. Ойын: «Бар ма, жоқ па?»

Мақсаты: Балалардың эмоциялық сезімдерін дамыту.

Тәртібі: Балалар бір-бірлерінің қолдарынан ұстап, шеңберге тұрады.
Әр кімде-кім айтылған пікірмен келіссе, қолдарын жоғары көтеріп
«Иә» деп дауыстап қолдарымен шапалақ ұрады. Егер пікірмен
келіспесе «жоқ» деп дауыстап аяқтарын еденге ұрады. Мысалы:
«Бәді балық бола ма?», «Бұзауда канат бола ма?», «Торайдың
жылы бола ма?», «Апанда есік бола ма?», «Әтеште құйрық бола
па?», «Скрипканың кілтгі бола ма?» т.с.с.

3. Таң ұстарту жаттығуы:

Ел-ел-ел Соқты самал жел.

Аман болсын ел.

Уақытында кел.

Гүлденіпті бел.

4. Релаксациялық жаттығу: «Таңғажайып бұлт»

Мақсаты: Релаксациялық жаттығу арқылы балаларды тыныштандыру, жағымды эмоцияны қалыптастыру.

Нұсқау: Балалар, алдымен ыңғайланып жатамыз, денемізді бос ұстаймыз. Көздеріңді жұмып, менің даусымды естіңдер. Жеңіл әрі жаймен демалыңдар. Өзіміздің жайма шуақ жаздың күнінде жан-жасыл алаңқайда жатқанымызды елестетіңдер. Аспанда жүзіп жүрген бұлттарға қарап қызықтап жатырмыз. Көгілдір аспанда аппақ, әр түрлі пішінді, мамық жастықшалар секілді бұлттар жүзіп жүр. Айналамыз тыныш әрі жайлы, жылы Міне, біз ең үлкен, ең мамық, ең әдемі ғажайып бұлтқа да жақындадық. Нәзік әрі мамық ғажайып бұлт сізді көріп қуанып, сізді ыстық құшағына алды. Біздің ғажайып бұлтымыз өзіңді бақытты сезінетін жерге апара жатыр. Ол жер біздің үйіміз, ата-анамыз, бауырларымыздың ортасы. Отбасы мүшелерінің арасында көңіліміз жайланып, бойымыз сергіп, тамаша күйге ендік. Енді ғажайып бұлтымыз бізді жаймен алаңқайға түсірді. Қанекер балалар ғажайып бұлтымызбен қоштасып, күлімсірейміз. Ал енді жаймен көзімізді ашамыз.

Сабак №25

Тақырыбы: «Төрт құбылыс»

Мақсаты: Есте сақтау қабілетін дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.

1. Сергіту жаттығуы:

Көбелек те ,гүл де бір
Қызыл-жасыл күллі өңір
Аспап төрі ақша бұлт,
Бау-бақшада барша жұрт.
Саңқылдаған саз әні,
Көлде құстың базары.

2. Ойын: «Төрт құбылыс»

Мақсаты: Есте сақтау қабілетін дамыту

Балалар шеңбермен тұрады. Жүргізуші «су» - десе қолдарын алды созады, «ауа» - дегенде жоғары көтереді, «от» - дегенде екі қолы айналдырады, «жер» - дегенде қолдарын түсіреді. Жаттығу жылдамдықпен жүргізіледі. Балалардың шатасып қалмаулар қадағаланады.

ойыншықты сипаттайды. 1-2 минуттан соң балаларға көздерін жұмғызып, жүргізуші бір ойыншықты тығады. Сосын балалардан қай ойыншықтың жоқ екенін сұрайды. Ойын әрі қарай жалғасын отырады.

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

Ма-ма-ма Жалқау жігіт болма.
Сатып алдым алма.
Бізден қалып калма.
Біреудің затын алма.

4. Релаксациялық жаттығу: «Әуе шары»

Мақсаты: қысымды түсіру, балаларды тыныштандыру.

Барлық ойыншылар дөңгеленіп тұрады немесе отырады. Жүргізуші нұсқау береді:

«Қане, балалар, елестетіндер: біз қазір шарды үрлеп көреміз. Демімізді ішке жұтып, елестетіп тұрған шардыернімізге әкеліп аузымызды ауаға толтырып, жайлап шарды ауаға толтырамыз. Шардың үлкейіп жатқанын көзімізбен бақылап отырымыз. Елестеттіндер ме? Мен де сендердің үрлеген шарларыңны үлкейгенін елестетіп тұрмын. Шар жарылып кетпес үшін абайла үрленіздер. Ал енді үрлеген шарларыңды бір-біріңе көрсетіндер»
Жаттығуды 3 рет қайталауға болады.

Сабақ №27

Тақырыбы: «Ине мен жіп»

Мақсаты: Балалардың қабылдауын дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.

1. Сергіту жаттығуы:

Топ, топ, добым.
Топ, топ, добым домалақ,
Қайда кеттің домалап.
Бір, екі деп екі ұрдым, -
Шатырға сен секірдің.
Үш, төрт, бес деп үлгердім,
Ішіне ендің гүлдердің.
Алты, жеті дегенде,
Жаттың шоршып еденде.
Сегіз, тоғыз дегенде,

Қайта сырған жөнелдің,
Топ, топ, добыл домалақ,
Қайта кеттің домалақ,
Сөзің: «Нәсіл мен жігіт»

Мәтінді бақылау дағдысін дамытуға арналған ойын
Мәтінді: Мен өле бұламын, ал сендер жігітсіңдер. Сендер менің
менен бір-біріңнің бөлдеріңнен үстін тұрыңдар. Қазір бәріміз
менмен тұрған бөлдеріңдер арасынан үзілмей жүгіреміз. Кім жігіт
мен өзіңнен шығары.

Тіл үстарту жаттығуы
Ра-ра-ра Айпаға қара,
Шаныңды тара,
Менің атым Сара,
Жүзіме қара.

Релаксациялық жаттығу: «Әуе шары»
Мәтінді қысымды түсіру, балаларды тыныштандыру.
өзге ойындармен дөңселеп тұрды немесе отырады. Жүргізуші
өле береді: «Қане, балалар, елестетіндер: біз қазір шарды үрлеп
мен Дәкімді ішке жұтып, елестетін тұрған шардыернімізге
мен ауымызды ауаға толтырып, жайлап шарды ауаға толтырамыз.
мен үлкенін жатқанын көзімізбен бақылап отырымыз.
Мәтіндер ме? Мен де сендердің үрлеген шарларыңның
менен елестетін тұрмын. Шар жарылып кетпес үшін абайлап
мендер. Ал енді үрлеген шарларыңды бір-біріне көрсетіндер»
Мәтінді 3 рет қайталауға болады.

Сабак №28

Мәтін: «Шанилық»

Мәтінді Балалардың эмоциялық сезімдерін дамыту, өзге
балалардың көңіл күйін, сезімдерін түсіну, сөйлеуде психологиялық
жетік болдырмау, тыныштандыру.

Сөргіту жаттығуы:
Сандардың айтысы.
Достар мені «бір», - дейді,
Қарайды да бүй дейді:
Мүкпежесің қол, аякқа,
Үккен түресің таякқа.

2. Ойын: «Шапалақ»

Балалар шеңберге тұрып қолдарын созады. Психолог 3 деген кесте барлықтары бір уақытта қолдарымен шапалақ соғуға тиісті. Балалар сендердің көңіл-күйлерің қандай? Сендер көңіл-күйлеріміз жақсы дедіндер. Енді осы жақсы көңіл-күйлеріңді көрсетіңіздерші.

1. Көңілді болғанда не істейміз?
2. Ренжігенде...
3. Қорыққанда...
4. Қуанғанда...
5. Таң қалғанда...

Шапалақты тыңда

Балалар шеңбермен жүреді. Жүргізуші алақанын соққанда балалар бір аяқпен, екі рет шапалақтағанда қолдарын екі жаққа созып, үш рет шапалақтағанда жүруін жалғастырады.

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

Ша-ша-ша Еденге төседім алаша.
Жеміс ағашы алша.
Келесі ай қараша.
Қасыма отыр Айша.

4. Релаксациялық жаттығу: «Әуе шары»

Мақсаты: қысымды түсіру, балаларды тыныштандыру.

Барлық ойыншылар дөңгеленіп тұрады немесе отырады. Жүргізуші нұсқау береді: «Қане, балалар, елестетіндер: біз қазір шарды үрлеп көреміз. Демімізді ішке жұтып, елестетіп тұрған шардыернімізді аяқпен әкеліп, аузымызды ауаға толтырып, жайлап шарды ауаға толтырамыз. Шардың үлкейіп жатқанын көзімізбен бақылап отырымыз. Елестетіндер ме? Мен де сендердің үрлеген шарларыңның үлкейгенін елестетіп тұрмын. Шар жарылып кетпес үшін абайша үрлеңіздер. Ал енді үрлеген шарларыңды бір-біріңе көрсетіңдер»
Жаттығуды 3 рет қайталауға болады.

Сабак №29

Тақырыбы: «Ұйқыдағы ару»

Мақсаты: Қарым-қатынас орнату, құрбыларына жақсы сөздер айту ниетін дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау тыныштандыру.

1. Сергіту жаттығуы:

Ормашыдағы аюдың,
Күлшынайы көп екен.
Теріп-теріп аламыз,
Қағатамызға саламыз.

2. Ойын: «Ұйқыдағы ару»

Мақсаты: Достық қарым-қатынас орнату, құрбыларына жақсы сөздер айту ниетін және қабілетін дамыту.

Нұсқау: Ұл бала (қыз бала) өз қалауымен ұйқыдағы ханзаданы (қыз) сипаттайды. Қалған ойыншылар, кезекпен ұйқыдағы ханзаданың жанына келіп, жақсы сөздер айту арқылы ханзаданы (қыз) оятуға тырысады.

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

Шу-шу-шу Әжем шашты шашу.
Жамандықтан қашу.
Есікті ашу.

4. Релаксациялық жаттығу: «Сырнай»

Мақсаты: бет-әлпетіміздің бұлшық еттерін босаңсытуға арналған, көздің көзін айналасындағы.

Балалар, сырнаймен ойнап көрейік. Аз ғана демімізді ішке жұтып, ернімізге сырнайды жақындатамыз. Демімізді қайта үрлерде ернімізді трубкаға жақындатып үрлей бастаймыз. Сәлден қайтадан басынан бастаймыз. Ойнаңыздар, қандай тамаша сурет!»

Сабак №30

Тақырыбы: «Төртіншісі артық»

Мақсаты: Балалардың ойлау қабілетін дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.

1. Сергіту жаттығуы:

Гүлде бес күлте жапырақ,
Оседі-ау шіркін жарқырап.
Бесбұрыш алтын жұлдыздар,
Тағады батыр ұл-қыздар.

2. Ойын: «Төртіншісі артық»

Мақсаты: Балалардың ойлау қабілетін дамыту.

Нұсқау: Балалардың алдына бірнеше суреттер көрсетіледі. Сол суреттердің аттарын атап, әрбір аталған төртінші суреттің артық екенін түсініп, анықтауы керек.

Суреттердің нұсқауы:

1. Үстел, орындық, төсек, шәйнек.
2. Қияр, сәбіз, қоян, шалқан.
3. Қияр, қарбыз, алма, доп.
4. Қасқыр, түлкі, аю, мысық.
5. Қуыршақ, машина, доп, кітап.
6. Шаңғы, коньки, кеме, шана.
7. Қарға, бүркіт, ара, балға.
8. Орындық, балта, ара, қарлығаш.
9. Шие, жүзім, картоп, троллейбус.
10. Автобус, трамвай, ұшақ, троллейбус.

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

Ел-ел-ел Соқты самал жел.
Аман болсын ел.
Уақытында кел.
Гүлденіпті бел.

4. Релаксациялық жаттығу: «Сырнай»

Мақсаты: бет-әлпетіміздің бұлшық еттерін босансытуға арналған әсіресе көздің айналасындағы.

«Келіңіздер, сырнаймен ойнап көрейік. Аз ғана демімізді ішкі тартып, ернімізге сырнайды жақындатамыз. Демімізді қайта шығарарда ернімізді трубкаға жақындатып үрлей бастаймыз. Сәлден соң қайтадан басынан бастаймыз. Ойнаңыздар, қандай тамақ оркестр!»

Сабақ №31

Тақырыбы: «Суреттер реті»

Мақсаты: Балалардың логикалық ойлау қабілетін дамыту, сөйлеуді психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.

1. Сергіту жаттығуы:

Бойды сергек тік ұста,
Емін-еркін тыныста.
Оң қолыңды соз алға,
Қол ұшына қара да,
Үшбұрыш сыз ауада,
Сол қол босқа тұрмасын,
Шеңбер жасап тынбасын.

2. Ойын: «Суреттер реті»

Мақсаты: Балалардың логикалық ойлау қабілетін дамыту.

Түркілеу: Суреттерді өзара қиып қоямыз. Психолог балалардың қолына суреттерді қойып, олар бір-бірімен өзара байланысты және олардың әңгіме құрастыруға болатындығын айтады. Балалар бұл суреттерді ретімен құрастыру керек және осы суреттерге қарап әңгіме құрайды.

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

Ми-ма-ма Жалқау жігіт болма.
Сатып алдым алма.
Бізден қалып қалма.
Біреудің затын алма.

4. Релаксациялық жаттығу. «Сырнай»

Мақсаты: бет-әлпетіміздің бұлшық еттерін босансытуға арналған, әсіресе көздің айналасындағы.

«Келіңіздер, сырнаймен ойнап көрейік. Аз ғана демімізді ішкі тартып, ернімізге сырнайды жақындатамыз. Демімізді қайта шығарарда ернімізді трубкаға жақындатып үрлей бастаймыз. Сәлден соң қайтадан басынан бастаймыз. Ойнаңыздар, қандай тамақ оркестр!»

Сабақ №32

Тақырыбы: «Сақина»

Мақсаты: Балалардың зейінін дамыту, сөйлеуді психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.

1. Сергіту жаттығуы:

Бармақ болып жұмысқа,
Қырға шықты құмырсқа,
Тоңып кетіп аяғы,
Қырға қайтып шығады.
Ой – ой – ой,
Әне аю келеді.
Құмырсқаны көреді.
Енді қайтып құтылар,
Илеуіне тығылар.

2. Жаттығу: «Сақина»

Мақсаты: Балалардың зейінін дамыту.

Нұсқау: Балалар орындықта, алақандарын қосып, тізелерінің үстіне қойып отырады. Қолында сақинасы бар жүргізуші ойыншылардың қатысушылардың барлығын айналып өтіп, сақинаны әр бала алақанына салғандай болып қимыл жасайды. Бір баланың алақанына жүргізуші шынымен де сақинаны салып, «Сақинам, сақинам, шық!» деп айтады. Алақанына сақина түскен бала топтан жүгіріп шығып, сақинаны көрсетеді. Енді ол жүргізуші болады. Бірақ егер ойыншылар сақинаны кімге салғанын байқап қалса, сол баланы ұстау қалулары мүмкін. Бұл жағдайда жүргізуші өзгермейді.

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

Ша-ша-ша Еденге төседім алаша.

Жеміс ағашы алша.

Келесі ай қараша.

Қасыма отыр Айша.

4. Релаксациялық жаттығу: «Сырнай»

Мақсаты: бет-әлпетіміздің бұлшық еттерін босаңсытуға арналған. Әсіресе көздің айналасындағы.

«Келіңіздер, сырнаймен ойнап көрейік. Аз ғана демімізді ішімізге тартып, ернімізге сырнайды жақындатамыз. Демімізді қайта шығарарда ернімізді трубкаға жақындатып үрлей бастаймыз. Сәлден соң қайтадан басынан бастаймыз. Ойнаңыздар, қандай тамаша оркестр!»

Сабак №33

Тақырыбы: «Барлаушылар»

Мақсаты: Балалардың есте сақтау қабілетін дамыту, сөйлеу психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.

1. Сергіту жаттығуы:

Ормандағы аюдың,

Құлпынайы көп екен.

Теріп-теріп аламыз,

Қалтамызға саламыз.

2. Ойын: «Барлаушылар»

Мақсаты: Балалардың есте сақтау қабілетін дамыту

Нұсқау: Әр жерде орындықтар қойылған. Бір бала (барлаушы) орындықтың кез келген жағынан айналып өтеді, ал екінші бала (командир) жолды есіне сақтап, топ балаларын (жасақты) тура

мен өткізіп апаруы керек. Содан кейін барлаушы мен командир орындықтарын басқа балалар алмастырады.

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

Шу-шу-шу Әжем шапты шашу.

Жамандықтан қашу.

Есікті ашу.

4. Релаксациялық жаттығу: «Үрлеуші мен доп»

Мақсаты: дененің барлық бұлшық еттерін босаңсытуға арналған.

«Балалар, екі-екіден жұпатасып тұрыңдар. Біреуің үлкен доп бол, екіншің доппен насосты үрлеу керек. Доп болған баланың аяқ-қолдарын жартылай бүгіп, мойнын да бос ұстап, қысқасын денесін бос ұстауы тиіс. Дене алға сәл иіліп, бас еңкейіп тұруы керек (доптың үрленбеген жағдайы). Ал енді жолдасыңыз қолымен де, аяғымен де «с» деген дыбыс шығарып үрлей бастасын. Әрбір үрленген ауадан соң доп үлкейе бастайды. Алғашқы үрлеген «с» дыбысынан соң ауаны ішке жұтып, аяқтарын түзейді; екінші «с» дыбыстан соң денесін тіктейді, үшінші «с» деген дыбыстан соң допты көтереді, төртінші дыбыстан кейін ұртына ауа жиналы, аяқтары да жан-жаққа созылады. Доп үрленді. Насос үрлеуді қайта бастайды. Жолдасыңыз доптан насостың шлангасын суыртқан кезде, доптан «ш» деген дыбыс шығарып, ауа шығып кетеді. Біздің ойымыз бұрынғыдай былқылдаған қалыпқа келеді. Енді ойыншылар топтан ауыстырып, ойынды әрі қарай жалғастырады.

Сабак №34

Тақырыбы: «Кілемдер дүкені»

Мақсаты: Балалардың қабылдау қабілетін дамыту, сөйлеу психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.

1. Сергіту жаттығуы:

Кәне балалар, тұрамыз,

Бойымызды жазамыз.

Балықтарға ұқсап біз,

Жүзіп-жүзіп аламыз.

2. Ойын: «Кілемдер дүкені»

Мақсаты: Балалардың қабылдау қабілетін дамыту

Нұсқау: Балаларға қуыршаққа арналған кілемшелер жасауға арналады. Ортасында үлкен шеңбер, төрт шаршы, төменде төрт тікбұрыш, сол жағында үш сопақша, оң жағында үш тікбұрыш. Кілемше қарапайым қағаздан жасалынады. Балалар суретін өздері

салады. Бірнеше кілем дайын болған кезде, балалар кілем сәуір дүкенін ойнайды.

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

Ра-ра-ра Айнаға қара.
 Шашыңды тара.
 Менің атым Сара.
 Жүзіме қара.

4. Релаксациялық жаттығу: «Үрлеуші мен доп»

Максаты: дененің барлық бұлшық еттерін босаңсытуға арналған.

«Балалар, екі-екіден жұпталып тұрындар. Біреуің үлкен допты үрлетіп доп бол, екіншің доппен насосты үрлеу керек. Доп болған адам аяқ-қолдарын жартылай бүгіп, мойнын да бос ұстап, қысқартып бар денесін бос ұстауы тиіс. Дене алға сәл иіліп, бас еңкейіп тұрып үрлеу керек (доптың үрленбеген жағдайы) Ал енді жолдасыңыз қолымен доптың аузымен де «с» деген дыбыс шығарып үрлей бастасын. Әрбір доп үрленген ауадан соң доп үлкейе бастайды. Алғашқы үрлеген «с» дыбысынан соң ауаны ішке жұтып, аяқтарын түзейді; екінші «с» деген дыбыстан соң денесін тіктейді, үшінші «с» деген дыбыстан кейін басын көтереді, төртінші дыбыстан кейін ұртына ауа жинап, қолдары да жан-жаққа созылады. Доп үрленді. Насос үрлеу тоқтатады. Жолдасыңыз доптан насостың шланғысын суырып, уақытта, доптан «ш» деген дыбыс шығарып, ауа шығып кетеді. Біздің денеміз бұрынғыдай былқылдаған қалыпқа келеді. Енді ойыншылар орын ауыстырып, ойынды әрі қарай жалғастырады.

Сабак №35

Тақырыбы: «Ретін есіңе сақта»

Максаты: Балалардың зейінін дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.

1. Сергіту жаттығуы:

Дөңгеленіп тұрайық,
Керегені құрайық.
Уықтар боп иіліп,
Киіз үйді құрайық.

2. Ойын: «Ретін есіңе сақта»

Максаты: Балалардың зейінін дамыту.

Түрлендіру: Психолог балаларға 6-7 түсті қарындаштарды алып жүретінді. 20 секундтан кейін қарындаштарды алып тастап, қарындаштардан ретімен атап беруін сұрайды.

1. Ты ұстарту жаттығуы:

Ты ұстарту-ыр Әсем айтты жыр.
Бөлісейік сыр.
Тасты суға батыр.

1. Релаксациялық жаттығу: «Үрлеуші мен доп»

Мақсаты: дененің барлық бұлшық еттерін босаңсытуға арналған.

«Балалар, екі-екіден жұпаласып тұрыңдар. Біреуің үлкен доптың доп бол, екіншің доппен насосты үрлеу керек. Доп болған кезде аяқ-қолдарың жартылай бүгіп, мойны да бос ұстап, қысқасы аяқ денесін бос ұстауы тиіс. Дене алға сәл иіліп, бас еңкейіп тұруы керек (доптың үрленбеген жағдайы) Ал енді жолдасыңыз қолымен де, аяғымен де «с» деген дыбыс шығарып үрлей бастасын. Әрбір дыбыстан ауадан соң доп үлкейе бастайды. Алғашқы үрлеген «с» дыбысынан соң ауаны ішке жұтып, аяқтарың түзейді; екінші «с» дыбысынан соң денесін тіктейді, үшінші «с» деген дыбыстан соң аяғыңды көтереді, төртінші дыбыстан кейін ұртына ауа жиналы, аяқтары да жан-жаққа созылады. Доп үрленді. Насос үрлеуін қайталайды. Жолдасыңыз доптан насостың шлангасын суырған кезінде, доптан «ш» деген дыбыс шығарып, ауа шығып кетеді. Біздің ойымыз бұрынғыдай былқылдаған қалыпқа келеді. Енді ойыншылар аяқтарыңды ауыстырып, ойынды әрі қарай жалғастырады.

Сабақ №36

Таныстырыбы: «Жоғалған ойыншықты тап»

Мақсаты: Балалардың есте сақтау қабілетін дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.

1. Сергіту жаттығуы:

Біт гүлдерше өсеміз,
Жанырағы жайқалған
Сабактары салалы,
Желмен бірге ырғалған.

2. Ойын: «Жоғалған ойыншықты тап»

Мақсаты: Балалардың есте сақтау қабілетін дамыту

Нұсқау: Балалардың алдында үстелдің үстінде бірнеше ойыншықтар тұрады. Балалар бірнеше минут сол ойыншықтарға қарап, содан кейін теріс қарап тұрады. Сол кезде психолог ойыншықтардың біреуін тығып қояды, ал балалар сол ойыншықты табу керек. Егер жауабы дұрыс болса, онда ойыншылар рөлдерімен ауысады.

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

Еш-еш-еш Болып қапты кеш.

От жағатын пеш.

Аяқ киіміңді шеш.

4. Релаксациялық жаттығу: «Үрлеуші мен доп»

Мақсаты: дененің барлық бұлшық еттерін босаңсытуға арналған.

«Балалар, екі-екіден жұпатасып тұрындар. Біреуің үлкейіп үрленетін доп бол, екіншің доппен насосты үрлеу керек. Доп болған адам аяқ-қолдарын жартылай бүгіп, мойнын да бос ұстап, қысқасы бар денесін бос ұстауы тиіс. Дене алға сәл иіліп, бас еңкейіп тұруы керек (доптың үрленбеген жағдайы) Ал енді жолдасыңыз қолымен де аузымен де «с» деген дыбыс шығарып үрлей бастасын. Әрбір үрленген ауадан соң доп үлкейе бастайды. Алғашқы үрлеген «с» дыбысынан соң ауаны ішке жұтып, аяқтарын түзейді; екінші «с» деген дыбыстан соң денесін тіктейді, үшінші «с» деген дыбыстан кейін басын көтереді, төртінші дыбыстан кейін ұртына ауа жиналып қолдары да жан-жаққа созылады. Доп үрленді. Насос үрлеуін тоқтатады. Жолдасыңыз доптан насостың шлангасын суырған уақытта, доптан «ш» деген дыбыс шығарып, ауа шығып кетеді. Біздің денеміз бұрынғыдай былқылдаған қалыпқа келеді. Енді ойыншылар орын ауыстырып, ойынды әрі қарай жалғастырады.

Сабақ №37

Тақырыбы: «Есім және қозғалыс»

Мақсаты: Топтық ұйымшылдықты дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.

1. Шаттық шеңбері:

Амансың ба, алтын күн

Амансың ба, жер ана

Амансың ба, достарым

Сендерді көріп қуандым

2. Ойын: «Есім және қозғалыс»

Мақсаты: Топтық ұйымшылдықты дамыту.

Нұсқау: Барлық бала үлкен шеңбер құрып отырады. Содан соң әр бала өзінің есімін айтып, қолымен, аяғымен, бүкіл денесімен кез-келген қимылды жасау керек. Балалар сол баланың есімін атап, сол жасаған қимылды қайталауы керек. Содан кейін дәл осы бала енді өзінің тегін атап, тағы басқа бір қимыл жасайды. Бұл жерде де барлығы оның тегін атап, көрсеткен қимылды қайталайды.

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

Ра-ра-ра Айжан, шашыңды тара,

Қозыға жақсы қара,

Жан-жағыңа қара.

4. Релаксациялық жаттығуы: «Шыршаның астындағы сыйлық»

Мақсаты: бет-әлпетіміздің бұлшық еттерін босаңсытуға арналған, әсіресе көздің айналасындағы.

«Жақын арада жаңа жыл мерекесі өтеді деп елестетейік. Сіздер жыл бойы тамаша сыйлық туралы армандап келдіңіздер. Міне, біз шыршаға жақындап келіп, көзімізді тарс жұмып, демімізді ішке тартып жақындап тұрмыз. Бар ойымыз-шыршаның астында не жатыр екен? Ал енді демімізді сыртқа шығарып, көзімізді ашамыз. О, керемет! Көптен күткен ойыншық алдымызда тұр. Сіз қуаныштысыз ба? Қане, күлімдеңіз»

Жаттығуды өткізіп болған соң кімнің не қалайтыны туралы пікір таластыруға болады.

5. Релаксациялық жаттығуы: «Шыршаның астындағы сыйлық»

Мақсаты: бет-әлпетіміздің бұлшық еттерін босаңсытуға арналған, әсіресе көздің айналасындағы.

«Жақын арада жаңа жыл мерекесі өтеді деп елестетейік. Сіздер жыл бойы тамаша сыйлық туралы армандап келдіңіздер. Міне, біз шыршаға жақындап келіп, көзімізді тарс жұмып, демімізді ішке тартып жақындап тұрмыз. Бар ойымыз-шыршаның астында не жатыр екен? Ал енді демімізді сыртқа шығарып, көзімізді ашамыз. О, керемет! Көптен күткен ойыншық алдымызда тұр. Сіз қуаныштысыз ба? Қане, күлімдеңіз»

Жаттығуды өткізіп болған соң кімнің не қалайтыны туралы пікір таластыруға болады.

Сабақ №38

Тақырыбы: «Бұлақ»

Мақсаты: Тоқта жағымды қарым-қатынасты орнату, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.

1. Шаттық шеңбері:

Қуан, шаттан! Алақай,
Қуанатын келеді күн.
Қайырлы таң! Қайырлы күн!
Күліп шықты бүгін күн!

2. Ойын: «Бұлақ»

Мақсаты: Топта жағымды қарым-қатынасты орнату.

Нұсқау: Ойыншылар жұптасып, бірінің артына бірі тұрып, қолдарын ұстап, дәліздің бейнесін жасап, қолдарын жоғары көтереді. Жұпсыз қалған бала бұлақтың басына барып, ұсталынып тұрған қолдардың арасынан өтіп, өзіне дос іздейді. Жаңа жұп бұлақтың соңына барып тұрады, ал бұлақтың соңында қалған ойыншы басына барады. Осылайша қайтадан жалғасады.

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

Ай-ай-ай Апам шайқар май,
Көңілің болсын жай,
Атама келді тай.

4. Релаксациялық жаттығу: «Шыршаның астындағы сыйлық»

Мақсаты: бет-әлпетіміздің бұлшық еттерін босаңсытуға арналған, әсіресе көздің айналасындағы.

«Жақын арада жаңа жыл мерекесі өтеді деп елестетейік. Сіздер жыл бойы тамаша сыйлық туралы армандап келдіңіздер. Міне, біз шыршаға жақындап келіп, көзімізді тарс жұмып, демімізді ішке тартып жақындап тұрмыз. Бар ойымыз-шыршаның астында не жатыр екен? Ал енді демімізді сыртқа шығарып, көзімізді ашамыз. О, керемет! Көптен күткен ойыншық алдымызда тұр. Сіз қуаныштысыз ба? Қане, күлімденің!»

Жаттығуды өткізіп болған соң кімнің не қалайтыны туралы пікір таластыруға болады.

Сабақ №39

Тақырыбы: «Соқыртеке»

Мақсаты: Өзіне деген сенімділікті арттыру, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.

1. Шаттық шеңбері:

Кел, балалар, күлейік,
Күлкіменен түлейік!
Қабак түйген не керек,
Көңілді боп жүрейік!
Кел, балалар, күлейік!
Күлкіменен түлейік!
Күлкі көңіл ашады,
Күліп өмір сүрейік!

2. Ойын: «Соқыртеке»

Мақсаты: Өзіне деген сенімділікті арттыру.

Ойын барысы: Барлық балалар кез келген әнді айтып, көзі байланған баланы есіктің алдына дейін апарады. Табалдырыққа тұрғызып, есіктің тұтқасынан ұстатады. Содан кейін барлығы бірге ән айта бастайды:

Соқыртеке, соқыртеке,
Көзінді шешпей бізді ұста!

Өлеңнің соңғы жолы айтылған кезде, барлығы жан-жаққа ашады. Көзі байланған бала оларды ұстауға тырысады. Ойыншылар көзі байланған баланың манайынан шықпай, киімінен тартып қолдарымен оны ызаландырады.

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

Із-із-із Жеңіп шықтық біз,
Апа берші бігіз

4. Релаксациялық жаттығу: «Шыршаның астындағы сыйлық»

Мақсаты: бет-әлпетіміздің бұлшық еттерін босаңсытуға арналған, әсіресе көздің айналасындағы.

«Жақын арада жаңа жыл мерекесі өтеді деп елестетейік. Сіздер жыл бойы тамаша сыйлық туралы армандап келдіңіздер. Міне, біз шыршаға жақындап келіп, көзімізді тарс жұмып, демімізді ішке тартып жақындап тұрмыз. Бар ойымыз-шыршаның астында не жатыр екен? Ал енді демімізді сыртқа шығарып, көзімізді ашамыз. О, керемет! Көптен күткен ойыншық алдымызда тұр. Сіз қуаныштысыз ба? Қане, күлімденің!»

Жаттығуды өткізіп болған соң кімнің не қалайтыны туралы пікір таластыруға болады.

Тақырыбы: «Шеңбер»

Мақсаты: Балалардың тілдік-коммуникативті дағдалырын дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.

1. Амандасу жаттығуы:

Атамнан басталар,
Әжеммен қосталар.
Отбасым мыналар;
Ең жақын адамдар
Әкем мен анам бар,
Бір туған ағам бар,
Бір туған апам бар...
Бәрін жақсы көремін
Еркелеймін, еремін!
Ән салуға барамыз, (шеңбер бойымен жүреді)
Досымызды табамыз. (тоқтайды)
Сәлемет пе! Міне, мен! (колдарын екі жаққа сермейді)
Доспын енді сенімен. (көршілерімен қол алысады)

2. Ойын: «Шеңбер»

Мақсаты: Коммуникативті дағдалырын дамыту

Ойын барысы: Балалар бір-бірінің қолынан ұстап, шеңберге тұрады. Белгіден кейін ойыншылар «шеңбер қозғалды, содан соң барлығы жүгірді» деген сөздерді айтып, шеңбер бойымен қозғала бастайды. Ойыншылар осылайша «Тыныш, асықпаңдар, тоқтаймын» белгісі шыққанға дейін бір-екі шеңбер жасап жүгіреді. Шеңбер бойымен қозғалыс ақырындап, шеңбер тоқтайды. Ойын карама-қарсы жаққа қозғалумен қайталанады.

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

Ла-ла-ла Қандай әсем қала!
Қандай кең дала!
Астана-жас қала!
Қардан үй қала.

4. Релаксациялық жаттығу: «Шыршаның астындағы сыйлық»

Мақсаты: бет-әлпетіміздің бұлшық еттерін босаңсытуға арналған әсіресе көздің айналасындағы.

«Жақын арада жаңа жыл мерекесі өтеді деп елестетейік. Сіздер жыл бойы тамаша сыйлық туралы армандап келдіңіздер. Міне, біз шыршаға жақындап келіп, көзімізді тарс жұмып, демімізді ішке

тартып жақындап тұрмыз. Бар ойымыз-шыршаның астында не жатыр
өзен? Ал енді демімізді сыртқа шығарып, көзімізді ашамыз. О,
өремет! Көптен күткен ойыншық алдымызда тұр. Сізқуаныштысыз
ба? Қане, күлімденіңіз»

Жаттығуды өткізіп болған соң кімнің не қалайтыны туралы пікір
таластыруға болады.

Сабақ №41

Тақырыбы: «Ұқсастық пен айырмашылық»

Мақсаты: Балалардың ойлау қабілетін дамыту, сөйлеуде
психологиялық кедергіні болдырмау, бетін төменгі бөлігінің бұлшық
еттері мен қолдың саусақтарын босаңсыту.

1. Сергіту жаттығуы:

Арайлап таң атты,

Алтын сәуле таратты.

Жарқырайды қаламыз,

Жайнай түссін даламыз,

Қайырлы таң балалар.

2. Ойын: «Ұқсастық пен айырмашылық»

Мақсаты: Ойлауды дамыту

Ойын барысы: Психолог салыстыру үшін балаларға бірнеше сөздер
қатарын ұсынады.

1. Шыбын және көбелек

2. Үстел және орындық

3. Су және сүт

4. Балта және балға

5. Тұз және қант

6. Қасқыр және ит

7. Сиыр және бұзау

8. Кітап және дәптер

9. Көз және құлақ

10. Ай және күн

Ескерту: ұсынылған сөздердің суреттерін көрсетіп қолдануға болады.

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

Қа-қа-қа Мәшиненді тақа.

Алды-артынды тақа.

Табиғатты байқа.

Менде үлкен сақа.

4. Релаксациялық жаттығуы: «Төбелес»

Мақсаты: беттің төменгі бөлігінің бұлшық еттері мен қолдың саусақтарын босаңсыту.

«Сіз досыңызбен ерегісіп қалдыңыз. Әні-міне төбелесуді дайынсыздар. Терең дем алып, жағымызды қатты қысамыз саусақтарымыз алақанға батқанша жұдырықты түйеміз. Аз ғана уақыт демімізді ішке тартамыз. Ойланыңыз: «мүмкін төбелесудің керегі жоқ шығар»

Демімізді сыртқа шығарып босаңсуға болады.

Ура! Қиыншылықтар артта қалды!»

Сабак №42

Тақырыбы: «Сандар мен сөздер»

Мақсаты: Балалардың зейінін дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, беттің төменгі бөлігінің бұлшық еттері мен қолдың саусақтарын босаңсыту.

Шаттық шеңбері:

Үлкенге де - Сіз,

Кішіге де – Сіз.

Барша жұртты құрметтеп,

Бас иеміз біз.

1. **Ойын: «Сандар мен сөздер»**

Мақсаты: зейінін дамыту

Ойын барысы: Жүргізуші әртүрлі сандар мен сөздерді атайды. Егер сөз айтылса, балалардың барлығы оны бірге қайталайды. Жүргізуші сан айтса, онда балалар шапалақтайды.

2. **Тіл ұстарту жаттығуы:**

Өс-өс-өс Өнегелі болып өс.

Менің итім ақтөс.

Ұқыпты боп өс.

3. **Релаксациялық жаттығу: «Төбелес»**

Мақсаты: беттің төменгі бөлігінің бұлшық еттері мен қолдың саусақтарын босаңсыту.

«Сіз досыңызбен ерегісіп қалдыңыз. Әні-міне төбелесуге дайынсыздар. Терең дем алып, жағымызды қатты қысамыз саусақтарымыз алақанға батқанша жұдырықты түйеміз. Аз ғана уақыт демімізді ішке тартамыз. Ойланыңыз: «мүмкін төбелесудің керегі жоқ шығар»

Демімізді сыртқа шығарып босаңсуға болады.

Ура! Қиыншылықтар артта қалды!»

Сабақ №43

Тақырыбы: «Не жетіспейді?»

Мақсаты: Балаларды жалпылама көріп қабылдауды дамыту, ойлауда психологиялық кедергіні болдырмау, беттің төменгі бөлігінің бұлшық еттері мен қолдың саусақтарын босаңсыту.

1. Шаттық шеңбері:

Ашпақ қардай көңілмен
Көк өрім көктем өмірмен
Жаздай жарқын сезіммен
Күздей жеміс төгілген
Қол ұстатып шықтық біз
Қос бұрымды өрілген
Төрімізде отырған
Сәлем бердік сіздерге.

2. Ойын: «Не жетіспейді?»

Мақсаты: Жалпылама көріп қабылдауды дамыту

Ойын барысы: Жүргізуші бормен тақтаға немесе фломастермен үлкен қағазға бір заттың немесе жануардың суретін салады. Балалар суреттің жетіспейтін бөлшектерін жүргізушіге айтып отырады, ал жүргізуші суретті аяқтайды. Балалардың мотивациясын көгеру үшін суреттің кейбір қарапайым бөлшектерін өздеріне салдыру керек.

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

Ша-ша-ша Еденге төседім алаша.
Жеміс ағашы алша.
Келесі ай қараша.
Қасыма отыр Айша.

4. Релаксациялық жаттығуы: «Төбелес»

Мақсаты: беттің төменгі бөлігінің бұлшық еттері мен қолдың саусақтарын босаңсыту.

«Сіз досыңызбен ерегісіп қалдыңыз. Өні-міне төбелесуге дайынсыздар. Терең дем алып, жағымызды қатты қысамыз, саусақтарымыз алақанға батқанша жұдырықты түйеміз. Аз ғана уықыт демімізді ішке тартамыз. Ойланыңыз: «мүмкін төбелесудің жерігі жоқ шығар»

Демімізді сыртқа шығарып босаңсуға болады.

Ура! Қиыншылықтар артта қалды!»

Тақырыбы: «Азғантай үйім»

Мақсаты: Балалардың топта жұмыс істей алу қабілетін дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, беттің төменгі бөлігінің бұлшық еттері мен қолдың саусақтарын босаңсыту.

1. Шаттық шеңбері:

- Сәлем, саған күн,
- Сәлем саған, күн шуағы.
- Сәлем, достар, сәлем достар.

2. Ойын: «Азғантай үйім»

Мақсаты: топта жұмыс істей алу қабілетін дамыту

Ойын барысы: Бөлменің ортасында ішінде өртүрлі заттары (доп, кегель, гантель, т.б.) бар үлкен шеңбер жатады. Әр топта ішінде заты жоқ бір шеңберден жатады. Жүргізушінің бұйрығы бойынша ойыншалар бір уақытта бөлменің ортасына жүгіріп барып, ортада тұрған заттарды өз шеңберіне ауыстырады. Бір уақытта бірнеше заттарды алуға болады. Басқалардан заттарды бірінші ауыстырып үлгерген ғана емес, сонымен қатар оларды ұқыпты етіп орнына қойған топ жеңіске жетеді.

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

У-у-у Желбірейді жалау.
Таза болсын су.
Қалын болсын ну.
Сен қолыңды жу.

4. Релаксациялық жаттығуы: «Төбелес»

Мақсаты: беттің төменгі бөлігінің бұлшық еттері мен қолдың саусақтарын босаңсыту.

«Сіз досыңызбен ерегісіп қалдыңыз. Әні-міне төбелесуді дайынсыздар. Терең дем алып, жағымызды қатты қысамыз саусақтарымыз алақанға батқанша жұдырықты түйеміз. Аз ғана уақыт демімізді ішке тартамыз. Ойланыңыз: «мүмкін төбелесудің керегі жоқ шығар»

Демімізді сыртқа шығарып босаңсуға болады.

Ура! Қиыншылықтар артта қалды!»

Тақырыбы: «Жағдайлар реті»

Мақсаты: Балалардың ойлау, сөйлеу және жалпылау қабілетін дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.

1. Сергіту жаттығуы:

Әппақ болып таң атты,
Түтін тіке шығады.
Қарлығаштар қанатын
Самғап биік ұшады.

2. Ойын: «Жағдайлар реті»

Мақсаты: ойлауды, сөйлеуді және жалпылау қабілетін дамыту.

Нұсқау: «Сендердің алдарында қандай да бір жағдай бейнелеген суреттер жатыр. Суреттердің реті ауысқан. Сендерге суреттердің орнын ауыстырып, суреттің қандай сурет салғанын табу керек. Ойланыңдар. Өздерің қалай қажет деп ұйғарсаңдар, солай суреттердің орнын ауыстырыңдар. Содан кейін бейнелеген жағдайға байланысты әңгіме құрастырыңдар».

Танырма екі бөлімнен тұрады:

1. Суреттерді ретімен қою

2. Ауызша әңгіме

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

Үй-үй-үй Күмбірлейді күй.
Көңіліңе сөзді түй.
Ананды ардақтап сүй.

4. Релаксациялық жаттығуы: «Зілтемір»

Мақсаты: Аяқ пен қолдың бұлшықеттерін босаңсыту.

«Елестетеміз, біз қазір ауыр зілтемір көтеріп тұрмыз. Еңкейіп қолымызға зілтемірді аламыз. Зілтемірді көтергенде жұдырығымызды түйеміз. Жәймен зілтемірді көтереміз. Зілтемірді түсірін алмас үшін шарды қатты қысып ұстаймыз. Ауырлықты сезініп тұрмыз ба? Қолымыз шаршады, жәймен зілтемірді жерге қоямыз (қолды төмен түсіреміз). Қолымызды, денемізді босаңсытамыз. Жеңіл демаламыз. Демімізді ішімізде кішкене ұстап, содан соң шығарамыз».

Тақырыбы: «Керісінше»

Мақсаты: Балалардың зейінін дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.

1. Шаттық шеңбері:

Армысың, алтын күн,
Армысың, асыл жер,
Армысың, жан досым.
Жылуыма, жылу қос,
Міне, менің қолым

2. Ойын: «Керісінше»

Мақсаты: Балалардың зейінін дамыту

Ойын барысы: Жүргізуші балаларға әртүрлі тапсырма береді, ал балалар оны керісінше орындайды. Мысалы: «Отырғындар!» бұйрығына балалар тұрады, ал «Сөйлендер!» бұйрығына балалар үндемейді, т.с.с.

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

Ыл-ыл-ыл Болды жаңа жыл.
Қандай қатты қыл.
Күлдіреді маймыл.

4. Релаксациялық жаттығу: «Зілтемір»

Мақсаты: Аяқ пен қолдың бұлшықеттерін босаңсыту.

«Елестетеміз, біз қазір ауыр зілтемір көтеріп тұрмыз. Еңкейіп қолымызға зілтемірді аламыз. Зілтемірді көтергенде жұдырығымызды түйеміз. Жәймен зілтемірді көтереміз. Зілтемірді түсіріп алмас үшін оларды қатты қысып ұстаймыз. Ауырлықты сезініп тұрмыз ба? Қолымыз шаршады, жәймен зілтемірді жерге қоямыз (қолды төмен түсіреміз). Қолымызды, денемізді босаңсытамыз. Жеңіл демаламыз. Демімізді ішімізде кішкене ұстап, содан соң шығарамыз».

Сабак №47

Тақырыбы: «Қанат пен Марат»

Мақсаты:

1. Шаттық шеңбері:

Сәлем, сәлем, басым,
Сәлем, сәлем, көзім,
Сәлем, сәлем, бетім.
Сәлем, сәлем, балалар,
Сәлем, сәлем, апайлар.

2. Ойын: «Қанат пен Марат»

Мақсаты: Зейін тұрақтылығын дамыту

Нұсқау: «Барлығымыз үлкен шеңбер құрып тұрамыз. Екі ойыншы шеңбер ортасына шығады. Енді екеулерің кім Қанат, ал кім Марат болатынын таңдап алыңдар. Қанат көзін жұмып, «Марат сен қайдасың?» деп оны ұстауға тырысады. Марат «Қанат мен

...!» деп, одан қашып жүреді. Бұл жерде Қанат та, Марат та
...рен шықпаулары тиіс. Қалған балалар Қанаттың адасып
...н қарауы керек. Қанатта маратты ұстауына тіра бір минут
... бар. Осыдан кейін келесі жұп ойнауға кіріседі».

Тіл ұстарту жаттығуы:

Түр-үр-үр Үй іргесін түр.
 Білегіңді түр.
 Тып-тыныш жүр.
 Етгің бәрі сүр.
 Бақытты өмір сүр!
 Аман-есен жүр.

Релаксациялық жаттығуы: «Зілтемір»

Мақсаты: Аяқ пен қолдың бұлшықеттерін босаңсыту.

Әдісі: Жәйменіміз, біз қазір ауыр зілтемір көтеріп тұрмыз. Еңкейін
...мызға зілтемірді аламыз. Зілтемірді көтергенде жұдырығымызды
...т. Жәймен зілтемірді көтереміз. Зілтемірді түсіріп алмас үшін
...ры қатты қысып ұстаймыз. Ауырлықты сезініп тұрмыз ба?
...мыз шаршады, жәймен зілтемірді жерге қоямыз(қолды төмен
...рміз). Қолымызды, денемізді босаңсытамыз. Жеңіл демаламыз.
...мірді ішімізде кішкене ұстап, содан соң шығарамыз».

Сабақ №48

Мақсаты: «Иә» және «Жоқ»

Мәні: Балалардың зейін тұрақтылығын, логикалық ойын дамыту,
...уде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.

1. Шаттық шеңбері:

Аспанымыз ашық болсын!
Еліміз тыныш болсын!
Деніміз сау болсын!
Достарымыз аман болсын!

2. Ойын: «Иә» және «Жоқ»

Мақсаты: Зейін тұрақтылығын дамыту

Әдісі: Жүргізуші балаларға бірнеше сұрақтар қояды, ал балалар
... «иә» немесе «жоқ» деп деп жауап берулері тиіс. Мысалы: «Бүгін
...енбі ме?», «Қазір күннің көзі жарқырап тұр ма?» т.с.с.

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

Ап-ап-ап Қап, қарағым, қап!
 Балтаға лайық сап.
 Өз орныңды тап.
 Есікті ақырын жап.
 Етігінді жап.
 Еңбекпен табыс тап.

4. Релаксациялық жаттығу: «Зілтемір»

Мақсаты: Аяқ пен қолдың бұлшықеттерін босаңсыту.

«Елестетеміз, біз қазір ауыр зілтемір көтеріп тұрмыз. Еңкейіп қолымызға зілтемірді аламыз. Зілтемірді көтергенде жұдырығымызды түйеміз. Жәймен зілтемірді көтеріміз. Зілтемірді түсіріп алмас үшін оларды қатты қысып ұстаймыз. Ауырлықты сезініп тұрмыз ба? Қолымыз шаршады, жәймен зілтемірді жерге қоямыз(қолды төмен түсіреміз). Қолымызды, денемізді босаңсытамыз. Женіл демаламыз. Демімізді ішімізде кішкене ұстап, содан соң шығарамыз».

Сабақ №49

Тақырыбы: «Ретін есіңе сақта»

Мақсаты: Балалардың зейінін, байланыстырып сөйлеу тілін дамыту, қарым-қатынаста психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.

1. Сергіту жаттығуы:

Өсеміз біз күліп-ойнап,
Он саусақтың саласындай,
Өсеміз біз күліп-ойнап,
Бір адамның баласындай.

2. Ойын: «Ретін есіңе сақта»

Мақсаты: Балалардың зейінін дамыту

Ойын барысы: Жүргізуші балаларға 6-7 түрлі-түсті қарындаштарды көрсетеді. 20 секундтан кейін қарындаштарды алып тастап, балалардан ретімен атап беруін сұрайды.

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

Ат-ат-ат Ағана жаз хат.
 Туысына болма жат.
 Артығын маған сат.
 Үйде тыныш жат.

4. Релаксациялық жаттығуы: «Жеделсаты»

Мақсаты: қысымды түсіру, балаларды тыныштандыру.

Барлық ойыншылар дөңгеленіп немесе қатарласып жатады. Бірінші нұсқау береді.

Балалар ыңғайланып жатып, содан соң қолымызды ішімізге қоямыз. Біздің денеміз жеделсатының ролін атқарады. Яғни, бірінші этаж – ішіміз, екінші этаж – асқазан бөлігі, үшінші этаж – кеудеміздің бөлігі. Дем алып шығару барысында мен сіздерге жеделсаты бірінші этаж деп айтқан кезде барлығымыз қолымызды ішімізге қоямыз. Жеделсаты екінші этажда деген кезде қолымызды асқазан бөлігіне қоямыз, жеделсаты үшінші этажда деген кезде жәймен қолымызды кеудеміздің бөлігіне қоямыз. Осылайша күйінде кеудеміздің тұсына қоямыз.»

Осылайша жаттығуды бірнеше мәрте қайталауға болады.

Сабақ №50

Мақсаты: «Түсінбестік»

Мақсаты: Балалардың зейінін дамыту, ойды жүйелі баяндауға баулу, ойларда психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.

1. Сергіту жаттығуы:

Бір үйде біз нешеуіміз?

Бір анайық, екеуіміз.

Бір бірмағым - папам,

Бір анаң үйрек - апам.

Бір ағаш терек - ағам

Бір ақшыл шүмек - мен

Бір тәтті бөбек - сен.

Бір үйде біз нешеуіміз?

Бір үйде біз бесеуіміз.

2. Ойын: «Түсінбестік»

Мақсаты: Балалардың зейінін дамыту

Мақсаты: Бір жүргізуші бала тандайыншы алынады. Ол бала балалардан шығып кетеді. Қалған балалар қолдарынан ұстап, шеңбер құрып отырады. Қолдарын жібермей, бір-бірімен шырмала бастайды. Осыдан соң жүргізуші бала бөлмеге кіріп, балалардың қолын жібермей, шырмалуықты шешуге тырысады.

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

Жанарыпты тау.

Болсын денің сау!

Құлпырды бақша бау.

4. Релаксациялық жаттығу: «Жеделсаты»

Мақсаты: қысымды түсіру, балаларды тыныштандыру.

Барлық ойыншылар дөңгеленіп немесе қатарласып жатады. Жүргізуші нұсқау береді.

«Балалар ыңғайланып жатып, содан соң қолымызды ішімізге қоямыз. Біздің денеміз жеделсатының рөлін атқарады. Яғни, бірінші этаж - ішіміз, екінші этаж – асқазан бөлігі, үшінші этаж – кеудеміздің тұсы. Дем алып шығару барысында мен сіздерге жеделсаты бірінші этажда деп айтқан кезде барлығымыз қолымызды ішімізге қоямыз. Жеделсаты екінші этажда деген кезде қолымызды асқазана бөлігіне апарып, жеделсаты үшінші этажда деген кезде жәймен қолымызды айқасқан күйінде кеудеміздің тұсына қоямыз.»

Осылайша жаттығуды бірнеше мәрте қайталауға болады.

Сабақ №51

Тақырыбы: «Мүкият бол!»

Мақсаты: Балалардың зейін тұрақтылығын дамыту, байланыстырып сөйлеуге баулу, қарым-қатынаста психологиялық кедергі болдырмау, тыныштандыру.

1. Сергіту жаттығуы:

Айнаға қараймын
Шашымды тараймын.
Бақытты боламын,
Сымбатты боламын.
Әрқаша тазамын,
Бәрінен озамын.

2. Ойын: «Мүкият бол!»

Мақсаты: зейін тұрақтылығын дамыту

Ойын барысы: Балалар топпен тұрады. Екі баланың арасы 0,5 метр қашықтықта. Әуен ойнап тұрады, ал балалар сап түзеп жүріп бастайды. Осы кезде психолог араластырып әртүрлі бұйрықтар беріп бастайды. Балалар оны орындауы керек. Бұйрықтар және қимылдар: «Қояндар!» - балалар қоянның қимылын келтіріп секіре бастайды.

«Аттар!» - ат тұяғымен ұрып тұрғандай, балалар аяқтарымен жерді ұрады.

«Шаян!» - шаян секілді қозғалады.

«Құстар!» - балалар құс сияқты қолдарын жайып, жүгіреді.

«Құтан!» - балалар бір аяқтарымен тұрады.

«Бас!» - отырып, тұрып секіреді.

«Тауық!» - балалар жерде бидай іздеп жүріп, «ко-ко-ко» деп

«Шыр!» - балалар аяқ пен қолына тұрып, «му-у-у» деп айтады.

1. Таң ұстарту жаттығуы:

Сокты самал жел.

Аман болсын ел!

Уақытында кел!

Гүлденіпті бел.

2. Релаксациялық жаттығу: «Жеделсаты»

Мақсаты: қысымды түсіру, балаларды тыныштандыру.

Барлық ойыншылар дөңгеленіп немесе қатарласып жатады.

Бірінші нұсқау береді.

«Балалар ыңғайланып жатып, содан соң қолымызды ішімізге қоямыз. Біздің денеміз жеделсатының ролін атқарады. Яғни, бірінші бөлме – ішіміз, екінші этаж – асқазан бөлігі, үшінші этаж – кеудеміздің бөлігі. Дем алып шығару барысында мен сіздерге жеделсаты бірінші бөлме деп айтқан кезде барлығымыз қолымызды ішімізге қоямыз. Жеделсаты екінші этажда деген кезде қолымызды асқазана бөлігіне қоямыз, жеделсаты үшінші этажда деген кезде жәймен қолымызды кеудеміздің күйінде кеудеміздің тұсына қоямыз.»

Осылайша жаттығуды бірнеше мәрте қайталауға болады.

Сабақ №52

Мақсаты: «Есінеушілер»

Мақсаты: Балалардың еріктік қабілетін дамыту, тонга жазылымға қатысты жағымды ахуал қалыптастыру, тілін дамыту, тыныштандыру.

1. Сергіту жаттығуы:

Ала қарай бір адым,

Арқа қарай бір адым

Бір орнымда қозғалып,

Көзек басып тұрамын.

Жоғары, төмен қарайық.

Орнымызды табайық.

2. Ойын: «Есінеушілер»

Мақсаты: Балалардың ерікті дамыту

Ойын барысы: Балалар бірінің артынан бірі қолдарынан ұстап шеңбер бойымен жүреді. Жүргізушінің белгісі бойынша («Тоқтап тоқтап, 4 рет шапалақтап, 180 градусқа бұрылып, екінші жаққа жүр бастайды. Әр белгі сайын бағыттарын өзгертеді.

Егер бала шатасып, қателесе, онда ойыннан шығып орындап отырады. Ойында 2-3 бала қалған кезде ойын аяқталады. Сонымен қалған балалар жеңімпаз атанады.

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

Ер-ер-ер Қасиетті жер.
Төгілді көп тер.
Жемістерді тер.
Аға соңынан ер.
Сұрағанын бер.

4. Релаксациялық жаттығу: «Жеделсаты»

Максаты: қысымды түсіру, балаларды тыныштандыру.

Барлық ойыншылар дөңгеленіп немесе қатарласып жатады. Жүргізуші нұсқау береді.

«Балалар ыңғайланып жатып, содан соң қолымызды ішімізге қоямыз. Біздің денеміз жеделсатының рөлін атқарады. Яғни, бірінші этаж - ішіміз, екінші этаж – асқазан бөлігі, үшінші этаж – кеудеміздің тұсы. Дем алып шығару барысында мен сіздерге жеделсаты бірінші этажда деп айтқан кезде барлығымыз қолымызды ішімізге қоямыз. Жеделсаты екінші этажда деген кезде қолымызды асқазан бөлігіне апарып, жеделсаты үшінші этажда деген кезде жәймен қолымызды аяқасқан күйінде кеудеміздің тұсына қоямыз.»

Осылайша жаттығуды бірнеше мәрте қайталауға болады.

Сабак №53

Тақырыбы: «Болады-болмайды»

Максаты: Балалардың қиялын дамыту, байланыстырып сөйлеу тілін дамыту, тыныштандыру

1. Сергіту жаттығуы:

Бала, бала, балақай,
Қол соғайық, алақай!
Бір,екі,үш деп айтайық,
Саусақтарда тартайық.
Жалқау бала болмайық,
Қолды қысып, ойнайық.

2. Ойын:«Болады-болмайды»

Мәселесі: Балалардың қиялын дамыту

Міндеттері: Жүргізуші бірнеше пікірлер оқиды. Егер пікір дұрыс болса, балалар қолдарымен шапалақтайды, егер бұрыс болса онда қолдарымен тыпырлатады.

Қысқар орманда жүреді.

Қысқардың төлі – құлын.

Жаңғақ қатты ыстық болады.

Қастролде шыны аяқ пісіріліп жатыр.

Мысық шатырда қыдырып жүр.

Шырында алма өседі.

Қыз итті сипалап отыр.

Үй қыздың суретін салып отыр.

Ша үйде тұрады.

Жаңғақ қар жауады.

Күзде жапырақтар сарғаяды.

3. Ша ұстарту жаттығуы:

Болсын мол ырыс.

Болып қапты қыс.

Аман болсын туыс.

Бідыстарды жуыс.

4. Релаксациялық жаттығу: «Құммен ойын»

Мәселесі: қысымды түсіру, балаларды тыныштандыру.

Құммен ойыншылар дөңгеленіп тұрады немесе отырады. Жүргізуші құм беру береді. «Балалар ыңғайланып отырамыз. Көз алдымызға көлдің аяғында отырмыз деп елестетеміз. Жәймен дем ала отырып, аяғымызға құмды толтырып аламыз. Жұдырығымызды түйіп, аяғымыздағы құмды ұстап тұрамыз. Құмды ұстап тұрған сәтте аяғымызды ұстап тұрамыз. Аяғымызға құмды төгеміз, ол үшін аяғымызды ашамыз да, арасынан сусып шығып жатқан құмды елестетеміз. Қолымыздағы құм біткен сәтте ауыр қолдарымызды екі қолымызға аламыз». Осылайша жаттығуды бірнеше мәрте қайталауға болады.

Сабак №54

Мәселесі: «Түстерді ажырата біл»

Міндеттері: Балалардың қабылдауын дамыту, байланыстырып сөйлеу дағдыларын дамыту, қысымды түсіру, тыныштандыру.

1. Сергіту жаттығуы:

Біз бесеуіміз, бесеуіміз.
Бес тармақты жұлдызбыз.
Біз бесеуіміз, бесеуіміз
Ақ калпақты құндызбыз.
Аяғымыз қайда екен,
Тез қозғалсақ пайда екен.
Бізден биік секіреп
Мықты жандар бар ма екен?

2. Ойын: «Түстерді ажырата біл»

Мақсаты: Балалардың қабылдауын дамыту

Ойын барысы: ойыншылар үстелдің маңайына жиналады. Үстелдің үстінде бір-бірінен алыс 5-6 түрлі түсті қағаздар жатыр. Психолог кез келген қағаздың атын атап, бірден қолын сол қағазға апарды. Сол уақытта балалар да сол қағазға қолдарын апару керек. Бірақ психолог балаларды шатастыру үшін қолын басқа қағазға апаруы мүмкін, ал балалар оның қимылын қайталамай, қолдарын аталған түстің қағазына апару керек. Қателескен бала ойыннан шығады.

3. Тілі ұстарту жаттығуы:

Ақ-ақ-ақ Астында болсын тақ.
Алла болсын жақ.
Басыңа қонсын бақ.
Атам маған жақ.
Гүлденіп кетті бақ.
Әжем маған жақ.
Боларсың әркез сақ.
Секіреді лақ.

4. Релаксациялық жаттығу: «Құммен ойын»

Мақсаты: қысымды түсіру, балаларды тыныштандыру.

Барлық ойыншылар дөңгеленіп тұрады немесе отырады. Жүргізуші нұсқау береді.

«Балалар ыңғайланып отырамыз. Көз алдымызға көлдің жағасында отырмыз деп елестетеміз. Жәймен дем ала отырып, қолымызға құмды толтырып аламыз. Жұдырығымызды түйіп, қолымыздағы құмды ұстап тұрамыз. Құмды ұстап тұрған сәтте демімізді ұстап тұрамыз. Аяғымызға құмды төгеміз, ол үшін саусақтарымызды ашамыз да, арасынан сусып шығып жатқан құмды елестетеміз. Қолымыздағы құм біткен сәтте ауыр қолдарымызды екі жаққа лақтырамыз». Осылайша жаттығуды бірнеше мәрте қайталауға болады.

Сабак №55

Танырыбы: «Көлеңке»

Максаты: Балалардын зейнін дамыту, психологиялық сергіту, тілін дамыту, қысымды түсіру, тыныштандыру.

1. Сергіту жаттығуы:

Оңға бір,
Солға бір,
Бұрылып жолдары,
Жолаушы жүреді.
Соңынан жүгіріп,
Бұтаға үніліп,
Сүрініп, тығылып
Күшігі үреді.

2. Ойын: «Көлеңке»

Максаты: Балалардың зейнін дамыту

Ойын барысы: Жай әуен қойылады. Балалардың арасынан екі бала шығады. Қалғандары «көрермендер». Бір бала «жолаушы», екіншісі ойын «көлеңкесі».

«Жолаушы» жазық далада келе жатыр, ал оның артында екінші бала оның «көлеңкесі» келе жатыр. Артында келе жатқан бала «жолаушының» қимылдарын дәл солай қайталауға тырысып келеді. «Жолаушы» бұл жерде әр түрлі қимылдарды «гүл теру», «отыру», «бір аяғымен секіру», «тоқтап қолының астына қарау» және т.б. көрсетіп отыру керек.

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

Ас-ас-ас Аман болсын бас.
Көзіңе алма жас.
Дәмді түскі ас.
Болма ешқашан лас.
Атамда қалың қас.
Әжем менің жас

4. Релаксациялық жаттығу: «Құммен ойын»

Максаты: қысымды түсіру, балаларды тыныштандыру.

Барлық ойыншылар дөңгеленіп тұрады немесе отырады. Жүргізуші үлкену береді.

«Балалар ыңғайланып отырамыз. Көз алдымызға қолдін жағасында отырамыз деп елестетеміз. Жәймен дем ала отырып, қолымызға құмды салтырып аламыз. Жұдырығымызды түйіп, қолымыздағы құмды ұстап тұрамыз. Құмды ұстап тұрған сәтте демімізді ұстап тұрамыз. Алдымызға құмды төгеміз, ол үшін саусақтарымызды анамыз да,

арасынан сусып шығып жатқан құмды елестетеміз. Қолымыздағы құм біткен сәтте ауыр қолдарымызды екі жаққа лақтырамыз». Осылайша жаттығуды бірнеше мәрте қайталауға болады.

Сабақ №56

Тақырыбы: «Бұл не және не үшін?»

Мақсаты: Балалардың логикалық ойын, байланыстырып сөйлеу тілін дамыту, беттің бұлшық еттерін босаңсыту, қысымды түсіру, тыныштандыру.

1. Сергіту жаттығуы:

Бала, бала, балақай,
Қол соғайық, алақай!
Бір, екі, үш деп айтайық,
Саусақтарда тартайық.
Жалқау бала болмайық,
Қолды қысып, ойнайық.

2. Ойын: «Бұл не және не үшін?»

Мақсаты: Балалардың ойлау қабілетін дамыту

Ойын барысы: Жүргізуші балаларға дене мүшелерінің қызметтері туралы бірнеше сұрақтар қояды. Сұрақтарды допты лақтыру арқылы қоюға болады: жүргізуші допты лақтырып, сұрақ қояды, ал балалар сұраққа жауап беріп, допты кері қайтарады. Мысалы: «Қол, аяқ, көз, саусақ, жүрек және т.б. не үшін керек?» немесе «Ыдыс-аяқ, тіс щеткасы, тарақ, сабын жіне т.б. не үшін керек?»

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

Ар-ар-ар Ең қымбатты-ар,
 Балам, атаңа бар.
 Алла болсын жар.
 Қыста қалың қар
 Бөлме бізге тар.
 Үйге жылдам бар.

4. Релаксациялық жаттығуы: «Құммен ойын»

Мақсаты: қысымды түсіру, балаларды тыныштандыру.

Барлық ойыншылар дөңгеленіп тұрады немесе отырады. Жүргізуші нұсқау береді. «Балалар ынғайланып отырамыз. Көз алдымызға көлдің жағасында отырмыз деп елестетеміз. Жәймен дем ала отырып, қолымызға құмды толтырып аламыз. Жұдырығымызды түйіп, қолымыздағы құмды ұстап тұрамыз. Құмды ұстап тұрған сәтте демімізді ұстап тұрамыз. Аяғымызға құмды төгеміз, ол үшін

құмдақтарымызды ашамыз да, арасынан сусып шығып жатқан құмды бізге қолдайсыз. Қолымыздағы құм біткен сәтте ауыр қолдарымызды екі қолымызға алмастырамыз». Осылайша жаттығуды бірнеше мәрте қайталауға болады.

Сабак №57

Танырыбы: «Бір сөзбен ата»

Максаты: Балалардың ойлауын дамыту, сөйлеуде психологиялық қиындықтарын болдырмау, беттің бұлшықеттерін босаңсыту, қысымды азайту, тыныштандыру.

1. Сергіту жаттығуы:

Тұрып қалмай жантайып,
Бір еңкейіп, шалқайып,
Жылдам-жылдам қозғалып,
Асқак әндер айтайық.

2. Ойын: «Бір сөзбен ата»

Максаты: Балалардың ойлауын дамыту

Ойын барысы: Психолог балаларға мағынасы бір төрт сөзді ұсынады. Балалар бұл сөздерді бір ғана сөзбен атау керек.

А) роза, пион, лилия, тюльпан	(гүлдер)
Б) қайың, шырша, емен, терек, үйеңкі	(ағаштар)
В) қияр, қызанақ, орамжапырақ, сәбіз	(көкөніс)
Г) алма, алмұрт, апельсин, лимон	(жеміс)

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

Ағаз-аз Құдықты қаз
Қаңқылдайды қаз
Келіп қалды жаз
Атаңа хат жаз

4. Релаксациялық жаттығу: «Күлімдеген күн»

Максаты: беттің бұлшықеттерін босаңсыту, балаларды тыныштандыру.

Барлық ойыншылар дөңгеленіп тұрады немесе отырады. Күртізуші нұсқау береді. «Балалар ыңғайланып отырамыз. Көз қолымызға елестетейікші күн бізге күлімсіреп тұр. Қане балалар біз күнге күлімдейік, біздің күлкіміз қолымыз бен алақанымызға дейін елестетуде. Балалар тағы да қайталайықшы және бастапқыдан қатты күлімсірейікші. Еріндеріміз жымып, бетіміздің бұлшықеттері жұмырлыда. Демімізді аламыз және күнге күлімдейміз. Қолымыз бен алақанымыз күннің қуатын алуда сездік пе? Жарайсыңдар!»

Осылайша жаттығуды бірнеше мәрте қайталауға болады.

Сабақ №58

Тақырыбы: «Өленді бірге аяқтайық»

Мақсаты: Балалардың сөздік қорын, ойлау қабілетін, тілін дамыту беттің бұлшық еттерін босаңсыту, қысымды түсіру, тыныштандыру.

1. Сергіту жаттығуы:

Тонса біздің қолымыз

Қолғап киіп аламыз

Сарт-сарт-сарт

Шапалақ соғамыз

Тонса біздің аяғымыз

Етік киіп аламыз

Топ-топ-топ

Топылдатып билейміз

Тонса біздің денеміз

Тонды киіп аламыз

Зу-зу-зу

Шанамен зулаймыз

2. Ойын: «Өленді бірге аяқтайық»

Мақсаты: Балалардың сөздік қорын, ойлауды дамыту

Ойын барысы: Психолог балаларға аяқталмаған өлең жолдарын оқиды. Балалар мағынасына қарай осы өлең жолдарын аяқтау керек.

1. Біз кішкентай (балдырған)

Сескенбейміз жаңбырдан

2. Келді көктем күнің

Күлімдейді ... (гүлің)

3. Жүрмейсін бе абайлап,

Болмасаңшы ... (ұрыншақ!)

4. Асыр салып көп ойнап,

Ақсап қалдың (құлыншақ)

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

Аш-аш-аш Ұстап алар қаш.

Есігіңді аш.

Ақшаң қанша санаш.

4. Релаксациялық жаттығу: «Күлімдеген күн»

Мақсаты: беттің бұлшықеттерін босаңсыту, балаларды тыныштандыру.

Жүргізуші нұсқау береді.«Балалар ыңғайланып отырамыз. Көз алдымызға елестетейікші күн бізге күлімсіреп тұр. Қане балалар біз

Күнге күлімдейік, біздің күлкіміз қолымыз бен алақанымызға дейін жетуде. Балалар тағы да қайталайықшы және бастапқыдан қатты күлмейікші. Еріндеріміз жымиып, бетіміздің бұлшықеттері қозғалуда. Демімізді аламыз және күнге күлімдейміз. Қолымыз бен алақанымыз күннің қуатын алуда сездік пе? Жарайсыңдар!»

Бәлкішайша жаттығуды бірнеше мәрте қайталауға болады

Сабақ №59

Тақырыбы: «Суретті ауыстыр»

Мақсаты: Балалардың зейінін, есте сақтауын, тілін дамыту, беттің бұлшық еттерін босансыту, қысымды түсіру, тыныштандыру.

1. Сергіту жаттығуы:

Қатар, қатар тұрайық

Кәне, кәне сұрайық

Кімнің болсы бойы ұзын

Паравозы поездің

Пш-пш-пш-пш біз кеттік

Жүрісті біз үдеттік

Гу-гу-гу гуілде

Қалып қойма бірінде.

2. Ойын: «Суретті ауыстыр»

Мақсаты: Балалардың зейінін, есте сақтауын дамыту

Ойын барысы: Балаларға естеріне сақтап алу үшін суреттер көрсетіледі. Балалар суретті мүқият қарап алғаннан кейін, жүргізуші суретті келесі бетіне ауыстырып қояды. Содан кейін балаларға осы суреттің атауына сұрақтар қояды.

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

И-и-и-и Менің атым бану.

Туысты жөн тану.

Құмарынан қану.

4. Релаксациялық жаттығу: «Күлімдеген күн»

Мақсаты: Беттің бұлшықеттерін босансыту, балаларды тыныштандыру.

Барлық ойыншылар дөңгеленіп тұрады немесе отырады. Жүргізуші әрекет береді. «Балалар ыңғайланып отырамыз. Көз алдымызға күлмейтін күн бізге күлімсіреп тұр. Қане балалар біз де күнге күлімдейік, біздің күлкіміз қолымыз бен алақанымызға дейін жетуде. Балалар тағы да қайталайықшы және бастапқыдан қатты күлмейікші. Еріндеріміз жымиып, бетіміздің бұлшықеттері

жиырылуда. Демімізді аламыз және күнге күлімдейміз. Қолымыз бен алақанымыз күннің қуатын алуда сездік пе? Жарайсындар!»

Осылайша жаттығуды бірнеше мәрте қайталауға болады.

Сабак №60

Тақырыбы: «Ертегі құрастырамыз»

Мақсаты: Балалардың шығармашылық қиялын дамыту, сөйлеу психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.

1. Сергіту жаттығуы:

Сәлем саған жарық күн,

Сәлем, сәлем қонақтар.

Сәлем әсем табиғат,

Сәлем біздің жас достар!

2. Ойын: «Ертегі құрастырамыз»

Мақсаты: Балалардың шығармашылық қиялын дамыту

Ойын барысы: Психолог балаларға өз ертегісін құрастыруды ұсынады. Бастапқыда ойыншылар ертегінің тақырыбын ойластырады, басты кейіпкерлерді таңдайды және оларды сипаттайды. Содан кейін балалар ертегілерін бір-біріне айта бастап, талқылайды. Барлық жауаптар мақтауға лайық, бірақ ерекше айтылған ертегілер ескеріледі.

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

Ын-ын-ын Өмірің ұзақ болсын.

Сөзің болсын шын.

Бота қалаға барсын.

4. Релаксациялық жаттығу: «Күлімдеген күн»

Мақсаты: Беттің бұлшықеттерін босаңсыту, балалардың тыныштандыру.

Барлық ойыншылар дөңгеленіп тұрады немесе отырады. Жүргізуші нұсқау береді: «Балалар ыңғайланып отырамыз. Қол алдымызға елестетейікші күн бізге күлімсіреп тұр. Қане балалар бізде күнге күлімдейік, біздің күлкіміз қолымыз бен алақанымызға дейін жетуде. Балалар тағы да қайталайықшы және бастапқыдан қатты күлімсірейікші. Еріндеріміз жымып, бетіміздің бұлшықеттері жиырылуда. Демімізді аламыз және күнге күлімдейміз. Қолымыз бен алақанымыз күннің қуатын алуда сездік пе? Жарайсындар!»

Осылайша жаттығуды бірнеше мәрте қайталауға болады.

Сабақ №61

Темасы: «Мозаика»

Мақсаты: Балалардың қиялын дамыту, сөйлеуде психологиялық қиындықтарын болдырмау, ауыз бен мұрын бұлшық еттерін босаңсыту, қызығатандыру.

1. Шаттық шеңбер:

- Арнайлап күн атты
- Алтын сәуле таратты
- Жарқырасын даламыз
- Күннсын бар баламыз

2. Ойын: «Мозаика»

Мақсаты: Балалардың қиялын дамыту

Ойын барысы: Балалар суретті бұршақ пен кәмпіттерді жабыстыру арқылы суретті безендіру керек. Жеңіл суреттен бастауға болады және сұлбасы бойынша жабыстыру керек (ойын үшін адамның немесе мультфильм кейіпкерінің сұлбасы салынған ақ қағаз, жарты құрған немесе конфетті және желім керек).

3. Пы ұстарту жаттығуы:

- Тазылау-лау Желбірейді жалау.
- Лапылдайды алау.
- Майменен сылау.

4. Релаксациялық жаттығу: «Ғажайып көбелек»

Мақсаты: Ауыз бен мұрын бұлшықеттерін босаңсыту, балаларды қызығатандыру.

Барлық ойыншылар дөңгеленіп отырады. Жүргізуші нұсқау береді.

«Балалар ыңғайланып отырамыз. Көз алдымызға елестетейікші жайың жайма шуақ күні бізге күлімсіреп тұр. Күштің шуағына бетімізді тосамыз, мұрнымызды күнге қыздырамыз. Қараңдаршы балалар мұнда ғажайып көбелек ұшып жүр! Ғажайып көбелек кімнің мұрнына қонарын білмей жүр. Балалар көбелек мұрнымызға қонды қане қонған көбелекті ұшыру үшін мұрнымызды жиырып, жиырлатамыз. Ғажайып көбелек мұрнымыздан ұшып кетіп, мұрнымызға қонды, қанекей балалар ерінімізді жыбырлатып көбелекті ұшырайық. Ғажайып көбелек ерінімізден ұшып кетті де, екі бетімізге қонуда. Ғажайып көбелекті ұшыру үшін тілімізді екі мұрнымызға кезек-кезек апарамыз. Ғажайып көбелек бетімізден ұшып кетті де, екі қасымызға қонуда. Ғажайып көбелекті ұшыру үшін

қасымызды жоғары төмен түсіреміз. Жарайсыңдар балалар ғажайып көбелек ұшып кетті! Көзімізді жәймен ашамыз».

Осылайша жаттығуды бірнеше мәрте қайталауға болады.

Сабақ №62

Тақырыбы: «Тактильді бейне»

Мақсаты: Балалардың қиялын дамыту, бейнені елестетуге баулау, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.

1. Шаттық шеңбер:

Сәлем саған Көк аспан!

Сәлем саған Жер ана!

Сәлем маған!

Сәлем саған!

2. Ойын: «Тактильді бейне»

Мақсаты: Балалардың қиялын дамыту.

Ойын барысы: Балалар екіге бөлініп жұптасады, егер бір бала қалып қойса, онда үш баланың бірігуіне болады. Жұптағы екі баланың біреуі алдыға, екіншісі оның артына тұрады. Артында тұрған бала алдында тұрған досының арқасына бір бейнені салады, мысалы қайық немесе үй. Алдында тұрған адам қандай сурет салғанын анықтау керек. Егер ол жауабын дұрыс тапса, онда екеуі алдыға бір қадам жүреді, ал балалар орындарымен ауысады. Жүргізуші бірінші болып жеткен жұп жеңіске жетеді.

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

Шу-шу-шу Әжем шашты шашу.

Жамандықтан қашу.

Есікті ашу.

4. Релаксациялық жаттығу: «Ғажайып көбелек»

Мақсаты: Ауыз бен мұрын бұлшықеттерін босансыту, балаларды тыныштандыру.

Барлық ойыншылар дөңгеленіп отырады. Жүргізуші нұсқа береді.

«Балалар ыңғайланып отырамыз. Көз алдымызға елестетейікші жаздың жайма шуақ күні бізге күлімсіреп тұр. Күннің шуағын бетімізді тосамыз, мұрнымызды күнге қыздырамыз. Қарандаршы балалар мұнда ғажайып көбелек ұшып жүр! Ғажайып көбелек кімнің мұрнына қонарын білмей жүр. Балалар көбелек мұрнымызға қонды қане қонған көбелекті ұшыру үшін мұрнымызды жиырып жыбырлатамыз. Ғажайып көбелек мұрнымыздан ұшып кетіп

көзімізге келді, қанекей балалар ерінімізді жыбырлатып көбелекті ұшырайық. Ғажайып көбелек ерінімізден ұшып кетті де, екі қолымызға қонуда. Ғажайып көбелекті ұшыру үшін тілімізді екі қолымызға кезек-кезек апарамыз. Ғажайып көбелек бетімізден ұшып кетті де, екі қасымызға қонуда. Ғажайып көбелекті ұшыру үшін қасымызды жоғары төмен түсіреміз. Жарайсындар балалар ғажайып көбелек ұшып кетті! Көзімізді жәймен ашамыз».

Осылайша жаттығуды бірнеше мәрте қайталауға болады.

Сабак №63

Тыңдауы: «Заттардың ерекше қолданылуы»

Мақсаты: Балалардың шығармашылық қиялын дамыту, ауыз бен мұрын бұлшық еттерін босаңсыту, тыныштандыру.

1. Сергіту жаттығуы:

Армысың, асыл күн!

Армысың, асыл жер!

Армысың, көк аспан!

Армысың, жан досым!

2. Ойын: «Заттардың ерекше қолданылуы»

Мақсаты: Балалардың шығармашылық қиялын дамыту.

Құрауы: «Қазір мен бір ойыншыға допты лақтырып, кез келген затты айтамын. Допты қағып алған адам, сол заттың үш қолданулы тәсілін айту керек. Мысалы, допты лақтырып, мен «газет» деп айтамын. Оған тура мағынасынан басқа, газетті күннен қорғану үшін бас киім ретінде, дастархан ретінде қолдануға болады.

Сонымен допты қағып алған адам мен айтқан заттың үш қолданулы тәсілін атап, келесі бір затты атап, допты басқа балаға лақтырады. Оған мұқият болайық және ойынға барлық ойыншылардың қатысқанын қадағалайық».

3. Пил ұстарту жаттығуы:

Ос-ос-ос Тігіп алдым қос

Екіге екіні қос.

Көңілде жоқ қос.

Етті ос.

4. Релаксациялық жаттығу: «Ғажайып көбелек»

Мақсаты: Ауыз бен мұрын бұлшықеттерін босаңсыту, балаларды тыныштандыру.

Барлық ойыншылар дөңгеленіп отырады. Жүргізуші нұсқау береді.

«Балалар ыңғайланып отырамыз. Көз алдымызға елестетейік. Күн жаздың жайма шуақ күні бізге күлімсіреп тұр. Күннің шуағын бетімізді тосамыз, мұрнымызды күнге қыздырамыз. Қараңдаршы балалар мұнда ғажайып көбелек ұшып жүр! Ғажайып көбелек кімнің мұрнына қонарын білмей жүр. Балалар көбелек мұрнымызға қонса қапә қонған көбелекті ұшыру үшін мұрнымызды жиырып жыбырлатамыз. Ғажайып көбелек мұрнымыздан ұшып кетсе ауызымызға қонды, қанекей балалар ерінімізді жыбырлатып көбелекті ұшырайық. Ғажайып көбелек ерінімізден ұшып кетті де, бетімізге қонуда. Ғажайып көбелекті ұшыру үшін тілімізді оқ ұртымызға кезек-кезек апарамыз. Ғажайып көбелек бетімізден ұшып кетті де, екі қасымызға қонуда. Ғажайып көбелекті ұшыру үшін қасымызды жоғары төмен түсіреміз. Жарайсындар балалар ғажайып көбелек ұшып кетті! Көзімізді жәймен анамыз».

Осылайша жаттығуды бірнеше мәрте қайталауға болады.

Сабақ №64

Тақырыбы: «Конспиратор»

Мақсаты: Балалардың есте сақтау қабілетін дамыту, сөйлесу психологиялық кедергіні болдырмау, тынынтандыру.

1. Сергіту жаттығуы:

Аппақ қардай көңілмен,
Жаздай жарқын көңілмен.
Төрімізден көрінген,
Сәлем бердік сіздерге

2. Ойын: «Конспиратор»

Мақсаты: Балалардың есте сақтау қабілетін дамыту.

Ойын барысы: Балалар шеңбер жасап тұрады. Бір жетекші таңдалынып алынады. Жетекші бала шеңбердің ішінде тұрады. Балаларға қарап алады да, содан кейін баланың көзін жұмады. О кезде балалар орындарымен ауысады, ал психолог балаларды біреуінің жанына жетекшіні ертіп апарды. Жетекші сол бала басынан бастап сипалау арқылы кім екенін анықтау керек. Ойынның соңында қай ойыншы қанша баланы тауып алғандығы есептелініп ойын аяқталады.

1. Таң ұстарту жаттығуы:

- 1. Сөзің болсын мәнді.
- 2. Киімің болсын сәнді.
- 3. Қызың болсын реңді.

1. Реликвациялық жаттығу: «Ғажайып көбелек»

Мақсаты: Ауыз бен мұрын бұлшықеттерін босансыту, балаларды шоғырттырыу.

Барлық ойыншылар дөңгеленіп отырады. Жүргізуші нұсқау береді.

«Балалар ыңғайланып отырамыз. Көз алдымызға елестетейікші. Біз жайма шуақ күні бізге күлімсіреп тұр. Күннің шуағына қолымызды тосамыз, мұрнымызды күнге қыздырамыз. Қараңдаршы, мұнда ғажайып көбелек ұшып жүр! Ғажайып көбелек кімнің қонарын білмей жүр. Балалар көбелек мұрнымызға қонды деп қонаған көбелекті ұшыру үшін мұрнымызды жиырып, мұрнымызға қонды, қанекей балалар ерінімізді жыбыратып көбелекті ұшырайық. Ғажайып көбелек ерінімізден ұшып кетті де, екі қасымызға қонуда. Ғажайып көбелекті ұшыру үшін тілімізді екі қасымызға кезек-кезек апарамыз. Ғажайып көбелек бетімізден ұшып кетті де, екі қасымызға қонуда. Ғажайып көбелекті ұшыру үшін тілімізді жоғары төмен түсіреміз. Жарайсындар балалар ғажайып көбелек ұшып кетті! Көзімізді жәймен ашамыз».

Қайталау жаттығуды бірнеше мәрте қайталауға болады.

Сабақ №65

Мақсаты: «Қар үйіндісі»

Мақсаты: Балалардың есте сақтау қабілетін, зейінін дамыту, оқу кезінде психологиялық кедергіні болдырмау, қол бұлшықеттерін босансыту, тыныштандыру.

1. Амандасу жаттығуы:

- 1. Арнайлап таң атты,
- 2. Алтын сәуде таратты.
- 3. Жарқырайды қаламыз,
- 4. Қайырлы таң, балалар,
- 5. Қайырлы таң, қонақтар.

1. Ойын: «Қар үйіндісі»

Мақсаты: Балалардың есте сақтау қабілетін, зейінін дамыту.

Ойын барысы: Балалар екі топқа бөлініп, топ жетекшілері тандалынып алынады. Әр топтың мүшелері үстелдің үстіне бір затты қояды, ал топ жетекшілері сол заттарды, қай бала қандай затты қандай ретімен қойғандығын естеріне сақтау керек. Әр топта ойыншы саны алты баладан аспауы керек.

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

Өс-өс-өс Өнегелі боп өс.
 Ағам апай төс.
 Ұқыпты боп өс.
 Күйеу балаға төс.

4. Релаксациялық жаттығу: «Лимон»

Мақсаты: Қол бұлшықеттерін босаңсыту, балаларды тыныштандыру. Барлық ойыншылар дөңгеленіп отырады. Жүргізуші нұсқа береді.

«Балалар екі қолымызды төмен түсіреміз. Енді оң қолымызды лимон бар деп септейміз. Сол лимонның шырынын қолмен қыса сығуымыз керек. Оң қолымыздың қысымын көбейтін, жәймен сол қолымыздағы лимонды сығамыз. Содан соң лимонды тастап, қолды босаңсытамыз».

Осылайша жаттығуды сол қолмен бірнеше мәрте қайталауы болады.

Сабақ №66

Тақырыбы: «Пианино»

Мақсаты: Балалардың зейінін дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, қол бұлшықеттерін босаңсыту, тыныштандыру

1. Шаттық шеңбер:

Күннің көзі ашылсын
Көкке шуақ шашылсын
Құтты қонақ келінті
Төрімізге еніпті
Амандасу үлкенге
Тәрбиенің басығой
Ал канекей бәріміз
«Сәлем» дейік үлкенге.

2. Ойын: «Пианино»

Мақсаты: Балалардың зейінін дамыту.

Ойын барысы: Әр қатысушы оң жақ алақанын оң жақта тұрғын көршісінің беліне, ал сол жақ алақанын сол жағындағы көршісінің

қолында. Бұл жерде балалардың қолдары қиылысып тұрады. Бұл жерде берілетін тапсырма мынандай: алақандарының орналасуына байланысты, алақандарымен аяқтарын соғу. Алақан бітпирмалары, яғни қатысушы бірінші өзі соғады, содан соң екіншісі, қайтадан өзі соғады.

А. На ұстарту жаттығуы:

Алақан Қамба толы дән.
Әжем айтқан ән.
Құрып жүрген сән.

Б. Релаксациялық жаттығу: «Лимон»

Мақсаты: Қол бұлшықеттерін босаңсыту, балаларды релаксацияландыру.

Барыс барыс ойыншылар дөнгеленіп отырады. Жүргізуші нұсқау береді.

«Балалар екі қолымызды төмен түсіреміз. Енді оң қолымызда лимон бар деп есептейміз. Сол лимонның шырынын қолмен қысып шығару керек. Оң қолымыздың қысымын көбейтіп, жәймен оң қолымызды лимонды сығамыз. Содан соң лимонды тастап, қолды релаксациялаймыз».

Қорытынды: Осылайша жаттығуды сол қолмен бірнеше мәрте қайталауға болады.

Сабақ №67

Таныстырылуы: «Кеме»

Мақсаты: Балалардың өзіндік бағалауын дамыту, сөйлеуде коммуникативтік кедергіні болдырмау, қол бұлшықеттерін босаңсыту, релаксацияландыру.

І. Шығатын шеңбер:

Бала бала баламыз
Балшымызға барамыз
Күні бойы қызыққа
Батымызда қаламыз
Бір шаңырақ астында
Бірге сайран құрамыз.

І. Ойын: «Кеме»

Мақсаты: Балалардың өзіндік бағалауын дамыту.

Барыс барысы: Екі ересек адам көрпенің екі шетінен ұстап тербетіп тұрады – бұл кеме. «Тынық ауа-райы, күн жарқырап тұр» сөздері айтылған кезде балалар жақсы ауа-райын суреттейді.

«Дауыл» сөзінде балалардың барлығы шулайды, ат кеме теңізде. Кемеде отырған бала дауылға қарсы: «Мен дауылдан қорықпаймын, мен өте жақсы матроспын!» - деп айқайлауы керек.

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

Ыл-ыл-ыл Келді жаңа жыл
Өте қалың қыл.
Күлдіреді маймыл
Жаңылтпаштан жаңыл.

4. Релаксациялық жаттығу: «Лимон»

Мақсаты: Қол бұлшықеттерін босаңсыту, балаларды тыныштандыру.

Барлық ойыншылар дөңгеленіп отырады. Жүргізуші нұсқа береді.

«Балалар екі қолымызды төмен түсіреміз. Енді оң қолымызды лимон бар деп есептейміз. Сол лимонның шырынын қолмен қысығымыз керек. Оң қолымыздың қысымын көбейтіп, жәймен оң қолымыздағы лимонды сығамыз. Содан соң лимонды тастап, қолды босаңсытамыз».

Осылайша жаттығуды сол қолмен бірнеше мәрте қайталауы болады.

Сабак №68

Тақырыбы: «Кім аяғын тылырлатып отыр»

Мақсаты: Балалардың қабылдауын дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, ұсақ моториканы дамыту, босаңсыту, тыныштандыру.

1. Шаттық шеңбер:

Біз әдепті баламыз,
Біз срекше боламыз,
Қонақтарды көргенде,
Сәлеметсіздер ме! – деп
Сәлемдесіп аламыз.
- Жақсы, енді
Жарқырап күнде ашылды,
Айналаға гүл шашылды
Қайырлы күн!
Біз нәзік қыздармыз!
Қайырлы күн!

Қайырлы күн!
Күліп шықты күн бүгін
Сәлеметсіз бе, амансыз ба?
Бәріміз күндей жарқырайық
Бәріміз тату болайық!

2. Ойын: «Аяқталмаған сурет»

Мақсаты: Балалардың шығармашылық қиялын дамыту.

Ойын барысы: Ойын екі кезеңнен тұрады. Бірінші кезеңді балаларға бірнеше шеңбер беріледі. Әр шеңберден қосымша элементтер арқылы әртүрлі бейнелеу салу керек. Кім көп салса, соған жеңіске жетеді. Шеңберлерді басқа да геометриялық фигуралармен алмастыруға болады.

Екінші кезеңде балаға кейбір бөлшектері аяқталмаған сурет беріледі, мысалы, ит. Бұл суретті әр салған сайын басқа иттердің бейнесі шығатындай салу керек. Тіпті таңғажайып жануардың бейнесі шығатындай етіп суретті өзгертіге болады.

3. Тіл ұстарғу жаттығуы:

Шы-шы-шы Менің әкем аңшы.
Сәбізді аршы.
Сөреде қайшы.
Қойын бакты қойшы.

4. Релаксациялық жаттығу: «Шырақты үрлеу»

Мақсаты: Балаларды тыныштандыру.

Барлық ойыншылар дөңгеленіп отырады. Жүргізуші нұсқау береді. «Терең дем аламыз, кеудемізді ауаға барынша толтырамыз. Содан соң ерімізді алға созып жайлап демімізді шығарамыз. Шырақты сәндіргендей кейіп танытамыз. Және у-у-у деген дыбыс шығарамыз. Осылайша жаттығуды бірнеше мәрте қайталауға болады.

Сабақ №70

Тақырыбы: «Жанды сөздер»

Мақсаты: Балалардың сөздік қорын, зейінін дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.

1. Шаттық шеңбер:

Білер қазақ баласы
Сәлем сөздің анасы
Қол танасты көреміз

Алдымыздан кезіккен

Бәріне де ізетпен

Ніліп сәлем береміз

1. Ойын: «Жанды сөздер»

Мақсаты: Балалардың сөздік қорын, зейінін дамыту.

Ойын барысы: «Кім сөз болғысы келеді?» (үш бала шығады). Сендер бұл жай бала ғана емессіңдер, сендер «сөз» боласыңдар. Анар, сен «жанды» сөзі боласың. Анар, сен қандай сөзсің? Қатты дауыстап айттың. Жанар, сен «жамылған» сөзі боласың, ал Ерасыл «қар» сөзі болды. Енді «жанды сөздер» солдан оңға қарай ретімен тізіліп отырыңдар. Анар өз сөзін айтып қолын Жанарға береді, ал Жанар өз сөзін айтып қолын Ерасылға береді. Ерасыл сөзін соңғы айтады. Балалар, бұл сөздер не жайлы айтты?»

Психолог құрастырылған сөйлемдерге талдау жасайды: «Қай сөз бірінші, екінші, үшінші?». Балалар сөздерді қатарымен дұрыс айтулары керек.

2. Тіл ұстарту жаттығуы:

Ші-ші-ші Ағам менің әнші.

Әпкем менің биші.

Әкем менің күйші.

Әсел біздің көрші.

Әже ақыл берші.

4. Релаксациялық жаттығу: «Шырақты үрлеу»

Мақсаты: Балаларды тыныштандыру.

Барлық ойыншылар дөңгеленіп отырады. Жүргізуші нұсқау береді. «Терең дем аламыз, кеудемізді ауаға барынша толтырамыз. Содан соң демімізді алға созып жайлап демімізді шығарамыз. Шырақты сөндіргендей кейіп танытамыз. Және у-у-у деген дыбыс шығарамыз» Осылайша жаттығуды бірнеше мәрте қайталауға болады.

Сабак №71

Тақырыбы: «Суретшіге көмектесейік»

Мақсаты: Балалардың шығармашылық қиялын дамыту, сенсорлық тәсілдерді қабылдау, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.

1. Шаттық шеңбер:

Балалар, қалдарың қалай?

Рахмет, қалымыз ғажап.

Аспанда бәрі ғажап!
Жерде бәрі ғажап!
Айнала бәрі ғажап!
Менде бәрі ғажап!

2. Ойын: «Суретшіге көмектесейік»

Мақсаты: Балалардың шығармашылық қиялын дамыту.

Ойын барысы: Тақтаға үлкен ақ қағаз ілінеді. Онда адам бейнесінің сұлбасы суреттелген. Психолог: «Бір суретші суретін аяқтамай, бізден көмек сұрады. Сол суретті біз аяқтайық». Балаларға сурет салу барысында құрақтар қойылады: бұл жерде кімнің суретін салынған? Ұл баланың суреті ме әлде қыз баланың суреті ме? Шашының көзінің түсі қандай? Киімі қандай? т.с.с. Сол таңдап алынған жауаптар, суретке айналады, яғни балалар оны өз суреттеріне қосады. Психолог немесе балалар суретті фломастермен салады. Сурет дайын болған кезде балалар салынған адамның суреті жайлы әңгіме құрастырады. Егер балаларға қиын болса, онда сұрақ қою арқылы балаларға көмектесуге болады.

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

Ән-ән-ән Қамба толы дән.
Әжем айтқан ән.
Құрып жүрген сән.

4. Релаксациялық жаттығу: «Шырақты үрлеу»

Мақсаты: Балаларды тыныштандыру.

Барлық ойыншылар дөңгеленіп отырады. Жүргізуші нұсқау береді. «Герен дем аламыз, кеудемізді ауаға барынша толтырамыз. Содан соң ерінімізді алға созып жайлап демімізді шығарамыз. Шырақты сөндіргендей кейіп танытамыз. Және у-у-у деген дыбыс шығарамыз». Осылайша жаттығуды бірнеше мәрте қайталауға болады.

Сабақ №72

Тақырыбы: «Жапалак»

Мақсаты: Балалардың зейінін тұрақтандыру, байланыстырып сөйлеу тілін, сөздік қорын дамыту, қарым-қатынас жасауда психологиялық кедергіні болдырмау, тыныштандыру.

1. Шаттық шеңбер:

Қуан, шаттан, алақай!
Қуанатын келді күн
Қайырлы күн!
Күліп шықты күн бүгін

Сәлеметсіз бе, амансыз ба?
Бәріміз күндей жарқырайық
Бәріміз тату болайық!

1. Ойын: «Жапалақ»

Мақсаты: Балалардың зейінін дамыту.

Ойын барысы: санамақ арқылы «жапалақты» таңдайды, ол «ұясына» (сәлемдікке) отырып, ұйықтайды. Күні бойы балалар қозғалыста болады. Содан кейін жүргізуші «Түн болды» деп бұйырады. Балалардың барлығы кимылдамай тұрады, ал «жапалақ» көзін ашып, балаларды ұстай бастайды. Ойыншылардың біреуі қозғалса не күліп кетсе, сол «жапалақ» болады.

2. Тіл ұстарту жаттығуы:

Си-са-са Ызындайды маса.
Сенің бойың аласа.
Көп жаса.

3. Релаксациялық жаттығу: «Шырақты үрлеу»

Мақсаты: Балаларды тыныштандыру.

Барлық ойыншылар дөнгеленіп отырады. Жүргізуші нұсқау береді. «Терең дем аламыз, кеудемізді ауаға барынша толтырамыз. Содан соң демімізді алға созып жайлап демімізді шығарамыз. Шырақты тәндіргендей кейіп танытамыз. Және у-у-у деген дыбыс шығарамыз» Осылайша жаттығуды бірнеше мәрте қайталауға болады.

**ЕРЕСЕК ТОП БАЛАЛАРЫНА АРНАЛҒАН
ТҮЗЕТУ-ДАМУ ТУ САБАҒЫНЫҢ
ПЕРСПЕКТИВАЛЫҚ ЖОСПАРЫ**

№	Тақырыбы	Мақсаты
1	Көрші	Балалардың көңіл-күйлерін көтеріп, қимыл-қозғалыс дағдыларын дамыту, топты жинақтау, тілге деген қызығушылығын арттыру.
2	Дүкенде	Балалардың эмоциялық сезімдерін дамыту, өзге адамдардың эмоциялық сезімдерін түсінуді, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау.
3	Сәбіз	Балалардың көңіл-күйлерін көтеріп, саусақ қимылдарын жетілдіру, топта психологиялық жағымды ахуалды қалыптастыру, тілге деген қызығушылығын арттыру.
4	Тиым салынған сан	Балалардың көңіл-күйлерін көтере отырып, шапшаңдыққа баулу, қимыл-қозғалыс дағдыларын дамыту, тілін дамыту.
5	Қолғаптар	Достық қарым-қатынас орнату, өзгемен бөлісе отырып жұмыс жасауға үйрену, тілге деген қызығушылығын арттыру.
6	Айдаһар өз күйірін өзі шайнайды	Балалардың қарым-қатынастарын нығайтып отырып, шапшаң әрі шыдамдылыққа тәрбиелеу, көңіл-күйлерін көтеру, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, тілге деген қызығушылығын арттыру.
7	Бар ма, жоқ па	Балалардың эмоциялық сезімдерін, тілін дамыту, ұйымшылдыққа тәрбиелеу.
8	Қызықты суреттер	Балалардың есте сақтау қабілетін, тілін дамыту, сергіту.
9	Төрт құбылыс	Балалардың зейінін дамыту, тілге қызығушылығын арттыру, бойын сергіту,
10	Көңілді шеңбер	Балалардың есте сақтау қабілетін дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау, көңіл-күйін көтеріп, тілге қызығушылығын арттыру.

11	Бір, екі	Балалардың өз ойын жеткізе алу қабілетін дамыту, тілін дамыту, тыныштандыру.
12	Шапалак	Балалардың эмоциялық сезімдерін дамыту, өзге адамдардың эмоциялық сезімдерін түсінуді дамыту; сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау.
13	Күлақ-мұрын	Балалардың көңіл-күйлерін көтеріп, қимыл – қозғалыс дағдыларын дамыту, қабылдауын, тілін дамыту.
14	Дайын бол	Балалардың қабылдауын, тілін дамыту, көңіл-күйлерін көтеру арқылы тілге қызығушылығын арттыру.
15	Көңілді қоян	Балалардың зейінін дамыту, қимыл-қозғалыстарды үйлестіру, тілге қызығушылығын арттыру.
16	Есіңе сақта да, дұрысын тап	Балалардың сөздік қорын, есте сақтау қабілетін дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау.
17	Көңілді марғау	Балалардың эмоциялық сезімдерін дамыту, өзге адамдардың эмоциялық сезімдерін түсінуді, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау.
18	Дегустатор	Балалардың есте сақтау қабілетін дамыту, көңіл-күйлерін көтеру арқылы тілге қызығушылығын арттыру.
Барлығы: 18 сағат		

Сабак №1

Тақырыбы: «Көрші»

Мақсаты: Балалардың көңіл-күйлерін көтеріп, қимыл-қозғалыс дағдыларын дамыту, топты жинақтау, тілге деген қызығушылығын арттыру.

1. Амандасу. «Бумба-Юмба тайпасы» жаттығуы

Мақсаты: Балалардың көңіл-күйлерін көтеріп, қимыл-қозғалыс дағдыларын дамыту.

Нұсқау: Балаларды шеңбер бойына ұйымдастырып, біз сендермен баулар «Бумба-Юмба» тайпасына қоршауға түсіп қалдық. Ол тайпаның дәстүрі, салты бойынша былай амандасуымыз керек.

Алақанды бір рет соғып белгі берген кезде жұп болып тұрған балалар бір-бірімен мұрындарын үйкейді, белгі беріп екі рет алақанды соққан кезде бір-бірлерімен арқаларын түйістіріп, үйкелеу қажет.

2. Ойын: «Көрші»

Мақсаты: Балалардың көңіл-күйлерін көтеріп, қимыл-қозғалыс дағдыларын дамыту.

Нұсқау: Балалар жарты шеңбер жасап отырады. Балалар сол жақтан бастап қасындағы көршілерінен «Көршіңмен татусың ба?» деп сұрайды. Сол жақтағы көршісі «Көршіммен татумын» деп шапалақ ұрып еденге аяғын тарсылдатып жауап береді. Кімде-кім ойын барысында «Иә» немесе «Татумын» деп жауап берсе ойыннан шығады. Балаларды шатастыру үшін ойын жылдамдықпен орындалады.

3. Тіл ұстарту жаттығуы.

Жа-жа-жа-жалау

Жо-жо-жо-жол

Жу-жу-жу-жусан

Жы-жы-жы-жылан

Сабак №2

Тақырыбы: «Дүкенде»

Мақсаты: Балалардың эмоциялық сезімдерін, өзге адамдардың эмоциялық сезімдерін түсінуді дамыту; сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау.

1. Сергіту жаттығуы:

Кел, балалар, тұрайық,

Үлкен шеңбер құрайық.

Құстар ұқсап ұшайық,

Ұшып-ұшып алайық.

Қанат жая жалма-жан

Талпынғандай ұшуға.

2. Ойын: «Дүкенде»

Мақсаты: Балалардың эмоциялық сезімдерін дамыту.

Нұсқау: Балалар ортада шеңбер жасап тұрады. Шеңбердің бойымен көтеріңкі көңіл-күймен қимыл-қозғалыс арқылы тапсырмаларды орындайды.

- Қайда болдың?

Дүкенде

Не сатып алдың?

Желпіуіш (Балалар бір қолдарымен желпіуіш жасап желпіп тұрады).

Қайда болдың?

Дүкенде

Не сатып алдың?

Тігін машинасын (Балалар екінші қолымен тігін машинасын айналдырып тұрады).

Қайда болдың?

Дүкенде

Не сатып алдың?

Велосипед (Бір қолдарында желпіуіш, екінші қолымен тігін машинасын айналдырып, аяқтарымен велосипед тебеді).

1. Тіл ұстарту жаттығуы:

Жө-жө-жө-жөке

Же-же-же-жер

Жә-жә-жә-жәшік

Аж-аж-аж-гараж

Сабақ №3

Тақырыбы: «Сәбіз»

Мақсаты: Балалардың көңіл – күйлерін көтеріп, саусақ қимылдарын жетілдіру, топта психологиялық жағымды ахуалды қалыптастыру, өмірге деген қызығушылығын арттыру.

1. Сергіту жаттығуы.

Бойды сергек тік ұста,

Емін-еркін тыныста.

Оң қолыңды соз алға,

Қол ұшына қара да,

Үшбұрыш сыз ауада,

Сол қол босқа тұрмасын,

Шеңбер жасап тынбасын.

2. Саусақ ойыны: «Сәбіз»

Мақсаты: Балалардың көңіл-күйлерін көтеріп, саусақ қимылдарын жетілдіру.

Нұсқау: Балалар қол саусақтарымен жұмыс жасай отырып, шеңберманы орындайды.

1. Сәбізді алып тазалаймыз. Екі қолды жұдырыққа түйіп ысқылайды.
2. Үккішпен үгіп майдалаймыз. Екі қолды жұдырыққа түйіп кеуде ұстап, жоғары төмен қозғайды.
3. Қант сеуіп дәмдейміз. Саусақтардың ұшымен «қант» себеді.
4. Қаймақ құйып сәндейміз. Қолды жұдырыққа түйген күйі (қаймақ құйған сияқты) қол білезігін жоғары төмен қозғайды.
5. Міне дайын нәр тағам. Екі қолын алдына жайып көрсетеді.
6. Дәруменге байыған. Сұқ саусағымен риза екендігін білдіреді.

3. Тіл ұстарту жаттығуы.

Ша-ша-ша-шана
 Шу-шу-шу-шуда
 Шы-шы-шы-шыны
 Ше-ше-ше-кеше

Сабақ №4

Тақырыбы: «Тиым салынған сан»

Мақсаты: Балалардың көңіл-күйлерін көтере отырып, шапшаңдыққа баулу, қимыл – қозғалыс дағдыларын, тілін дамыту.

1. Сәлемдесу: «Бумба – Юмба тайпасы»

Мақсаты: Балалардың көңіл-күйлерін көтеріп, қимыл-қозғалыс дағдыларын дамыту.

Нұсқау: Балаларды шеңбер бойына ұйымдастырып, біз сендермен балалар «Бумба – Юмба» тайпасына қоршауға түсіп қалдық. Ол тайпаның дәстүрі, салты бойынша былай амандасуымыз керек. Алақанды бір рет соғып белгі берген кезде жұп болып тұрған балалар бір-бірімен мұрындарын үйкейді, белгі беріп екі рет алақанды соққан кезде бір-бірлерімен арқаларын түйістіріп, үйкелеу қажет.

2. Ойын: «Тиым салынған сан»

Мақсаты: Балалардың көңіл-күйлерін көтере отырып, шапшаңдыққа баулу.

Нұсқау: Балалар шеңбер бойына ұйымдастырылып отырғызылады. Балалар кезекпен сандардың реті бойынша он санына дейін санай бастайды. Белгіленген бір-екі санды атауға тиым салынады. Мысалы: екі және бес сандарын атауға болмайды. Олардың орнына сол сандарды айтатын бала санды бір әрекетпен жеткізу керек. (шапалақ соғу, аяқты тарсылдату, қол көтеру т.б.).

1. Ты ұстарту жаттығуы.

Аш-аш-аш-ашық
Үш-үш-үш-ұшқыш
Ыш-ыш-ыш-қыш
Өш-өш-өш-көш

Сабақ №5

Қызығуы: «Қолғаптар»

Мақсаты: Достық қарым – қатынас орнату, өзгемен бөлісе отырып қолғап жасауға үйрену, тілге деген қызығушылығын арттыру.

1. Сергіту жаттығуы:

Атам үшін күнде мен, (әндете)
Отынға ағаш жарамын. (ағаш жарғандай)
Су құямын гүлге де, (гүлге су құйғандай)
Дүкенге де барамын. (қолдарына сөмке ұстап жүру)
Сынырамын үй үшін, (сыпырғандай)
Жуим ыдыс-табақты. (ыдыс жуғандай)
Жылай қалса бөпемді, (бөпені ұстағандай)
Жұбатамын ойнатып. (қолдарын шапалақтайды)

1. Ойлы: «Қолғаптар»

Мақсаты: Достық қарым-қатынас орнату, өзгемен бөлісе отырып қолғап жасауға үйрену.

Нүсқау: Ортаға балалар шығады. Балаларға қағаздан қиылған қолғап түсті қолғаптар таратылады. Балалардың әрқайсысы бір қолғапты алып, өзінің серігін (қолғаптың екінші жұбын) іздейді. Қолғаптың жұптарын тауып кездескен балалар дос болады.

1. Ты ұстарту жаттығуы.

Іш-за-за-таза
Іу-зу-зу-жазу
Ыш-зы-зы-қозы
Іш-зи-зи-зина
Іе-зе-зе-зерек

Сабақ №6

Қызығуы: «Айдаһар өз құйрығын өзі шайнайды»

Мақсаты: Балалардың қарым-қатынастарын нығайта отырып, қолғаптың әрі шыдамдылыққа тәрбиелеу, көңіл-күйлерін көтеру, қолғаптың психологиялық кедергіні болдырмау, тілге қызығушылығын арттыру.

1. Сергіту жаттығуы:

1 дегенде тұрайық,
2, 3, 4 – алақанды соғайық,
Оң жаққа бұрылып,
Сол жаққа бұрылып,
Бір отырып, бір тұрып,
Біз жүгіріп алайық.
5 дегенде асықпай,
Орнымызды табайық.

2. Ойыны: «Айдаһар өз құйрығын өзі шайнайды»

Мақсаты: Балалардың қарым-қатынастарын нығайта отырып, көңіл-күйлерін көтеру.

Нұсқау: Балалар бір қатарға бір-бірінің иығынан ұстап тұрады. Бірінші бала айдаһардың «басы», ал соңындағылары «құйрығы». Басы құйрыққа дейін жетіп, оны ұстауы керек. Ойынның шарты бойынша айдаһардың денесі бөлініп кетпеуі қажет. «Бас» құйрықты ұстаған сәтте, ол «құйрыққа» айналады. Балалар екі рөлде ойнай болмайынша ойын жалғаса береді.

3. Тіл ұстарту жаттығуы.

Зі-зі-зі-жүзім
Аз-аз-аз-жаз
Ыз-ыз-ыз-қыз
Ұз-ұз-ұз-түз

Сабак №7

Тақырыбы: «Бар ма, жоқ па?»

Мақсаты: Балалардың эмоциялық сезімдерін, тілін дамыту, ұйымшылдыққа тәрбиелеу.

1. Амандасу:

Ормандағы аюдың,
Құлпынайы көп екен.
Теріп-теріп аламыз,
Қалтамызға саламыз.

2. Ойыны: «Бар ма, жоқ па?»

Мақсаты: Балалардың эмоциялық сезімдерін дамыту.

Нұсқау: Балалар бір-бірлерінің қолдарынан ұстап, шеңберге тұрады. Егер кімде-кім айтылған пікірмен келіссе, қолдарын жоғары көтерін «Иә» деп дауыстап қолдарымен шапалақ ұрады. Егер пікірмен

немесе «жоқ» деп дауыстап аяқтарын еденге ұрады. Мысалы: «Аяқым балық бола ма?», «Бұзауда қанат бола ма?», «Торайдың қанаты бола ма?», «Апанда есік бола ма?», «Әтеште құйрық бола ма?», «Скрипканың кілті бола ма?» т.с.с.

1. Тіл ұстарту жаттығуы.

Аз-аз-аз Құдықты қаз
Қаңқылдайды қаз
Келіп қалды жаз
Атана хат жаз

Сабақ №8

Тақырыбы: «Қызықты суреттер»

Мақсаты: Балалардың есте сақтау қабілетін, тілін дамыту, сергіту.

1. Сергіту жаттығуы:

Қане балалар, тұрамыз,
Бойымызды жазамыз.
Балықтарға ұқсап біз,
Жүзіп-жүзіп аламыз.

2. Ойын: «Қызықты суреттер»

Мақсаты: Балалардың есте сақтау қабілетін дамыту.

Нұсқау: 10 қағаздың бетіне ойыншылар өмірде жоқ жеміс немесе ағаштардың суретін салады.

Әрбір суреттердегі заттарды әрі қарай балаларға ол суреттерді көрсетіп атауларын атайды, бірақ балалардың есте сақтауын тексергенді. Кейін ол суреттерді басқа жерге алып қояды да, кейінірек балалар атауын табулары тиіс.

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

Ай-ай-ай Арман мінді тай.
Апам шайқар май.
Көңілің болсын жай.

Сабақ №9

Тақырыбы: «Төрт құбылыс»

Мақсаты: Балалардың зейінін дамыту, тілге қызығушылығын арттыру, бойын сергіту.

1. Сергіту жаттығуы:

- Қане, қайсы алақан,
- Біз – кішкентай. (балапан)
- Аралардың нәрі,
- Бау-бақшаның сәні. (гүл)

2. Ойын: «Төрт құбылыс»

Мақсаты: Есте сақтау қабілетін дамыту

Балалар шеңбермен тұрады. Жүргізуші «су» - десе қолдарын алдына созады, «ауа» - дегенде жоғары көтереді, «от» - дегенде екі қолын айналдырады, «жер» - дегенде қолдарын түсіреді. Жаттығу жылдамдықпен жүргізіледі. Балалардың шатасып қалмауларына қадағаланады.

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

Үс-үс-үс Байғыз-киелі құс.
 Ауыл осы тұс.
 Аққу парасатты құс.

Сабақ №10

Тақырыбы: «Көңілді шеңбер»

Мақсаты: Балалардың есте сақтау қабілетін дамыту, сөйлеуді психологиялық кедергіні болдырмау, көңіл-күйін көтеріп, тіл қызығушылығын арттыру.

1. Сергіту жаттығуы:

Тік, тік, тік пісте
 Қысы-жазы бір түсте (шырша).
 Менің тұрақты мекенім,
 Сәнді етіп жүремін (үй).

2. Ойын: «Көңілді шеңбер»

Мақсаты: Есте сақтау қабілетін дамыту

Балалар шеңбер жасап отырады, бір-біріне мұқият қарайды. Жүргізуші белгі берген кезде балалар көздерін жұмады. Сол кезде жүргізуші отырған балалардың бірнешеуіне әртүрлі заттарды қыстырып қояды. (Гүл, орамал, бантик, көзілдірік т.б.). Балалар көздерін ашқанда не өзгерді? – деп сұрайды. Ең зейінді балаға сыйлыққа ойыншық беруге болады.

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

Ші-ші-ші Ағам менің-әнші.
 Әпкем менің-биші.
 Көкем менің-күйші.

Сабақ №11

Тақырыбы: «Бір, екі»

Мақсаты: Балалардың өз ойын жеткізе алу қабілетін, тілін дамыту, шығандыру.

1. Сергіту сәті.

Көктемнен теңізге, (қалықтап ұшу)

Таудан аспанға. (теңселу)

Ұшып қалықтайық, (ұшу)

Жан-жаққа қарайық

Құстай ұшып самғайық.

2. Ойын: «Бір, екі»

Мақсаты: Балалардың өз ойын жеткізе алу қабілетін дамыту

Жүргізушінің бұйрығымен барлық балалар бірдей іс-қимылдар ойнаулары қажет. «Бір деген бұйрық айтқанда орындықтарын жоғары көтереді. Ойыншылардың біреуінің түсір деп айтқанынша орындықтарды көтеріп тұрады. Жүргізушінің «екі» деген бұйрығында ойыншылар орындықтарын айналып жүреді. Ойыншылардың біреуі бұйрық бергенде бірдей отырулары қажет. Балалардың ішіндегі «отырындар» және «орындықты түсіріндер» деген бұйрықты берген бала топта жетекші екендігі байқалады.

3. Тіл ұстарту жаттығуы.

Ға-ға-ға Атқа тақты таға.

Болсын таза жаға.

Аман болсын аға.

Сабақ №12

Тақырыбы: «Шапалақ»

Мақсаты: Балалардың эмоциялық сезімдерін, өзге адамдардың көңіл сүй сезімдерін түсінуді дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау.

1. Сергіту сәті.

Тік, тік, тік пісте

Қысы-жазы бір түсте (шырша).

Менің тұрақты мекенім,

Сәнді етіп жүремін (үй).

2. Ойын: «Шапалақ» Балалар шенберге тұрып қолдарын соғады. Психолог 3 деген кезде, барлықтары бір уақытта қолдарымен шапалақ соғуға тиісті. Балалар сендердің көңіл-күйлерің қандай?

Сендер көңіл-күйлеріміз жақсы дедіндер. Енді осы жақсы күйлеріңді көрсетіңіздерші.

1. Көңілді болғанда не істейміз?
2. Ренжігенде...
3. Қорыққанда...
4. Қуанғанда...
5. Таң қалғанда...

Шапалақты тыңда

Балалар шеңбермен жүреді. Жүргізуші алақанын соққанда балалар бір аяқпен, екі рет шапалақтағанда қолдарын екі жерге созып, үш рет шапалақтағанда жүруін жалғастырады.

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

Ыс-ыс-ыс Болсын мол ырыс.
Болып қапты қыс.
Аман болсын туыс.
Ыдыстарды жуыс.

Сабак №13

Тақырыбы: «Құлақ-мұрын»

Мақсаты: Балалардың көңіл – күйлерін көтеріп, қимыл-қозғалыс дағдыларын, қабылдауын, тілін дамыту.

1. Сергіту жаттығуы:

Қане, қайсы алақан,
Біз – кішкентай (балапан).
Аралардың нәрі,
Бау-бақшаның сәні (гүл).

2. Ойын: «Құлақ-мұрын»

Балалар шеңбермен тұрады.

Жүргізуші: құлақ – деп мұрнын ұстайды. Ал балалар айтылған мүшені дұрыс көрсетулері тиіс. Жүргізуші балалардың зейіні мен қабылдауын тексеру мақсатында оларды шатастырып атайды.

3. Тіл ұстарту жаттығуы.

Ау-ау-ау Жаңарыпты тау.
Болсын денің сау!
Құлнырды бақша бау.

Сабак №14

Тақырыбы: «Дайын бол»

Мақсаты: Балалардың қабылдауын, тілін дамыту, көңіл-күйлерін жақсарту арқылы тілге қызығушылығын арттыру.

1. Сергіту жаттығуы:

Күстай қанат қағасын!

Екі қолды жоғары,

Сол көтерсек болады.

Инді оны бөгелмей,

Түсірейік төменге.

Міне, былай.....

Қарайық,

Б-і-р, е-к-і,

Б-і-р, е-к-і,

Жаттығайық бір келкі.

2. Ойын: «Дайын бол»

Балалар шеңбермен жүреді. Жүрізуші: бір сөз айтады, ал балалар сол сөзді іс-қимылмен көрсетеді. Мысалы: қоян – секіреді, ұшады т.с.с.

3. Тіл ұстарту жаттығуы.

Ат-ат-ат Ағаңа жаз хат.

Туысына болма жат.

Артығын маған сат.

Үйде тыныш жат.

Сабак №15

Тақырыбы: «Қоңілді қоян»

Мақсаты: Балалардың зейінін дамыту, сонымен бірге қимыл-арықтарындағы қызығушылықтарды үйлестіру, тілге қызығушылығын арттыру.

1. Сергіту жаттығуы:

Көктемнен теңізге, (қалықтап ұшу)

Таудан аспанға. (теңселу)

Ұшып қалықтайық, (ұшу)

Жан-жаққа қарайық

Күстай ұшып самғайық.

2. Ойын: «Қоңілді қоян»

Мақсаты: Зейінін дамытады, сонымен бірге қимыл қозғалыстарды үйлестіреді.

Ойын барысы: Балаға бір жұмсақ ойыншықты беріңіз де, өзіңізге ойыншықты алыңыз. Яғни мұнда, сіздің қолыңыздағы ойыншығыңыз қимыл-қозғалыстар көрсетеді де, ал баланың қолындағы ойыншық ол қимыл-қозғалысты қайталауы тиіс екенін балаға түсіндіріп өтіңіз. Одан кейін рөлдермен ауысыңыз.

3. Тіл ұстарту жаттығуы.

Ие-ие-ие Боталайды түйе.
Құлындайды бие.
Табылар саған ие.

Сабак №16

Тақырыбы: «Есіңе сақта да, дұрысын тап»

Мақсаты: Балалардың сөздік қорын, есте сақтау қабілетін дамыту, сөйлеуде психологиялық кедергіні болдырмау.

1. Сергіту жаттығуы:

Бойды сергек тік ұста,
Емін-еркін тыныста.
Оң қолыңды сөз алға,
Қол ұшына қара да.
Ұшбұрыш сыз ауда,
Сол қол босқа тұрмасын,
Шеңбер жасап тыңбасын.

2. Ойын: «Есіңе сақта да, дұрысын тап»

Мақсаты: Балалардың сөздік қорын дамыта отырып, есте сақтау қабілетін дамыту.

Қажетті құралдар: Өртүрлі ойыншықтар.

Ойынның барысы: Бұл ойындарда балаларға әртүрлі көлемде көптеген ойыншықтар таңдалады. Одан кейін жүршізуші балаларға ойыншықты сипаттайды. 1-2 минуттан соң балаларға көздерін жұмғызып, жүргізуші бір ойыншықты тығады. Сосын балалардан қай ойыншықтың жоқ екенін сұрайды. Ойын әрі қарай жалғасып отырады.

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

Аң-аң-аң Үстің болды шаң.
Атып қапты таң.
Жайқалып тұр алан.

Сабақ №17

Тақырыбы: «Көңілді марғау»

Мақсаты: Балалардың эмоциялық сезімдерін, өзге адамдардың эмоциялық көңіл күйін түсінуді дамыту; сөйлеуде психологиялық қабілеттерін болдырмау.

1. Сергіту жаттығуы:

Қане, қайсы алақан,
Біз – кішкентай (балапан).
Аралардың нәрі,
Бау-бақшаның сәні (гүл).
Тік, тік, тік піете
Қысы-жазы бір түсте (шырша).
Менің тұрақты мекенім,
Сәнді етіп жүремін (үй).

2. Ойын: «Көңілді марғау»

(Көңілді музыка әуенімен жүргізіледі)

Бір балаға мысықтың маскасы киіледі. Қалған балалар шеңбер жасап тұрады. «Марғау», оңға не солға бұрылып отырып, өзінің «күйрығын» ұстауға тырысады. Үстап алған жағдайда, соңғы қатарға тұрып, ойын ары қарай жылғасады, ал ұсталынған «марғау» рөлін атқарады. Ойынды бірнеше рет қайталауға болады.

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

Ыр-ыр-ыр Жаттап жүрмін жыр.
Айтылмайтын сыр.
Гүлденіпті қыр.

Сабақ №18

Тақырыбы: «Дегустатор»

Мақсаты: Балалардың есте сақтау қабілетін дамыту, көңіл-күйлерін көтеру арқылы тілге қызығушылығын арттыру.

1. Сергіту сәті:

Кел, балалар, тұрайық,
Үлкен шеңбер құрайық.
Құстар ұқсап ұшайық,
Ұшып-ұшып алайық.

Қанат жая жалма-жан
Талпынғандай ұшуға.

2. Ойын: «Дегустатор»

Мақсаты: Балалардың есте сақтау қабілетін дамыту.

Балаларға бірнеше жемістер салынған себетті көрсетеді. Бірақ себеттегі жемісті есте сақтап қалулары тиіс. Кейін балалар себеттен болмеден шығып кетуін сұранып, сол жемістерден қаймақ жасап ұсақтап турап жеміс салатын әзірлейді. Барлық жемістерді пайдаланбай, себеттегі қалған жемістерді қою керек. Бір салаттың қалған жемістерді қою керек. Бір салаттың дәмін көріп пайдаланылған жемістерді және пайдаланылмаған жемістерді табулары керек. Бұл ойында көкөністерді де пайдалануға болады.

3. Тіл ұстарту жаттығуы:

Ыл-ыл-ыл Бөлді жаңа жыл.
 Қандай қатты қыл.
 Күлдіреді маймыл.

АТА-АНАЛАРҒА ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ КЕҢЕСТЕР

Баланың балабақшаға бейімделуіне әсер етуші факторлар

Баланың әлеуметтенуі қашан қайда басталады? Әрине бірінші отбасында және балабақшаға келгенде. Балабақшада таныс емес адамдармен, балалармен танысады, мінез-құлық ережелері мен нормаларын меңгереді. Жаңа жағдайға бала қалай үйренеді? Бірінші орай балабақшаға бейімделу көбіне қиын және ауыр өтеді. Бала тамақ ішпейді, ұйықтамайды, балалармен және үлкен адамдармен араласудан бас тартады да, қоршаған ортаға деген қызығушылығы төмендейді, ойыншықтарды ойынға қатыстырмайды. Баланың балабақшаға қиын бейімделу себептері:

Басқа адамдармен бұрын қалып көргендіктен.

Дәретке өзі отырып үйренбегендіктен.

Кейбір тағамдарды жеу дағдысы жоқ, мысалы қызылша,

орамжапырақ, қатты тамақты шайнап үйренбеген(картоп, нан).

Балабақшаға келген алғашқы күндері бала 2 сағатқа қалу керек.

Көбінесе ата-аналар жұмыс тәртібін айтып, баланы күні бойы

балабақшада қалдырады. Осының нәтижесінде күрделі және

созылмалы мәселелер пайда болады.

Балаңызбен үйде сөйлесесіз бе? Оны мақтайсыз ба? Оны жақсы

көретініңізді айттыңыз ба?

Ата-аналардың балаға эмоционалдық әсері көбіне жағдайда

көрсіндіатады.

Әр отбасында бейімделудің үш түрі бар:

Жеңіл түрі – баланың мінез-құлығы 10-15 күнде қалпына келеді;

Орташа ауырлық бейімделу – 1 айдың ішінде;

Ауыр бейімделу – 2 айдан 6 айға дейін өтеді.

Қобалжулары қатты ата-аналардың балалары да балабақшаға

қиын бейімделеді, өйткені ата-анасының қобалжуын көріп, баланың

қорқынышы ұлғая бастайды. Осы кезде ата-аналар балаға көмек беруі

керек.

Ертеңгілік қоштасуды жеңілдету тәсілдері:

1. Баламен тез қоштасуды үйреңіз. Қоштасуды созбаңыз.

Бала сіздің қобалжығаныңызды көріп, тыныштануы ұзаққа

созылады.

2. Балаңыз сізге сенсін десеңіз, балабақшаға әкеліп, көрінбей қашып

кетпеңіз.

3. Балаңызға ұнайтын қоштасу рәсімін ойлап табыңыз және соны қатал ұстаныңыз.
4. Балабақшаға барғаны үшін жаңа ойыншық сатып алып, балаңызды алдарқатпаңыз.
5. Балаға анық түсінік беру керек.

Бір рет болсын баланың дегенін істесеңіз әрі қарай баланы көндіру өте қиынға түседі.

2-3 жастағы балалар үшін балабақшаға бейімделу күрделі құбылыс. Бейімделу уақытында баланың эмоциялық жағдайы өзгеріске түседі.

Сондықтан кеңес береміз:

- Үйдегі жағдайды балаңыз келетін топтың күн режимімен бірдей етіп ұйымдастыруға жұмыстаныңыз.
- Балабақшаның тамақтану ас мәзірімен танысып баланың үйдегі тамақтануына балабақшада ішетін тамақтар түрін қосыңыз.
- Үйдегі жағдайда баланың өзіне-өзі қызмет етудің әртүрлі шарттарына үйрете беріңіз: жуыну, қолын сүрту, шешіну, бетімен тамақтану, тамақ ішкенде қасықты пайдалану, горшокқа сұрану. Киімдері міндетті түрде өзіне ыңғайлы болуы шарт. Шалбар немесе шорты замоксыз, белдеушесіз.
- Баланың «социалдық көкжиегін» кеңейтіңіз, ауладағы өзімен құрдас балалармен көбірек ойнатыңыз, жолдастарына қонаққа барсын, әжесінде қонуға қалсын, т.с.с. Осындай тәжірибе жинақтаған бала өз құрдастары мен үлкендер арасында тез үйренісіп, тіл табысатын болады.
- Баламен жағымды эмоционалдық жағдайлар жасау қажет, ол көбіне ата-ана жағынан болуы қажет, балабақша туралы, оның өзіне керектігін түсіндіріп балаңызды сүйіп, аймалап, жиі оған өз мейіріміңізді көрсетіңіз. Есіңізде болсын Сіз осындай жылылық білдірсеңіз Сіздің балаңыз балабақшаға тез бейімделеді. Балаңыздың көзінше балабақша туралы өзіңізді толғандыратын мәселені айтудан аулақ болыңыз.
- Бірінші күні балабақшаға серуенге келген дұрыс, тәрбиешімен танысып, балаңызға жаңа достар табуға. Сондай-ақ балаңыздың сүйікті ойыншығын балабақшаға беріп жібергеніңіз абзал.
- Жоспарлаңыз, балабақшаға бірінші келген мезгілінде балаңызды бірінші күні-ақ күн ұзағына қалдырмауды. Балабақшаға жаңадан келген балалар алғашқы аптада 3-4 сағат, одан әрі түске дейін,

ойдың аяғына таман егенр тәрбиеші кеңес берсе күні бойына қолданылады.

Кейбір балалар үшін аптаның ортасында жүйкесін тоздырмау үшін «демалыс» алуға болады.

Бейімделу мерзімінде үйде демалыс кезінде баламен көпшілдіктен қажет етеді, серуен жасау, күн режимін сақтау, эмоциялық жүктемесін түсіру қажет.

Бала балабақшаға тек ауырмай келуі қажет. ОРЗ, ОРВИ сақтану үшін түрлі витаминдер пайдалану қажет, мұрын қуыстарын оксолин мазімен сылап тұру қажет.

Егер Сіздің балаңыз көпшіл, өз жақындарыңыз бен бірге бөтен адамдарды жатырқамаса, ойын кезінде өздігімен ойнай білсе, мінезі ашық, өз құрдастарымен мейірімді болса балабақшаға келген күннен бастап-ақ үйреніп кететіне сеніңіз.

Баланың балабақшаға барлық бейімделу уақытында психолог пен балабақшаға медико-педагогикалық қызметі бақылауға алады.

Балаңызбен қалай қарым-қатынас жасау керек?

Адам баласының өмірінде қарым-қатынас маңызды орын алады, онсыз адамның өмір сүруі мүмкін емес. Қарым-қатынас жасауға деген қажеттілік адамның жаңа бір дүниені тануға және басқа адамдардың бағасын білуге деген ұмтылысынан туындайды. Психологтардың айтуынша, қарым-қатынас өзге адамның қажеттілігін қанағаттандыруға бағытталған тұлғалар арасындағы әрекеттің бір түрі болып саналады. Қарым-қатынас негізінде баланың бойында өзіне тән қасиеттері, адамгершілік көзқарастары, дүниетанымы қалыптасады. Ата-ана үшін бала қаншылықты қымбат болса, бала үшін де ата-ана махаббаты мен қамқоры өте маңызды. Қарым-қатынас негізінде бала мен ата-ана арасында байланыс орнайды, ең алдымен ол үстірт басталып, біртіндеп тереңдей береді. Бұл отбасында орын алған сыйласымдылық пен мейірімділік, түсіністік пен еркіндіктің нәтижесінде қалыптасады.

Қарым-қатынастың ендігі бір маңызды қызметі – бала мен ата-ана арасындағы қарым-қатынас реттілігі. Бұл жанұядағы байланысты реттейді, ата-ана тарапынан балаға бақылау мен талаптарды орната отырып, баланың өзіндік мінез-құлқын, тәртібін, іс-әрекеттерін, сөздерін реттеуге, басқаруға мүмкіндік береді. Реттегіш құралы ретінде талап, бақылау мадақтау мен жазалау қағидалары мен отбасы

дәстүрі қолданылады. Бала өмірінде белгілі бір кезеңде қарқынды қатынасқа байланысты қиындықтар туындау мүмкін. Бірақ олар жүрекке алу тым жақын алудың қажеті жоқ.

Коммуникативтік дағдылары қалыптасқан баланың қызығушылығын табысын ересектермен бірлесе отырып жетілдіру қажет. Бала тәрбиесінде кейде еркіндік қағидаларын ұстануды жөн көреді. Мұндай жағдайларда балаларымыз көбінесе, еркіндіктің шегін білмей өседі, қыңыр, қырсық, кірпияз болады.

Ата-ананың барлық назары балада болады, баланың тағдырына, денсаулығына қатты алаңдайды, кейде тіпті, баласын ерекше талант, дарын, керемет ақылды деп санайды, сол себепті баланы ерекше күтім мен бақылау қажет деп ойлайды. Біздің өміріміздің барлығымыз орындауға міндетті белгілі нормалар мен талаптар бар. Мұндай талаптар балаға да қойылады. Бірақ ол талаптар баланың нормалар баланың қажеттілігіне сай әрі көп болмауы керек. Сонымен қатар баланы жазалаудан аулақ болған дұрыс. Ата-ана өзінің әрбір іс-әрекеті, қимылы, көзқарасы арқылы баланың айналып айтарлықтай әсер ететін естен шығармаған жөн.

Бала тәрбиесі - баланың ісі

Бала тәрбиесі отбасынан бастау алады десек те, ғылымға негізделген әдіс-тәсілмен берілетін тәлім-тәрбие көбінесе балабақшадан басталып, мектепте жан-жақты педагогикалық өрісін табады. Әсіресе, балабақшадағы тәрбие бала табиғатына ерекше әсер етіп, оған өмір бойы өшпестей із қалдырады. Өйткені, жас ұрпақтың жан-жақты қалыптасу негізі мектепке дейінгі тәрбие үздіксіз білім берудің алғашқы сатысы. Осы кезең балаларды еңбекке баулуға қолайлы кезең. Балаға тән бір нәрсе естігендері мен көргендерін есте сақтағыш, тез қабылдағыш, сенгіш, еліктегіш, білуге құмартқыш келеді.

Бала 1,5-2 жасынан бастап жуынып-тарануға еліктеп, ұмтылады. 2-3 жастан бастап алдына мақсат қоя бастайды. «Мен өзім» деп еңбек әрекеттерінде ересекке тәуелсіз болуға, қолынан келсе де, келмесе де орындауға тырысады. Бірте-бірте бала еңбек әрекетінен тәжірибе жинай отырып, 4-5 жасында өз әрекетін жоспарлап, нәтижесін көруге тырысады. Егер ата-анасы баласын өзі кіндірсе, шешіндірсе, ойыншықтарын жинай салса, тәрбиенің тиімділігі төмен болады.

Жақсы перзент ата- ана қолындағы аманат. Баланы тәтті тағам, киімге үйір қылмаған жөн. О бастан баланың жан дүниесін пәктікке тәрбиелеген абзал. Егер бала қателессе, бір екі рет ұрмегенсіп, білмегенсіп, қоя салған дұрыс. Оған жауап беретін болмауы да мүмкін. Оқтын- оқтын жаман іске үйір болып өткенсе, кемшілігін айтып ұялтып, түсіндіру қажет. Әкесі өзінің қызына сабыр, шыдамдылық пен айбаттылығын өнеге еткен абзал.

Отбасында ата-ананың ықыласына бөленіп, тәрбие көрген бала балабақшада да, мектепте де өз ісіне жауап бере алады. Үйде өз ойын еркін айта алатын бала қай жерде де жасқаншақ болмайды. Адамдармен тез тіл табыса алады. Бала мен үлкендер арасындағы байланыс қазіргі заманда бұрынғы заманмен салыстырғанда едәуір алдымен.

Ата-ана - отбасының рухани тірегі. Балабақшаға балалардың мінез-құлқы, көбінесе, отбасынан қалыптасып келеді де, бұдан кейінгі оқу тәрбие ісі олардың ата- анасы берген қабілеттерін нығайтады.

Тәрбие: дене тәрбиесі, ақыл тәрбиесі, құлық тәрбиесі болып тегіс берілсе, оның тәрбиесі түгел болғаны дей келіп, «балам адал болсын» дейтін ата- ана осы тәрбиелерден бастау алса деймін.

Ата- ананың жұмсақтығынан бала жұмсақ, бос болып өседі, ал қатал болса, олардың жоқтығын пайдаланып, өз еркімен ойына келгенін істейді.

Ұлт тәрбиесі ұлт- болашағы. Егеменді еліміздің ертеңгі болашағы жас ұрпақ тәрбиесі. Білімді, денсаулығы мықты азамат өсіру үшін барлық балабақша, мектеп, ата- ана болып ынтымақтасып атсалысуымыз қажет. Тәрбие арқылы ересектердің бойындағы жақсы- жаман қасиеттерді ажырата біліп, еңбекке, өнер білімге бой ұрады. Сондықтан да отбасында болып жатқан ірілі-уақты оқиғалар: ата- ананың бір- бірімен қатынасы, баламен сөйлесуі, үй шаруасының атқарылуы, ересектердің еңбекке көзқарасы, уақытты өткізуі, туыстар мен жолдастарына ықыласы, қонақ қабылдауы, бәрі балаға тікелей әсер етеді, мінез- құлық да соған қарай қалыптасады.

«Ұяда не көрсең, ұшқанда соны ілерсің», - деген халық даналығы осыған байланысты туса керек. Шын мәніндегі өнеге, бедел ата- ананың да, мұғалімнің де бала тәрбиесіне үлкен көмек беретін, дұрыс бағыт сілтеп, басшылық ететін басты құралы. Кейбір ата -ана беделге барынша қаталдықпен жетуге тырысады, айқайлап, ұрысу сияқты

өрескел мінез көрсетеді. Шектен асқан қатаңдық баланы қорқытпай жасық етіп, тіпті оны ауруға да душар етеді.

Көрнекті педагог А.С.Макаренко, балаға қатаң талап қажет, бірақ оларды құрметтей де білу керек екенін арнайы сөзге болатын, біз бұны көбіне естен шығарып аламыз. Балаға бір нәрсенің туралы бірнеше қайталап айта берсең, ол сөздің қасиетін жетік біледі. Сондықтан баланы ең жас кезінен ата-анасын бір айтқандай етіп тыңдап, талабын орындауға үйреткен орынды. Қорытындылай келе, ғұлама ғалым Әл-Фарабидің: «Адамға ең бірінші білім емес, тәрбие берілуі керек, тәрбиесіз берілген білім-адамзаттың қас жауы» деген ақиқат сөзімен дәлелдегім келеді.

Ата-ана мен балабақшаның ролі

Отанымыздың, қоғамымыздың келешектегі шын жанашыры да арқасүйері де бүгінгі жас ұрпақ. Демек, оларды лайықты ізбасар етіп дайындау, тәрбиелеп шығару үшін білім ордаларындағы білім, тәрбие жұмыстарын күшейтіп, ұлттық ұлагаттылыққа баулып, өсіру міндетін алда тұр.

Адамзатты тәрбиелеу өте ұзақ және күрделі процесс. Жас бастың қалыптасуы, оның рухани жағынан дамуы бала кезден бастау алады. Жас шыбық иілуге қандай икем болса, бала да тәрбиені қабылдауға сондай бейім.

Соңғы жылдары жалпы білім беретін балабақша, мектеп пен жалпыға бірдей орта білім беру ісін дамыту, жаңарту проблемаларының ауқымдылығы соншалық, оған жас ұрпаққа білім беру саласында жүрген азаматтармен қатар, ұлт тәрбиесіне бей-жай қарамайтын әрбір адам өз үлесін қосуда.

Жақсы ұрпақ тәрбиелегіміз келсе жұмысты балабақшадағы тәрбие үйде жалғасын табатындай етіп ұйымдастыра білгеніміз жөн.

Бала тәрбиесі біржақты болса, нәтиже күткендегідей болмауы мүмкін. Сондықтан ата-аналардан өз міндеттеріне өте жауапкершілікпен қарап ұрпақ тәрбиесін тек балабақшаға немесе мектепке ғана ысырып қоймағандарын қалар едік. Бұл үшін төмендегідей міндеттерді тағы бір еске салып қойсақ артық болмас.

Ата-ана балабақша ұжымымен тығыз байланыста болып, өз баласының әрекетін бақылауда ұстап отыру; балаға отбасында қалыпты жағдайдың сақталуын, білім алуына қажетті материалды қамтамасыз ету; балабақша жарғысын орындау; баланың уақытынан кешікпей келуін, себепсіз қалмауын қадағалау.

Қазіргі заманымыз жақсарып, халықтың әл-ауқаты артып келеді. Бірақ бізмен де әртүрлі діни көзқарастағы адамдардың үгіт-насихатына назардың еріп кетпеуін назарда ұстаған жөн.

Балабақша-ата-ана ынтымақтаса жұмыс жүргізсе, балаға тиісті тәрбиені бөлініп, олармен санаса білсе, келешектің шын жанашыры, баланың арқасүйер азаматтары тәрбиеленіп шығары сөзсіз.

Жылауық балалар

Жылау түрлі себептен туындауы мүмкін. Сіздің тобыңызда өзге балаларға қарағанда көп жылайтын балалар бар ма? Сіз олардың қай жағдайда жылайтынын бақыладыңыз ба?

Жылайтын бала өзін қалай ұстайтынын байқаңыз:

Барша адамдарға естірте жылайды, олардың араласуын талап етеді.

Өзімен өзі болуды қалайды, жылауының себебін айтпайды.

Жылауы ештеңеге көнбеушілікке ұласады.

Осы айтылған әрекет түрлері баланың мінезін жақсы түсінуге және оған көмекке келуге көмектеседі. Мынаны есте ұстау керек, жылау бала үшін эмоциясының қалыпты көрінісі.

Тәрбиеші баланың неден әсерленгенін сұрап білуі керек:

Жылауының себебін анықтау.

Болған жағдайды өзгертуге тырысу.

Балаға оның сезімін түсінгеніңізді білдірту.

Психологтың кеңесі:

1. Баланың жанына келіп отырып құшақтау.
2. Баланың жылауына назар аудару.
3. Балаға су беру, жуындыру.
4. Жылау себептерін жою.
5. Егер бала ұзақ жылап анасын шақырса, анасымен байланысқа шығып, баласымен сөйлесуге мүмкіндік жасау. Ата анасына ертерек келіп алуын ұсыну.
6. Баланың жылауы тоқтамай, көнбеушілікке ұласса, психологтен кеңес алуды ұсыну.

Балабақша жағдайына бейімделу

Көпшілікке мәлім «балабақша жағдайына конетін» «балабақша жағдайын қабылдамайтын» балалар кездеседі.

Баланың балабақшаға тез үйренуі үшін ата аналарға мына кеңес береміз:

1. Баланы қысқа мерзімге балабақшаға беру.
2. Топтағы бірнеше баламен және олардың ата аналарымен танысып, оларды қонаққа шақыру
3. Балалар мерекелерін ұйымдастыруға қатынасу.
4. Әр кез балабақшада өткен күн жайында сұрап әңгімелесу.
5. Кешкі мезгілде жағымды жағдай жайлы, достарымен болған кездесу, жаңа ойыншықтар, ойындар туралы әңгімелесу.
6. Балабақшаға барар жолда мейірімді, сабырлы болу.

Егер де бала анасынан ұстап, оны жібермеген жағдайда тәрбиеші баланы қалай жұбатады?

Психологтің ұсынысы:

- Баланың көңілін ашық, жылтыр заттар өзіне аударады. Мысалы сабын көпіршіктері, шарлар.
- Топтағы ойыншықтарға назарын аударту.
- Саусаққа киетін ойыншықтарды алып баламен сөйлесу.
- Доппен ойын ұйымдастырып, жаңадан келген баланы шақыру

Психологтар мынаны ұсынбайды:

- Баланы анасынан күшпен айыру.
- Тамақты еріксіз ішкізу.
- Баланың көз жасына көңіл аудармау.

Баланы мектепке даярлау қалай болуы керек?

Мектепке алғаш бару бала өміріне үлкен жаңалық, өзгеріс енгізеді, қоғамдағы жаңа орынға бейімделуі мен өсіп-жетілуінің бір бастамасы болады. Демек, «*Баланы мектепке даярлау қалай болуы керек?*» деген сұрақтың ата-ана үшін маңыз артып, тиісті жауап іздейді. Бұл сұраққа көптеген ата-аналарда екі пікір қалыптасқан: бір ата-аналар алғаш мектеп табалдырығын аттаған күннен бастап

...нан етуді мақсат тұтса, кейбіреулері, керісінше, *бала білмей*
барлығын мектепте үйренуі тиіс деген пікірде. *Осы*
ерлердің алтын ортасын қалай таңдаймыз? Баланы мектепке
жарамдылық жағынан да, психологиялық жағынан да қалай
дайындаймыз?

Бірінші сыныпқа баратын бала жазу-сызуды біліп баруы міндетті
... оған барлығын мектепте үйретуге міндетті. Алайда, қазіргі
... оқу бағдарламасының тапсырмаларын ауыртпалықсыз орындау
... іс-жүзінде мектеп табалдырығын аттамас бұрын жазу мен
... біліп барғаны дұрыс. Балаңыз мектепке бармас бұрын оқу-
... суды білсе – жақсы! Балаға жазу-сызу барысында қарындашты
... қаламсапты дұрыс ұстап үйретуді ұмытпаңыз. Баланың сөйлеу
... нде кемістіктің болмауы шарт, сөйлеген сөзінің мағынасы
... түсінікті болу керек, өзінің ойын жеткізе алуы қажет. Жазып
... нуымен ғана шектеліп қана қоймай, салыстыра білуді және
... луды, ойлай білуді меңгере алу тиіс. Сонымен қатар, өздігінен
... ынды жасай білсе, көп нәрсені жақсы түсінеді.

Көрнекі әрекеттік ойлау қабілеттілігі жоғары бала көрнекі
... жұмыс істегенде, заттардың кейпімен мөлшерін
... ықастырғанда қойылған міндеттерді шешуде тиімді әрекеттердің
... түрін ұйымдастырып шығарады.

Кез-келген ата-ана баланың өсіп жетілуіне, рухани күшті етін
... біслеу жолында алуан түрлі қуаныш пен қиыншылықтарды
... ынан өткізе отырып, оның рухани және ақыл ойы мен дене
... ысы жағынан жан-жақты дамуына баулуы керек.

**Баланың мектепке дайын болу жағдайы бірнеше түрге
өлшеді:**

1. Дене бітімінің дайындығы – баланың салмағы мен бойының өз
... на сай болуымен қатар он екі мүшесі сау болуы керек;
2. Зиятының дайындығы – баланың ой-өрісінің, есте сақтау
... білетінің, тілінің, зейінінің, өз еркімен тапсырма орындай алуының,
... қат қоя білуінің, қателігін түсіне білу қабілеттілігінің өз жасына
... сай болуы;
3. Әлеуметтік-психологиялық дайындық – баланың жаңа ортаға
... көз-қарасының, оқушы жауапкершілігінің, өзін-өзі ұстай
... білуінің, үлкен кіші адамдармен қарым-қатынасының өз жасына,
... птердің талабына сай болуы;

4. Ерік аясының дайындығы – баланың өз іс-әрекетін мектепте түрде қалыптастырып, өз кемшіліктері мен жетістіктерін дұрыс қабылдап, әрекет ете білуі;

Әлеуметтік-психологиялық дайындық. Баланы мектепте дайындау дегенде көптеген ата-аналар әріптерді танумен, сандармен санаумен ғана шектеліп жатады. Одан басқа, баланың мектепке қажетті құрал-саймандары мен киім-кешектеріне баса назар аударады. Әрине, бұл дайындықтарсыз баланың мектепке дайын болуы екіталай. Бірақ баланың оқуға дайындығын ақыл-ойының даярлығымен, материалдық дайындығымен шектеліп қоймай, оқуға психологиялық жағынан даярлауды қарастыру қажет. Баланың психикалық үрдістерінің дамуы оқуда және басқа адамдармен қарым-қатынас орнатуда қиындыққа кезікпеуіне мүмкіндік береді.

Мектепке келген бала **«оқимын»** деген ниетпен мектепке табалдырығын аттайды. Бірақ, кейде бала оқуға барғысы келмейді дегенмен оның себебі әр түрлі болады: бір балалар **мектепте бала бар және онда көңілді** десе, біреуі партаға отырғызып келгендіктен баруы мүмкін. Алайда, мұндай ықпалмен келген балалар біраз уақыттан кейін мектептің олар үшін қатал тәртібі және күнделікті оқу сабақтарына шыдай алмайды. Жалпы, бала оқу үрдісіне қызығуы қажет. Сонда ғана баланың танымы қызығушылықтарының дамуына, жаңа білім алуына мүмкіндік туады. Сонымен бірге баланың мұғалімдермен, балалармен қарым-қатынас жасауы аса маңызды. Яғни, оқу әрекеті ұжымдық сипатта болғандықтан, әрбір бала құрдастарымен қарым-қатынас жасай алуына бірге жұмыс істеуге дағдылануы керек.

Баланың шешім қабылдай алып, мақсат қоя білуі ерік-жігерінің даярлығы болып саналады. Баланың әрекеттерді жоспарлап, олардың орындалуын жүзеге асыруда күш пен бойындағы қабілеттерін жұмысқа білуі, қиындықтарды жеңе білуі балалардың психикалық үрдістерінің қалыптасуына ықпалын тигізеді. Егер балалардың оқуға дайындығы осы бағыттармен ұштасып жатса, бала оқуға тез бейімделіп, жақсы оқып кетуіне мүмкіндік туғызады.

Мектепке дейінгі балалардың негізгі іс-әрекеті ойындар болғандықтан, оларға бірден оқу әрекетіне ауысу біршама қиындықтар туғызады. Мектеп табалдырығын алғаш аттаған бала педагогтармен және балалармен кезіккенде мазаланады, оқу үрдісінен өзінде жағымсыз эмоциялық сезіну пайда болып, қорқыныш пайда болады. Сондықтан балалардың көңіл күйі болмай, себепсізден жиі

...руу «*мектеп неврозы*» сипатында көрінеді. Яғни мектепті еске болғаны, жылап, уайымдайды. Сөйтіп, мектеп бала үшін стресс факторын факторға (стрессогендік фактор) айналып, денсаулығының нашарлануына әкеп соғады. Осы кезде әрбір ата-ана өзінің баласына мектеп туралы қажетті мағлұматтар айтып, баланы мектепке деген жағымды қатынас және сенімділік сезімін қалыптастыра отырып тәрбиелеу керек. Ең бастысы – баланы балаластарымен қарым-қатынас жасай алуға, басқа балалардың ойымен санасуға үйрету.

Балаларды мектепке психикалық даярлау бағыттарын тәжірибеде өткізген асыратындар – ата-аналар, мұғалімдер, бала-бақша психологтары. Психологтың міндеті: психодиагностиканың әдістерімен қолдану арқылы және зерттеу нәтижелеріне сүйеніп, баланы жастағы баланың оқуға дайындығын анықтау.

Міне, құрметті ата-аналар, бала бес жасан асты екен деп, баланың кеңесінсіз баланы бірден мектепке берген жағдайда оның мектеп өміріне дайын еместігі ары қарайғы оқу үлгеріміне нұқсан әкелетінін білген жөн. Сонымен қатар, балаңызға жылы сөздер айтады, мақтан тұтуды, қателіктерін түзетуіне көмектесуді ұмытпағайсыз.

Балаларға қандай ойыншықтар қажет?

Баланың бай эмоционалды әлемі ойыншықтарсыз дамуы мүмкін емес, олар баланың өз сезімін білдіруге, қоршаған ортаны зерттеуге, өзінің тануға және қатынас жасауға мүмкіндік береді. Ойыншықтардың міндетті түрде қымбат және бай қуыршақ, машина болуы қажет емес. Кейбіреуде анасынан қалған қонжық, перделерден тігілген киімдері қонжық болуы мүмкін. Көптеген сансыз ойыншықтар ішінен тек қана бала өзіне қажеттісін таңдап ала алады. Бұл таңдау үлкендердің достар мен сүйіктілерін таңдау сияқты, ішкі эмоция қозғаушыларымен шарттасады.

Әр баланың сырласатын, ұрсатын, жаза қолданатын, аяп, айыпалайтын ойыншығы болуы керек. Ондай ойыншық ата-ана бір жерге кеткенде, жарық сөніп ұйықтау кезіндегі қараңғыдан қорқу сияқты жалғыздық қорқынышын ойыншық – досы жеңуге көмектеседі. Кейде ол ойыншықтарға ызаланады, жазалайды, сындырып көрінбейтін бұрыштарға тығып тастайды, бірақ ренжіген кездерінде естеріне алып, жөндейді, өшіріліп қалған көзін, ернен қайтадан жаңартады, жаңа киімдер, құлағын, құйрығын тігеді.

Ал робот – трансформерге, «Денди» ойыншығына бала қызығуы соншалықты болады деуге сену қиын. Кішкентай ұлдар мен қыздар жандарына жақын Барби, қонжық, мысық, қоянды өздерінің ойындары ретінде қабылдайды, өйткені олар адамдарға жақын және түсінікті.

Дегенмен, баланың таным, ойлау қабілеті, өрісі дамуы үшін үлкендерге еліктеу, ертегі оқиғаларын қайталау үшін ойыншықтар жиынтығы болуы керек.

Өмірге байланысты ойыншықтар.

Қуыршақтар отбасы (жануарлар отбасы болуыда мүмкін) қуыршақ үйі, ыдыс-аяқ, жиһаз, машиналар, қайық, касса, тирюоль медициналық және шаштарас құралдары, сағат, кір жуу машинасы, шторлар, теледидар, бор және тақта, есеп, музыкалық құралдар, темір жолдар, телефон және т.б.

Ашуды шығаруға көмектесетін ойыншықтар. Солдаттар, қарулар доптар, үрленетін ойыншықтар, секіртпелер, кегли, сонымен қатар лақтыратын дротиктер және т.б.

Шығармашылық қиялды және өзін танытуды дамыту ойыншықтары.

Текше, матрешка, пирамида, конструкторлар, әліпбилер, үстел ойындары, кеспе суреттер мен открыткалар, бояулар, пластилиндер, мозайка, қол еңбегі жинағы, жіптер, мата қиындылары, желім, аппликация қағаздары және т.б.

Ойыншық сатып аларда мына тәртіпті қолданыңыз ойыншықтарды жинау емес, таңдау керек.

Үлкендердің елестетуіндегі ойыншықтар балалар пікірі бойынша ештеңеге жарамсыз. Автоматты және жартылай автоматты жиналған эмоционалдық талабын қанағаттандырмайды. Балаға мінезге тән өңдейтін, жөңдейтін ойыншықтар қажет. Ол үшін автоматты ойыншықтар жарамсыз.

«Өмір бойы ойыншық ойнау мүмкін емес» дейтін нақыл бар. Бұл шындық, бірақ үлкендер де кейде күлкілі сувенирлер сыйға алғанда да маз болатынына келісетін шығарсыздар. Өз балаларыңызға тек қана туған күдерінде және жаңа жылда ғана емес, сонымен қатар жақсы көңіл күйде болғанда да шаттық сыйлаңыздар!

Отбасындағы баланың рөлі

Бүгінгі бала – болашағымыздың бас көтсерер үлкен азаматы. Кез - келген халықтың тәрбие беруінде өзіне ғана тән ерекшелігі болады.

Адам баласы дүние есігін шыр етіп ашқаннан бастап тәрбиелеуді үнемі етеді. «Жас бала жаңа оркен бастаған жасыл ағаш тарізді» дейді халқымыз. Жерге отырғызылған жас көшет те қашан тамыры жерден, жапырағы жайқалып үлкейгенше, мәпелеп күтіп, үзбей бағууды керек етеді. Адам да-солай.

Жақсылық пен жамандық, зұлымдық пен махаббат, әділеттік пен әділетсіздік, ар мен ождан адамның іс-әрекеті арқылы өлшенеді. Бұл қасиеттерді адам бойына жастайынан мінез құлқының ережесі етіп қалыптастыру - тәрбиеге байланысты. Қазақ халқы осыны жақсы түсініп, жастар отдасында кішіпейілдікке, ізеттілікке, имандылыққа, мақсаттылыққа тәрбиелеуді бірінші міндет етіп қойған.

Ұлы ғалым әл-Фараби бабамыз өзінің еңбегінде: «Баланың жаны мен тәнін тәрбиелеуді бесіктен бастаған абзал»-десе, Абай атамыз: «Адам ата-анадан туғанда есті болмайды, естіп, көріп, ұстап, татып ескерсе, дүниедегі жақсы-жаманды таниды - дағы, сондайды білгені, көргені көп болған адам білімді болады», - дейді өзінің кітаптарында.

Отбасы – адамзат қоғамының ең шағын бейнесі. Қоғамда отбасы екі қызмет атқарады, оның бірі – дүниеге ұрпақ әкелу, екіншісі – өсірілген сәбиді тәндік жағынан дамытуды қамтамасыз етіп, өмір бойы рухани жетілдіріп, оның тұлға ретінде қалыптастыру.

Жас адамды есті, саналы, сергек етіп тәрбиелеу отбасы мен қоғамдық тәрбие орындарының бірден-бір парызы. Өйткені, «Ес түзелмей, ел түзелмейді», олай болса, егеменді еліміздің болашағы отбасында, бесіктен басталып, оқу-тәрбие орындарында есті ұрпақты тәрбиелеу ісімен шешілетін.

Отбасындағы тәлім-тәрбиенің мақсаты – баланың жасын, жеке ерекшелігін, психологиялық үдерістерін ескере отырып, жарасымды жетілген ұрпақты тәрбиелеу. Көздеген мақсатқа жету үшін отбасындағы тәрбие төмендегі міндеттерді шешеді:

- Отбасында баланың өсуіне, денсаулығына қамқорлық жасау, тазалықты қалыптастыру;
- Еңбексүйгіштікке баулу, тұрмыстағы, үй шаруашылығындағы еңбекке құлшынысын арттыру, өзіне-өзі қызмет етуге үйрету;
- Отбасы мүшелерімен тіл табысып, дұрыс қарым-қатынас жасауға, жасы үлкендерді сыйлауға, кішіге қамқор болуға үйрету;
- Әдебиетке, өнерге, мәдениетке тәрбиелеу;
- Ұқыптылыққа, адамгершілікке, ойшылдыққа тәрбиелеу.

Шаңырағы көтерілген екі адамның әрқайсысы өз орнын біліп өздерінің адамгершілік ар-намысын, абыройын жоғары ұстап, өмірлік экелген ұрпағын дұрыс тәрбиелеудегі жауапкершілігін жете түсініп аса жауапты міндет. Дүниеге келген нәресте ертеңгі азамат, ұрпақ жалғасы, қоғамды құрушы жасампаз күш. Оның білімі, әдебі, ата-ананы сыйлауы, еңбекке қатынасы, өмірге көзқарасы, бәрі-бәрі көрген өнегесіне, алған тәрбиесіне, саналығына байланысты.

Жақсы қасиет болсын, жаман қасиет болсын бала көбінесе отбасынан және жүрген ортасында көргенін үйренеді, соны қайталайды. Бұл ежелден белгілі жағдай. «Әкеге қарап ұл өсер, шешеге қарап қыз өсер», «Ұлың өссе – ұлы жақсымен ауылдас бол, қызың өссе – қызы жақсымен ауылдас бол» деген халық даналығының бәрі тәжірибеден, өмірден алынған. Бұл мақал-мәтелдің түйіні бала ата-анаға, өскен ортаға қарап өнеге алады.

Қазақ ағартушыларынан С.Көбеев те отбасы тәрбиесі мәселелеріне аса үлкен мән берген. Ол өзінің «Баланы семьяда тәрбиелеу» деген еңбегінде ата-аналардың балалары алдындағы беделі отбасындағы тәрбие нәтижесі екендігін атап көрсетеді.

Ұзақ жылдар бойы отбасы тәрбиесі баланы тәрбиелеудің бірден бір формасы болып келеді. Қазіргі қоғамдағы отбасы баланың шырақ етіп дүниеге келген күннен бастап өмірінің соңына дейін тәрбиелілік ықпал жасайтын негізгі ошақ болып отыр.

Әрине, әркім өзінің баласының тәрбиелі, білімді болғанын қалайды, әрі еңбек сүйгіш, жақсы адам болса, еліне, халқына пайдасын тигізетіндей бір маман иесі, үлкен дәрежелі қызметіесі болса екен деп те тілейді.

Кейбір замандастарымның жұмыстан кейін қолы бос уақытында, демалыс күндері балаларын ертіп ауыл маңындағы көгалды тоғайға, жасыл шалғынға сейіл құрып жүргенін қыс болса спорттық киімдерін киіп, шаңғы, коньки, шана сияқты әбзелдерін көтерін, мұз айдынына бара жатқанын көремін. Құлыншақтай ойнақтаған сәбилер таза ауада асыр салып, көбелек қуып, гүл теріп масайрайды. «Папа, ол не?», «Мама, бұл не?», «Ол, неге өйтеді?», «Бұл неге бүйтеді?» деп неше алуан сұрақ қояды. Сонда әкесі оған «қойшы әрі» деп ұрысып бетінен қақпайды, ненің не екенін, ненің жақсы, ненің жаман екенін ерінбей-жалықпай тәптіштеп түсіндіреді. Балаға деген ата-ана тәрбиесінің бір ұшығы осы емес пе?! Баланың өмірмен қарым-қатынасы, түйсік танымы осындай әке-шеше онгесінен нәрленбей ме?!

Бала тәрбиесі, оны мәпелеп өсіру – бүгінгі таңның үлесіндегі күрделі міндет. Жаңа заман, жаңа көзқарас – әр ғасырға тән.

Халық даналығында: «Егер сен бір жылдық өміріңді ойласаң – онда ағаш ек, ал ғасырлық өміріңді ойласаң – онда бала тәрбиеле» деген екен. Бала біздің болашағымыз. Ал бала бақыты бәрінен қымбат. Мұндайда ел даналығы «Баланы бес жасқа дейін патшандай күт, бес жастан он бес жасқа дейін құлыңдай жұмса, ал он бестен асқан соң досыңдай сырлас» деген парасатты сөз саптаған.

Баланың бас ұстазы - ата-ана. Ұлтымызда «Ұяда не көрсең, ұшқанда соны ілерсің» деген дана сөз бар. «Балапан қыран болу үшін оны самғатып ұшыратын ата немесе әке де қыран болу керек» деп отбасылық тәрбиеге тоқталған. Әр отбасында ата-ананың орны бөлек. Бала әкеден ақыл, анадан мейірім алады. Әке отбасының иыраушысы, қамқоршысы, тірегі деп білсек, ана отбасына береке әкеліп жанұясын бақытқа бөлейді.

Бала - ата - ананың көз нұры, көңіл қуанышы. Егер бала әкешешесінің ақылды, әділетті, ұқыпты, аса байыпты, білімді екеніне сенетін болса, ол - бала үшін үлгі - өнеге. Әрі ата-анасын сыйлап, құрметтеу арқылы үлкендерді қадірлеп, кішілерге қамқор болуды үйренеді. Жақсы мен жаманды бала сырттан алмайды, көбіне ол отбасында көргенін алады. «Балапан ұяда не көрсе, ұшқанда соны іледі» деген халық даналығы да-осының дәлелі. Отбасындағы сыйластық, ата – ананың бір – біріне деген құрметі бала тәрбиесіндегі ең үлкен күрделі және маңызды, жауапты міндет болып табылады. Ата – ананың үйдегі іс-әрекеті баланың жастайынан көз алдында өтеді. Бала тәрбиесінің алтын бесігі – ол отбасы, алтын ұясы . «Баланың бас ұстазы ата – ана дегендей, есі кіріп, тілі шыға бастағанынан – ақ баланы байсалды, ұғымтал, тіл алғыш етіп баулаған жөн. Ата – бабаларымыз ұрпағын «адам», «адамзат» деген атқа лайық етін өсіруге мақсат еткен.

Жас кезінде дұрыс тәрбие алмаған баланың тәртібі қиындап, мінезі өзгеріп, оқу үлгерімі де нашарлап кетеді. «Баламыздың әрбір ерке мінезі, қылығы ертең өзіне зардабын тигізіп жүрмей ме» деп әрбір ата – ана ойланып жүруі керек. Баланың кез – келген өтінішін орындау қажет емес.

Бала тәрбиесі бесіктен деп айтқанмен соңғы жылдары бала тәрбиесіне назар аударылып келгендігіміз баршамызға белгілі. Бала тәрбиесінің көзі үйелмен болып қаланатындығын ескерсек, әлі де болса баламызға жөнді тәрбие беруге жұмысбастылық, қолбайлау

болып келгенін жасыра алмаймыз. Әдетте көпшілік ата – ана баласының дені сау, тамағы тоқ, киімі бүтін жағына барынша көңіл бөледі де оның бойында жастайынан жақсы қасиет, сынық мінез қалыптастыруға онша көңіл бөле бермейді. Соның нәтижесінде балалық кезден бастап ашудың, өзімшіл, тәкаппар, жуас, өте тұйық, сондай-ақ ұрыншақ мінездер қалыптасады.

Міне, сондықтан да баланың рөлі отбасында ерекше орын алады. Отбасында оның орны жоғары тұрады, әрине, ата – ана оның баласын сүйеді, бұл сөзсіз, баланың баланың жетістіктерін жоғары бағалай алады.

АТА-АНАЛАРҒА АРНАЛҒАН ДӨҢГЕЛЕК ҮСТЕЛ

«Мен сені жақсы көремін» дөңгелек үстел

Психолог сөзі:

Сіздерді бүгінгі «Мен сені жақсы көремін!» атты психологиялық бағыттағы дөңгелек үстелге қатысып отырғандарыңыз үшін алғысымды білдіремін. Яғни біздер баламыздың нәресте кезеңінде өзіне көңіл аудартып, өмірге «МЕН» деп айқайлап келетіні, жарық дүниеге бір пенде келгенін өзінің бақырып-шақыруы арқылы сезіндіреді. Бірақ «Менді» біліп туған сәби, өзгенің көмегісіз, тәрбиесіз, үлкеннің ақылынсыз, екінші қасиетті бойына дарытып алмайды. Туа біткен қасиет пен жүре түзелер қасиеттердің екеуі екі бөлек. Бірі өзімшілдігі оңай дамыса, өзін еркін таныта алса, ал екіншісі адамды сүйе оңай шаруа емес. Сондықтан отбасында ата-ананың балаға деген сүйіспеншілік сезімі қаншалықты жоғары деңгейде болса, баланың психологиялық-физиологиялық дамуы қалыпты жағдайда қалыптасады.

- Олай болса, түйіні терең ойларыңызды ортаға салсаңыздар.

- Қазір мен сіздерді екі топқа бөліп, топтық жұмыс жасауда 2 сұрақ ұсынамын. Сол сұрақ төңірегінде сіздер пікірлеріңізді плакатпен жұмыс жасау арқылы қорғап шығасыздар?

1 сұрақ: Өз балаңызды жақсы көру деген нені білдіреді?

2 сұрақ: Неліктен кейбір ата-аналар өз балаларын жақсы көрмейді? Себебі не?

- ата-аналардың пікірлері тыңдалады.

Психолог сөзі: Жарайсыздар! Рақмет сіздерге! Ал енді «Әке мен бала» арасындағы шағын диалогке назар аударсаңыздар.

* Әкесі наукастанып, ауруханада жатыр. Қызы әкесінің халін білуге алыстан келіп тұр еді.

- Ләззат келіпті ғой ,қызым менің!Қане саған жақсылап қарап шайыншы! Қасыма отыршы.

- Қалайсың әке? Халің қалай?-деп сұрады Ләззат

- Нашар, қызым, нашар. Аз ғана өмірім қалды-ау деймін....

- Әке қойшы,олай демеші!

- Тоқтай тұр, Ләззат менің саған айтарым бар. Мен осында жатып көп ойландым. Сен туралы, анаң туралы,өмір жайлы.....Сонда түсінгенім: сен мен үшін өте қымбатсың, сен-менің қуанышымсың, қанымсың. Бірақ мен өмірімде саған ең басты маңызды сөздерді, сені қалай жақсы көретінімді айтпаппын. Мен сені әрқашан жақсы көрдім, Ләззат, бірақ соны саған ешқашан айтпадым. Жақсы көретінімді неге әрдайым айта бермедім деп өкініп жатырмын..... деген екен.

Психолог сөзі:

Біздің балаларымыз да әрқашан бізден осы сөздерді күтеді.Ендеше балаларыңызға жақсы, жылы сөздерді жиірек айтып отырсаңыздар деймін.

Ата –ана бала көзімен қарағанда қандай әсерде болатындарыңды байқап көру мақсатында «Бала мүсіні» атты көріністі ұсынамын.

Психолог сөзі: Баланың роліне ата-аналардың бірін шақырамын. Қатысушыларға әр топтан көрініс кезінде айтылатын тым сөздерді естерінде сақтап, орамалмен байлап тұру тапсырылады.

Менің кішкентай қызым бірінші сыныпта оқиды. Біз екеуіміз мектепке асығып келеміз, автобусқа үлгеріп келуіміз керек. Менің қызым өте қозғалғыш, бәрін білгісі кеп тұрады, тіпті автобусқа асығып келе жатқанда да көп сұрақтар қояды.Мен қызымның қолынан алдым да, жүгіре жөнелдік.

Мама, анау не, қарашы!-деді қызым.

Уақыт жоқ, аяғыңның астына қара, сүрінесің де жүресің! Неге жан-жағыңа алақтай бересің? Жолға қара. ЖАН-ЖАҒЫҢА ҚАРАМА!-деп жауап бердім мен. Сол сәтте қызым сөздерді тура мғынасында түсініп, менің бұйырғанымдай көзін жұмды. (орамалмен көзің байлаймыз) Біз әрі қарай мектепке асығып кетіп барамыз. Автобусқа мініп, мен онда өзімнің құрбымды кездестірдім. Екеуіміз кешегі күнді талқылай бастадық. Қызым мұхият тыңдап, содан соң былай деді.

Мама, мама, құстың сайрағанын естимісің? Сағат деген ағай кім деді.

Мен, неге сен үлкендердің әңгімесіне жағаласасың? Құлағыңды түріп алыпсыңғой, үлкендердің әңгімесін тыңдауға ұялмайсың ба? **ТЕЗ ҚҰЛАҒЫҢДЫ ЖАП!** (орамалмен қызымның құлағын байлаймыз)

Біз а втобустан түсіп, жолмен жүгіріп келеміз. Мен кешігіп қаламыз ба деп қайта-қайта сағатыма қарап келемін.

Бүгін қандай күн, тамаша болады! Мама мен Малика күтпеген отырған шығар, мен оған фантик әкелемін дегенмін, анау ше..... – деді.

Қойшы! Не былшылдап кеттің ,уақыт жоқ,онсызда кешігіп келеміз.Осы сен үндемей жүре алмайсың ба? **ТЕЗ АУЗЫҢДЫ ЖАП!** (орамалмен аузын байлаймыз). Баламды қолынан ұстап алдымда, әрі қарай жылжыдық.Қызым үндемей келеді,бірақ жерден бір бұтақты көтере бастады. Мен оның тілазар екенін айтып,қолынан салып жібердім.

Осы сенің қолдарыңа тыным жоқ екен.Таста дедім мен саған **ТАРТ ҚОЛЫҢДЫ!** (орамалмен қолдарын байлаймыз) Осы кезде секеңдеп, аяғын жан-жаққа сермей бастады. Менің төбе шашым тіпті тұрып,оған айқайладым.

Сен мұндайды қайдан үйренгенсің? Бұл немене тағы? Секең дегенінді қой! **ТҮЗУ ТҮР!** (орамалмен аяқтарын байлаймыз) Мен сағатыма қарап, кешігетінімізге ашуланып, баланы сілкілей бастадым.

Неғып былжырап келесің, аяғыңды бас тезірек,жүруді де ұмытып қалғансың ба, Бол тез! Әкел қолыңды! Қолы қол емес имек сияқты,я дұрыс жаза алмайды, я дұрыстап ұстай алмайды. Жолыңа қара, сүрінбей, соқырға ұқсап келе жатқанын қарашы! Неғып үндемей қалдың, мен сенімен сөйлесін тұрмынғой керең неме! Қызым жыламсырай бастады. Мен одан сайын даусымды көтеріп айқайлады.

Неге жылайсың? Неге жылайсың деймін мен саған.Жылайтындай не болды? Мені ұятқа қалдырдың ғой ! Мен кімге айтып тұрмын. **ЖЫЛАМА!** (осы сөздерден кейін ішін қатты байлаймын) Сөйтін,әрі қарай қызымды қолынан дым келмейтіндігі үшін сөгуді жалғастыра бердім. Яғни мен оның бала екенін және оған менің көмегім керек екенін ұмытып, оның істеген істеріне көңілім толмай жүре бердім.

Ата-аналардың ой пікірлерін тыңдау

Сіздердің осы оқиғадан түйген ойларыңызбен бөліссеңіздер?

Ата-ана бала көзімнен болғанда қандай әсер алдыңыз?

Кішкене болса да бала тәрбиесінде кетіп жатқан қателіктеріңізді түзетуге түрткі бола алды деп ойлайсыздар ма?

Қорытынды:

Психолог сөзі: Жақсы! Керемет ой білдірдіңіздер!

Атақты жанұялық терапевт Вирджиния Сатир баланың дұрыс дамып-тасуына күніне бірнеше рет құшақтауды оң әсер беретінін айтқан. Яғни баланың өмір сүруі үшін 4 рет құшақтау өте қажет болса, ал өзін жақсы сезіну үшін кем дегенде 8 рет құшақтау керек деп есептеген. Ал баланың интеллектуалдық жағынан дамуы үшін күніне 12 рет құшақтау қажет деген. Ересектер үшін де өте қажет екенін де айтқан. Бала өзі ата-ана құшағынан өзі шықпайынша итеріп жіберуге болмайды. Бала өзін риясыз қабылдайтынын сезініп өсу керек. Баланың психологиялық дамуына көмектесе отырып, эмоционалдық жағынан қоректендіреді. Бала осындай белгілерді алмаса, онда эмоционалдық проблемалар, мінез-құлқындағы ауытқушылықтар пайда болып, тіпті психикалық –жүйке ауруларына да ұшырауы мүмкін.

«Біз мектепке барамыз» дөңгелек үстел

Сәлемдесу.

Барысы: Ата – аналар шеңбер жасай тұрады.

1. Сәлемдесу Бір күнгі танысыңа қырық күн сәлем дегендей біз бүгін бір – бірімізбен дәстүрден тыс амандасу түрлерін жасаймыз.

1 нұсқа. Алақанымыздың ішін және сыртын тигізіп бір – бірімізге күлімсірей қарайық

2 нұсқа. Бір – бірімізге маңдайларымызды тигізіп сәлемдесеміз.

3 нұсқа. Оң және сол жақ иықтарыңызды тигізіп сәлемдесу.

Сәлемдесу кезінде қандай әсерде болдыңыздар? Өмірдегі ең маңызды тіреулеріңіз кім? (Бала , жанұя, отағасы, т.б.)

Теориялық бөлім «Біз мектепке барамыз»

Мектепке алғаш бару бала өміріне үлкен жаңалық, өзгеріс сөнгізеді, қоғамдағы жаңа орынға бейімделуі мен өсіп-жетілуінің бір бастамасы болады. Демек, «Баланы мектепке даярлау қалай болуы керек?» деген сұрақтың ата-ана үшін маңыз артып, тиісті жауап іздейді. Бұл сұраққа көптеген ата-аналарда екі пікір қалыптасқан: бір ата-аналар алғаш мектеп табалдырығын аттаған күннен бастап данышпан етуді мақсат тұтса, кейбіреулері, керісінше, бала білмей

барса, барлығын мектепте үйренуі тиіс деген пікірде. Осы пікірлердің алтын ортасын қалай тандаймыз? Баланы мектепке физикалық жағынан да, психологиялық жағынан да қалай дайындаймыз?

Бірінші сыныпқа баратын бала жазу-сызуды біліп баруы міндетті емес, оған барлығын мектепте үйретуге міндетті. Алайда, қазіргі заман оқу бағдарламасының тапсырмаларын ауыртпалықсыз орындау үшін, іс-жүзінде мектеп табалдырығын аттамас бұрын жазу мен оқуды біліп барғаны дұрыс. Балаңыз мектепке бармас бұрын оқу-жазуды білсе – жақсы! Балаға жазу-сызу барысында қарындашты немесе қаламсапты дұрыс ұстап үйретуді ұмытпаңыз. Баланың сөйлеу тілінде кемістіктің болмауы шарт, сөйлеген сөзінің мағынасы өзіне түсінікті болу керек, өзінің ойын жеткізе алуы қажет.

Жазып санауымен ғана шектеліп қана қоймай, салыстыра білуді және талдауды, ойлай білуді меңгере алу тиіс. Сонымен қатар, өздігінен қорытынды жасай білсе, көп нәрсені жақсы түсінеді. Көрнекі әрекеттік ойлау қабілеттілігі жоғары бала көрнекі үлгімен жұмыс істегенде, заттардың кейпімен мөлшерін ұйқастырғанда қойылған міндеттерді шешуде тиімді әрекеттердің барлық түрін ұйымдастырып шығарады. Кез-келген ата-ана баланың өсіп жетілуіне, рухани күшті етіп тәрбиелеу жолында алуан түрлі қуаныш пен қиыншылықтарды бастарынан өткізе отырып, оның рухани және ақыл ойы мен дене құрылысы жағынан жан-жақты дамуына баулу керек.

Баланың мектепке дайын болу жағдайы бірнеше түрге бөлінеді:

1. Дене бітімінің дайындығы – баланың салмағы мен бойының өз жасына сай болуымен қатар он екі мүшесі сау болуы керек;
2. Зиятының дайындығы – баланың ой-өрісінің, есте сақтау қабілетінің, тілінің, зейінінің, өз еркімен тапсырма орындай алуының, мақсат қоя білуінің, қателігін түсіне білу қабілеттілігінің өз жасына сай болуы;
3. Әлеуметтік-психологиялық дайындық – баланың жаңа ортаға деген көз-қарасының, оқушы жауапкершілігінің, өзін-өзі ұстай білуінің, үлкен кіші адамдармен қарым-қатынасының өз жасына, мектептердің талабына сай болуы;
4. Ерік аясының дайындығы – баланың өз іс-әрекетін мақсатты түрде қалыптастырып, өз кемшіліктері мен жетістіктерін дұрыс қабылдап, әрекет ете білуі;

Әлеуметтік-психологиялық дайындық

Баланы мектепке дайындау дегенде көптеген ата-аналар әріптерді танумен, сандарды санаумен ғана шектеліп жатады. Одан басқа, баланың мектепке қажетті құрал-саймандары мен киім-кешектеріне баса назар аударады. Әрине, бұл дайындықтарсыз баланың мектепке дайын болуы екіталай. Бірақ баланың оқуға дайындығын ақыл-ойының даярлығымен, материалдық дайындығымен шектеліп қоймай, оны оқуға психологиялық жағынан даярлауды қарастыру қажет. Баланың психикалық үрдістерінің дамуы оқуда және басқа адамдармен қарым-қатынас орнатуда қиындыққа кезікпеуіне мүмкіндік береді.

Мектепке келген бала «оқимын» деген ниетпен мектеп табалдырығын аттайды. Бірақ, кейде бала оқуға барғысы келмейді, дегенмен оның себебі әр түрлі болады: бір балалар мектепте көп бала бар және онда көңілді десе, біреуі партаға отырғысы келгендіктен баруы мүмкін. Алайда, мұндай ықыласпен келген балалар біраз уақыттан кейін мектептің олар үшін қатал тәртібіне және күнделікті оқу сабақтарына шыдай алмайды. Жалпы, бала оқу үрдісіне қызығуы қажет. Сонда ғана баланың таным қызығушылықтарының дамуына, жаңа білім алуына мүмкіндік туады. Сонымен бірге баланың мұғалімдермен, балалармен қарым-қатынас жасауы аса маңызды. Яғни, оқу әрекеті ұжымдық сипат болғандықтан, әрбір бала құрдастарымен қарым-қатынас жасай алуға, бірге жұмыс істеуге дағдылануы керек.

Баланың шешім қабылдай алып, мақсат қоя білуі ерік-жігерінің даярлығы болып саналады. Баланың әрекеттерді жоспарлап, олардың орындалуын жүзеге асыруда күш пен бойындағы қабілеттерін жұмсай білуі, қиындықтарды жеңе білуі балалардың психикалық үрдістерінің қалыптасуына ықпалын тигізеді. Егер балалардың оқуға дайындығы осы бағыттармен ұштасып жатса, бала оқуға тез бейімделіп, жақсы оқып кетуіне мүмкіндік туғызады.

Мектепке дейінгі балалардың негізгі іс-әрекеті ойын болғандықтан, оларға бірден оқу әрекетіне ауысу біршама қиындықтар туғызады. Мектеп табалдырығын алғаш аттаған бала педагогтармен және балалармен кезіккенде мазаланады, оқу үрдісінен өзінде жағымсыз эмоциялық сезіну пайда болып, қорқыныш пайда болады. Сондықтан балалардың көңіл күйі болмай, себепсізден жиі ауыруы «мектеп неврозы» сипатында көрінеді. Яғни мектепті еске

алса болғаны, жылап, уайымдайды. Сөйтіп, мектеп бала үшін стрессті тудыратын факторға (стрессогендік фактор) айналып, денсаулығының нашарлануына әкеп соғады.

Осы кезде әрбір ата-ана өзінің баласына мектеп туралы қажетті мағлұматтар айтып, баланың мектепке деген жағымды қатынас және сенімділік сезімін қалыптастыра отырып тәрбиелеу керек. Ең бастысы – баланы жолдастарымен қарым-қатынас жасай алуға, басқа балалардың ойымен санасуға үйрету.

Балаларды мектепке психикалық даярлау бағыттарын тәжірибелі жүзеген асыратындар – ата-аналар, мұғалімдер, бала-бақпаш психологтары. Психологтың міндеті: психодиагностиканың әдістемелерін қолдану арқылы және зерттеу нәтижелеріне сүйеніп, алты жастағы баланың оқуға дайындығын анықтау.

Ситуациялық жағдай

1. Ересектер тобына келіп жүрген 5 жастағы Олжасты ешнәрсе қызықтырмайды. Ұйымдастырылған оқу іс-әрекетінде тәрбиеші Олжасқа ерекше көңіл бөліп, тапсырмалар беріп, ойын әрекетімен қызықтыруға тырысады. Бірақ Олжас не топ балаларын, не тәрбиешінің ескертулеріне ешқандай құлақ аспайды, өзі жалғыз жүреді. Тәрбиеші баланың ата-анасымен де сөйлесті, «Олжас үйдегі жалғыз бала, ол ерке өскен, баланы дұрыстап мектепке даярлаңыз, сіз сабақ жүргізбейтін шығарсыз»- деп тәрбиешіге күмәнмен қарады.

- Олжастың мұндай әрекетінің себебін түсіндіріңіз?

-Сіз не істер едіңіз?

2. «Балаңыз мектептен шағым айтып келді. Мұғалім ұрысқанын, енді сабаққа барғысы келмейтінін айтты. Сіз қандай әрекет етесіз?»

3. «Марат сабаққа дайындықсыз келді. Мұғалім сабақ түсіндіріп жатты.

Марат сабақты да тындамады.

Онымен қоса жанындағы оқушыларға да тыныштық бермеді.

Мұғалім ескертулер берсе де қорытынды шығармады. Мұғалім оқушының сыныптан шығып кетуін талап етті.

Марат үйге келіп шағым айтты.

Ата – анасы әй – шәйға қарамай, директорға кіріп айқай шығарды.

Ата – ананың бұл әркеті дұрыс па? Сіз қандай әрекет етер едіңіз?»

Балалар өте тез өсіп ер жетеді. Міне, сіздің кешегі сәбиіңіз енді ер жетті, жақында мектепке барады. Көптеген ата-аналар баласының мектепке баруына байланысты қорқыныштарын білдіреді. Сондықтан қазір біз сіздерден «Сіз балаңызды мектепке беруге дайынсыз ба?» деген сауалнамасын ұсынамыз.

«Тілек шамы»

Бүгінгі дөңгелек үстелді ұйымдастырудағы басты мақсатымыз баланың мектепке барудағы психологиялық дайындылығының маңыздылығын атап көрсету. Баланың мектептегі жаңа өмірге тез бейімделуінде отбасы мүшелерінің де маңызы зор. «Отбасы» - ұшқан ұя, жылулықтың, жылылықтың мекені. Отбасы атауының мәніне терең үңілер болсақ, оттың да үлкен маңызы бар екенін сеземіз. Сондықтан қазір «Тілек шамы» жаттығуын бір-бірімізге жылы лебіздерімізді, ақ тілектерімізді айта отырып жүргіземіз.

ПЕДАГОГТАРҒА АРНАЛҒАН СЕМИНАРЛАР

Семинар-тренинг: «Мектепке дейінгі балаларды арт-терапия арқылы шығармашылыққа баулу» «Комплимент» ойыны

Жаттығудың тапсырмасы – қатысушылардың бірін бірі түсінуі арқылы эмпатия деңгейін көтеру, тіл табыса алу қасиетін, бірі бірін толық тануын дамыту. Тренингке қатысушылар шеңбер бойымен орналасады. Кез келген қатысушы жағымды комплимент айтады. Ал қалғандары ол кімге арналғанын табады. Комплимент айнап қатысушы ойынды әрі қарай жалғастырады. Барлығы түгелдей жағымды эмоция алмайынша ойын аяқталмайды.

Осы жаттығу тренингке қатысушылардың қаншалықты қызығушылықпен тапсырмаларды орындағандарын дәлелдеді.

Тренинг аяқталғаннан кейін қорытынды ширингте «Тренинг саған не берді?» деген сұраққа қатысушылар өздерінің ойларын ортаға салады.

Осыдан тренинг нәтижесінде бірлескен іс-әрекет қарым-қатынас қабілетін арттырып қана қоймай, сонымен қатар тұлғаның дамуы мен өзгеруіне тікелей ықпал етеді.

Теориялық бөлім

Психотерапияның маңызды салаларының бірі қазіргі таңда арт-терапия болып табылады. Арт-терапия даму үстіндегі психотерапиялық әдістердің жаңа түрі болып табылады. Аталған терапияның түрі қазіргі таңда үлкен жетістіктерге ие. Алғашқы Арт-терапия түсінігі енгізілген кезде оны тек сырқат, ауру, немесе демалыс үйіндегі емделушілерге ғана қолданған болса, қазіргі кезде оның қолданыс аясы, шеңбері кеңеюде. Яғни бұл терапия адамның шығармашылық жағдайын дамытып қана қоймай, адамның бойындағы қасиеттердің мүмкіндігін түсініп ашуға да жағдай жасайды.

Арт терапия- бұл емдеу ғана емес, сонымен креативтің дамуы, тұлғаның дамуы мен үйлесімділігі, кез-келген жағдайды шешуге көмек. Арт терапия бейнелік өнер арқылы жанның дамуы мен емдеудің табиғи және қолайлы әдісі. Арт-терапия терминін ғылымға 1938 жылы Адриан Хилл енгізді. Арт-терапия ағылшын тілінен аударғанда шығармашылық терапия деген ұғымды білдіреді. Арттерапия шектеусіз және психотерапияның барлық бағыттарында,

психологияда, әлеуметтік жұмыста т.б. қолданылады. Әр адам өзін, өзіннің және өзіннің жағдайын әуен, дыбыс, қимыл және сурет арқылы білдіруге алады. Кейбір адамдар үшін бұл- әлемге өзі туралы өзіннің шығармашыл адам екенін танытудың жалғыз ғана әдісі болып қалады.

Ойын терапиясы мен қозғалмалы би терапиясына арналған ойын-жаттығу

Музыка әуенімен әр топ берілген кедергілерден би билей отырып, шарларды жару керек. Шар ішінде әр қатысушыға арналған сыйлық бар. Шарды жара алмаған қатысушыға екінші мүмкіндік беріліп, өз сыйлығын алуға болады.

Шығармашылық тапсырма (коллаж).

Музыка терапиясы мен бейнелеу терапиясының біріктіріліп өткізілуі. Көңілді музыка қосылады. Әр топқа ватман мен маркер, бояулар, паралон бөліктері, сабын, майшам, щетка беріліп, тапсырманың тақырыбы баяндалады. Тақырыбы: «Менің бақытты балалық шағым». Берілетін уақыт музыка біткенше. Әр топтың жұмысы қорғалады.

Семинар-тренинг: « Мектеп жасына дейінгі баланы өзге тілді үйретудегі әлемдік тәжірибелер»

«Шеңбер бойынша сөз тізбегі» ойыны

«Шеңбер бойынша сөз тізбегі» ойыны тренингке қатысушылардың сөздік мағыналы ойлауын, топтық қатынасын, сөйлеу мәнерін дамытуға ықпал етеді.

Ойынның ережесі: Қандай да бір қарапайым сөйлем таңдап, қатысушылар сол сөйлемді түрлі дауыс ырғағымен жалғастырулары қажет. Мысалы “Біз компетентті, кәсіби білімді маманбыз”. Енді оң жақтағы ойыншыдан бастап осы сөйлемді кезекпен айтамыз. Ойынның әр қатысушысы сөйлемді жаңа интонациямен айтуы тиіс (сұраулы, қуанышты, таңқалушы, немқұрайлы және т.б). Егер қатысушы жаңа дауысқа сала алмай айтылғанда қайталаса ойынан шығарылады. Осылайша ойын бірнеше рет ойналады. Басқа адамның интонациясын қайталауға болмайды.

Теориялық бөлім: «Бала тәрбиесінің психологиялық мәселелері» тақырыбында баяндама жасалады, слайдтар көрсетіледі.
«Сыр сандық» ойыны

Ұжымдық жұмыс: Ойлануға арналған «Сыр сандық» ойынының шартын таныстырам. Мен сұрақтарды оқимын. Сендер әр сұраққа 2 - 3 оқушы жауап беруі керек. Барлығы 15 сұрақ.

Ойынның шарты: Біз бір - бірімізді жақын тану үшін барлығына «сыр сандықты» ұсынамын. Топтың әр қатысушысы «сыр сандықтағы» аяқталмаған сөйлемді өз сөзімен аяқтайды.

1. Ен үлкен қорқыныш – бұл...
2. Мен мынадай адамдарға сенбеймін...
3. Мен ренжимін, егер...
4. Мен ұмытпаймын, егер...
5. Маған көңілсіз, егер..
6. Егер маған дауыс көтерсе, мен...
7. Мен қарсыласқанда...
8. Егер мен сенімсіз болсам, онда...
9. Маған ұнады, себебі...
10. Егер, мен шаршасам...

Сөйлемді аяқтағанда, қандай сезімде болдыңдар? Әрине, әрқайсымыз қорқыныш, сенімсіздік, сәтсіздік сезімдерінен өттік. Ренжіген, нашар көңіл - күй немесе көңілсіздік болған шығар. Бұл сәтте қолдау мен сүйенішті қажет етеміз.

Семинар-тренинг: «Инновациялық (кұм терапиясы, ассоциация әдісі) әдістерді қолдану арқылы балаларды көптілді меңгеруге тәрбиелеу»

«Ұнайтын есім» жаттығуы

Нұсқау: Жұмыстың барысында топ мүшесі жеке есімі жазылған жолақты кеудеге іліп алады. Бұл ойын түрінде аталатын достың, кейіпкердің немесе өзіне жақын ұнайтын кез келген есімді қоя алады және еркін таңдау ұсынылады. Ол анық және үлкен әріппен жазылып, барлығына көрінетіндей көкірекке қыстырылады, жұмыс барысында бір-бірін осылай атайды. Барлығына 5 минут уақыт жұмсалады. Негізгі міндет-өзінің жеке тұлғалығын белгілеу.

Теориялық бөлім. «Мектеп жасына дейінгі балалардың үш тілді меңгеруінің психологиялық мәселелері» тақырыбында баяндама жасалып, слайдтар көрсетіледі

Құм қалашығындағы ойын

Құмдағы ойындар – баланың табиғи әрекеті формаларының бір түрі. Сондықтан да біз, ересектер, құммен ойнайтын орындарды оқыту және дамыту сабақтарында қолдана аламыз. Құмнан суреттер сылып, әртүрлі оқиғаларды ойлап тауып, біз бала үшін әлдеқайда қызықты түрде оған өзіміздің біліміміз бен өмірлік тәжірибемізді, қоршаған әлемнің заңдылықтары мен оқиғаларын жеткізе аламыз.

Өз қиялындағы ертегіні құрастыр (ұсақ ойыншықтар, тастанды заттар, табиғи заттар, алдын - ала қағаздан, ермексаздан жасалған т. с. с.)

Құмдағы ойындардың мақсаты:

1. Бала өзін жайлы, қорғалған күйде сезініп, шығармашылық белсенділік танытатын табиғи стимулдық орта қалыптастыру.
2. Танымдық және психикалық процестерді дамыту; түйсікті (форманы, түсті, тұтас түйсік), есті, зейінді, қиялды, кеңістіктік түсінікті, тактильді - кинестетикалық сезімділік пен қолдардың ұсақ моторикаларын.
3. Ауызша және ауызша емес әдіс тәсілдерді қолдана отырып, тәжірибелік қарым-қатынастық біліктіліктер мен дағдыларды жетілдіру.
4. Қиялды, көрнекі – бейнелік ойлауды, сөздік - логикалық ойлауды, көрнекі іс-әрекеттік ойлауды, шығармашылық және сын тұрғысынан ойлауды дамыту, балаларды белсенді іс - әрекетке және зейіннің шоғырлануына тәрбиелеу, эмпатияның пайда болуына ықпал ету.

Мәселелері:

Танымдық сезімдерін дамыту (зейін, жады, қиял, қабылдау)

Интеллектуалдық ортаны қалыптастыру – ойлай білу, көрнекі - шынайылық, көрнекі-бейнелік, сөздік-логикалық, шығармашылық ойлау.

1. Эмоционалдық және коммуникативтік ортаны (қарым-қатынастың табысты
2. ағымына қажетті, ауызша және ауызша емес құралдарды қолдана отырып) дамыту.

3. Жеке тұлғалық, ерікті, психофизиологиялық органы (тактильді кинестетикалық сезімділік пен қолдардың ұсақ моторикасын) дамыту.

Құмдағы ойындардың негізгі принциптері:

1. Шығармашылық белсенділік таныта отырып, бала өзін ыңғайлы әрі қорғалған күйде сезінетін табиғи ынталандыратын орта жасау.
2. Бұл үшін біз баланың мүмкіншіліктеріне сәйкес келетін тапсырмаларды таңдаймыз; ертегі түріндегі ойындарға нұсқаулық құрамыз, оның нәтижесін, идеялары мен әрекетін жағымсыз бағалауға жол бермейміз.
3. Ертегі ойындарының кейіпкерлерімен бірге әртүрлі жағдаяттарды ойнау, шынайы «бірге тұру».

Осы принциптің негізінде қиялдағыдан шынайылыққа және керісінше өзара ауысу жүзеге асырылады. Мысалы, Ханшайымның құтқарушысы ролінде болып, бала жағдайдан шығатын жолды ұсынады, сонымен бірге оны құмда шағын фигуралардың көмегімен шынайы ойнайды. Сонымен, ол өзінің ісі мен таңдаған жолының дұрыстығы не қателігіне көз жеткізеді.

Қажетті материалдар мен жабдықтар

1. Су өткізбейтін ағаш қорап. Қораптың ішкі қабаты (түбі және қабырғалары) көк немесе көгілдір түске боялады. Осылайша, түбі су, ал қабырғалары - аспан нышанын білдіреді.
2. Таза, өзен құмы (алдын - ала жуылған, духовкада заласыздырылған). Ол тым ұсақ болмауы керек. Құм қораптың түбіне ғана толтырылады. Құмды ойындар үшін оның ылғалды болғаны дұрыс.
3. Түрлі - түсті құм.
Мектепке дейінгі балалардың өздерінің психо ұйымдастырылуына қарай ашық түстерге эмоционалды әсерленгіштіктерін ескере отырып, жұмыс барысында түрлі - түсті құм қолданылады.
4. Шағын фигуралар «коллекциясы» (биіктігі 8 см - ден аспайтын «Киндер-сюрприздан»). Ойыншық жиынтықтарына мыналар кіреді:
 - адам кейіпкерлері;
 - жануарлар (үй, жабайы, тарихқа дейінгі, теңіз және т. б.);
 - көліктер (құрғаққа жүретін, суда жүзетін, ғарыштық және т. б.);

өсімдіктер (ағаштар, гүлдер, көкөністер, жаңғақтар және т. б.);
табиғи заттар (ұлуастар, бұтақтар, әр түрлі пішіндегі тастар және т. б.);

лақтырым материалдар (пласмасс ыдыстар, тығындар және т. б.);
Пластикалық немесе ағаш әріптер мен сандар, геометриялық пішіндер.

Бір сөзбен айтқанда, қоршаған әлемде кездесетін заттың бәрі «коллекцияда» лайықты орынға ие бола алады. Егерде ойын кезінде қандай да бір бейнелердің фигуралары жетіспесе, оларды ермексаздан, қамырдан илеп, қағаздан қиып жасауға болады. Педагогикалық процестің негізгі бағыты әрбір жеке тұлғаның мәдениетін тәрбиелеу, әрбір баланың жеке дара ерекшелігін ескере отырып, педагогикалық процестің алдына қойылған міндеттерін іске асырудың ең тиімді әдіс, тәсілдерді, ұйымдастыруға қойылған міндеттерді іске асыруда жеке тұлғаны жан-жақты етіп қалыптастыру бірлікте шешімін табады.

Заманауи инновациялық әдістерді мектеп жасына дейінгі балалардың дамуында қолдану арқылы, балаларды шаршатпай, жалықтырмай, жан - жақты дамуына тигізер үлесі өте зор.

«Тұлғалық кеңістік» жаттығуы

Нұсқау: Бөлмеден өзіне ұнамды орын іздестіру. Асықпау, өзіңізге жағымды, адамдарға жақын емес орында таңдау. Сіз тұрған кеңістік сіздің меншігіңізде. Ешкім бұл жерді аттап баса алмайды.

Табан астындағы еденді толығымен сезініңіз. Қолыңызды созып, кеңістігіңіздің шекарасын белгілеңіз. Оны қалауыңызша үлкейтуге болады. Енді толық тыныштықты сақтап, өз шекараңызды сезініңіз. Ол қаншалықты жағымды? Кеңістігіңізді тағы қалай өзгерткіңіз келеді?

Қазір мен қатты дауыстап «Орын ауыстыру», - деп айтамын. Әрқайсысын өз кеңістігінен шығып, басқа адамның орнына барады. Барлығы жана орынға ауысады, Орын сізге қаншалықты ұнамды және жайлы? Енді өз кеңістігіңізге келіңіз. Енді өзіңізді қалай сезінесіз?

«Кездесу» жаттығуы

Мақсаты: Мұғалімдерді балалық шағын еске түсіру, эмоцияналдық күйін дамыту.

Шенбер болып отырамыз. Өзімізді еркін сезінеміз, жайлы отырамыз, бірнеше рет еркін тыныс алыңыз. Өзіңізді дәл қазір өзіңіздің үйіңде деп елестетіңіз. Әдетте өзіңіздің демалатын, өзіңізге жайлы орныңызда отырсыз. Іштей сіз өзіңізге маңызды кездесуге дайындалып жатырсыз.

Енді орныңыздан тұрып ойша далаға шығуға дайындалып жатырсыз. Есік ашылды, Сіз баспалдақпен төмен түсіп келесіз. Далада жаздың шуақты күні нұрын шашып тұр. Алдыңыздан қарама-қарсы бір бала шыға келді. Ол сізге жақындап келеді. Анықтан қараңыз, бұл бала – сіздің өзіңіз, бастауыш мектепте оқыған кезіңіз. Балаға назар аударыңыз, оның киіміне, бет пішініне және көңіл-күйіне. Оған өзіңізге маңызды сұрақты қойыңыз және жауабын естуге тырысыңыз. Осыдан кейін бұрылып өз үйіңізге қайтыңыз.

«Өзіңіздің балалық кейіпіңізді суреттеңіз және қазір ішкі жан дүниеніңізді бейнеленіңіз», «Қандай сұрақ қойдыңыз және қандай жауап естідіңіз?», «Өзіңіздің ішкі алған әсеріңізді және толғанысыңызды суреттеңіз».

ПЕДАГОГТАРҒА АРНАЛҒАН ТРЕНИНГТЕР

«Жасырын хат, ойлан тап!»

Қажетті құралдар: ватман, түрлі түсті фломастерлер, қырындаштар, өшіргіш, сызғыш

Уақыты: 20 минут

Барысы: Қатысушылар 3 топқа бірігіп отырады.

Жүргізуші: Ерте-ерте-ертеде . . . әлі адамдардар әріп танымаған уақытта да, олар бір-біріне хат жазған екен. Қалайша? Олар сурет салуды біліпті. Бүгін біз соны үйренеміз. Өз қарсыластарыңызға сурет арқылы қысқаша ғана ойларыңызды жеткізіңіздер. Әр бір топқа белгілі бір сөйлемдер беріледі:

«Бүгін маған сағат кешкі 6-да телефон соқшы» - 1-ші топқа арналған хат;

«Бүгін жұмыстан кейін кинотеатрға барайық» - 2-ші топқа арналған хат;

«Жексенбі күні сағат 15.00-де менің туған күніме кел» - 3-ші топқа арналған хат.

Ұстаздар өздеріне берілген тапсырманы ватманға сурет арқылы салып, өзара алмасады. Келесі топтың қатысушылары, суретте берілген сөздерді анықтаулары қажет.

«Жемісті ұстаз» тренингі

Қажетті құралдар: түрлі түсті қарындаштар, фломастерлер, қағаз

Уақыты: 5 минут

Нұсқау: Қазір бір параққа ұнайтын жеміс-жидектің суретін салыңыздар.

А) Бұл жеміс қандай ішіне жазыңыз?(піскен бе?дәмі қандай?қалай көрінеді)

В) Тақтаға іліңіздер

Талдау тақтаның жоғары жағына ілгендер өзіндік бағалауы жоғары,ортасына ілгендер орта,төмен соңында апарат ілгендерде-төмен.

Жемістің кімде піспегені бар? Бәрінің жемісі піскен болуы шарт себебі,сіздер осы іспен айналысып жүргендеріңізге бірнеше жылдың жүзі болды.

Қарбызды ұнататындар орнықты адамдар. Олар шиеленіске, жанжал, дау – дамайға бара бермейді. Еш уақытта еш нәрсені шағымданбайды. Тұрмыс пен көңіл – күйін тек қана өз күшімен жақсартуға ден қояды. Отбасында да үлгілі, артық – ауыз сөзі жоқ. Кейде табандылық жағы ғана жетіспейді.

Жүзімді ұнататындар өзінің де, өзгенің де сырын сақтай білетіндер. Бірақ мұндай тұйықтық, кейде шектен асып кетеді де, ондай адамдарға сенімсіздікпен қарауы мүмкін.

Құлпынайға “кет әрі” болмасаңыз сіз көңілді, қонақжай адамсыз. Елмен тіл табыса аласыз. Сізге сыпайылық тән, талғамыңыз нәзік. Ешкімге тәуелді емессіз. Дегенмен қызғаншақтығыңыз жоқ емес.

Шабдалыны ұнататын адамдар көпшіл, кез-келген адаммен тіл табыса алатын ашық жарқын болып келеді. Сізден сыпайылық пен мәдениетті адамның белгілері айқын аңғарылып тұрады. Тек бір кемшілігіңіз – қиындықтарды ауыр көтересіз, кейде оларды жеңуге дәрменсіздік танытасыз.

Егер сізге алма өте ұнайтын болса, жігерлі, бірақ аздап ескі көзқарастағы адамсыз. Өз бастығыңызға берілгенсіз, Оның қандай тапсырмасын болсада, жан сала тиянақта атқаруға тырысасыз. Аздап ақын жанды, өз - өзіңізге риза адамсыз.

Егер сіз шиені ұнатсаңыз, мінезіңіз жұмсақ, кішіпейілсіз. Өзгеге қуанышпен жақсылық жасау үшін, кейде өзіңізге зиян келтіріп алуыңыз мүмкін. Өтірік - өсек сөзге жоқсыз, ессесіне анекдоттарды ұнатасыз. Ал махаббат жөнінде сәби тәріздессіз, сізді оп – оңай өкпелете салуға болады.

Қара өрікті ұнататандар өз атына айтылған сынды көтере алмайтындар. Олармен достық, жолдастық қарым – қатынас орнатуда қиын көрінеді.

«Танысу» жаттығуы

Нұсқау: Жұмыстың барысында топ мүшесі жеке есімі жазылған жолақты кеудеге іліп алады. Бұл ойын түрінде аталатын достық, кейіпкердің немесе өзіне жақын ұнайтын кез келген есімді қоя алады және еркін таңдау ұсынылады. Ол анық және үлкен әріпшен жазылып, барлығына көрінетіндей көкірекке қыстырылады, жұмыс барысында бір-бірін осылай атайды. Барлығына 5 минут уақыт жұмсалады. Негізгі міндет-өзінің жеке тұлғалығын белгілеу.

Жүргізушіге кеңес: Қажетті құралды түгелдеу (кыстырғыш, илаам, қағаз). Тренингтің басында топ мүшесі өзінің жеке тұлғалығын сезіне білуге жұмылдыру, өз есімін таңдаудан басталады, қатысушы бір-біріне толық зейін қойып, жеке қасиетін айту қажет. Егер қасындағы сол жақ адамын есіне түсіре алмаса, басқа қатысушы көмек береді.

Танысуды былай ұйымдастыруға болады – «Саламтсыз ба, менің есімім ..., менің ойымша, сіз..., міне осындай сөз арқылы танысу басталады. Әр қатысушы қасындағы әріптесінің ерекшелігін, сүйікті сабағын, айналысатын. Бұл өте қызықты! Бірақ бір-бірін өкпелетіп алмау, қайта алынған жаңа ақпаратты мүмкіндігінше қысқаша жазып отыру қажет.

«Тұлғалық кеңістік» жаттығуы

Нұсқау: Болмеден өзіне ұнамды орын іздестіру. Асықпау, өзіңізге жағымды, адамдарға жақын емес орында таңдау. Сіз тұрған кеңістік сіздің меншігіңізде. Ешкім бұл жерді аттап баса алмайды.

Табан астындағы еденді толығымен сезінііз. Қолыңызды созып, кеңістігіңіздің шекарасын белгілеңіз. Оны қалауыңызша үлкейтуге болады. Енді толық тыныштықты сақтап, өз шекараңызды сезінііз. Ол қаншалықты жағымды? Кеңістігіңізді тағы қалай өзгерткіңіз келеді?

Қазір мен қатты дауыстап «Орын ауыстыру», - деп айтамын. Әрқайсысың өз кеңістігінен шығып, басқа адамның орнына барады. Барлығы жаңа орынға ауысады, Орын сізге қаншалықты ұнамды және жайлы? Енді өз кеңістігіңізге келіңіз. Енді өзіңізді қалай сезінесіз?

Кері байланыс «Крокодил» жаттығуы

Мақсаты: Ұжымды топтастыру

Қазір сіздер еркін жүресіздер, жай ғана әуен ырғағына жүріп, бір-бірлеріңізге қарайсыздар. Қалауларыңызша билеп, көңіл көтеріп, жалпы көңіліңіз қалаған нәрсені жасаңыз, алайда кез келген уақытта мен: «Топқа бесеуден!» - немесе үшеуден, немесе төртеуден. Сонымен – дәл сондай топқа топтасуыңыз қажет. Егер берілген сан бойынша топқа енбей қалсаңыз ойыннан шығасыз.

Солай ойын өз кезегімен жалғаса береді.

«Кездесу» жаттығуы

Мақсаты: Мұғалімдерді балалық шағын еске түсіру, эмоцияналдық күйін дамыту.

Шеңбер болып отырамыз. Өзімізді еркін сезінеміз, жайлы отырамыз, бірнеше рет еркін тыныс алыңыз. Өзіңізді дәл қазір өзіңіздің үйіңде деп елестетіңіз. Әдетте өзіңіздің демалатын, өзіңізге жайлы орныңызда отырсыз. Іштей сіз өзіңізге маңызды кездесуге дайындалып жатырсыз.

Енді орныңыздан тұрып ойша далаға шығуға дайындалып жатырсыз. Есік ашылды, Сіз баспалдақпен төмен түсіп келесіз. Далада жаздың шуақты күні нұрын шашып тұр. Алдыңыздан қарама-қарсы бір бала шыға келді. Ол сізге жақындап келеді. Анықтай қараңыз, бұл бала – сіздің өзіңіз, бастауыш мектепте оқыған кезіңіз. Балаға назар аударыңыз, оның киіміне, бет пішініне және көңіл-күйіне. Оған өзіңізге маңызды сұрақты қойыңыз және жауабын естуге тырысыңыз. Осыдан кейін бұрылып өз үйіңізге қайтыңыз.

«Өзіңіздің балалық кейіпіңізді суреттеңіз және қазір ішкі жан дүниенің бейнеленіңіз», «Қандай сұрақ қойдыңыз және қандай жауап естідіңіз?», «Өзіңіздің ішкі алған әсеріңізді және толғанысыңызды суреттеңіз»

«Сыр сандық» ойыны

Нұсқау: Құрметті педагогтар әр сұраққа 2 педагог жауап беруі керек. Барлығы 15 сұрақ.

Ойынның шарты: Біз бір-бірімізді жақын тану үшін барлығыңызға «сыр сандықты» ұсынамын. Топтың әр қатысушысы «сыр сандықтағы» аяқталмаған сөйлемді өз сөзімен аяқтайды.

1. Ең үлкен қорқыныш – бұл...
2. Мен мынадай адамдарға сенбеймін...
3. Мен ренжимін, егер...
4. Мен ұмытпаймын, егер...
5. Маған көңілсіз, егер...
6. Егер маған дауыс көтерсе, мен...
7. Мен қарсыласқанда...
8. Егер мен сенімсіз болсам, онда...
9. Маған ұнады, себебі...
10. Егер, мен шаршасам...

– Сөйлемді аяқтағанда, қандай сезімде болдыңыздар? Әрине, бірқайсымыз қорқыныш, сенімсіздік, сәтсіздік сезімдерінен өттік. Ренжіген, нашар көңіл - күй немесе көңілсіздік болған шығар. Бұл кәсіпте қолдау мен сүйенішті қажет етеміз.

Психологиялық сынақ: Өмір, жар, дос

Сіз қандай адамсыз, қалай өмір сүріп жатырсыз, өмірге көңіліңіз тола ма... Өзіңізге беймағұлым өз ішкі жан әлеміңіздегі құпияларды психологиялық сынақ арқылы анықтаңыз. Әр сұрақтың жауабын өзіңізге сақтап отырыңыз немесе жазып алыңыз. Жазба соңында жауаптарымен салыстырасыз.

Жыныс орманды аралап келе жатқаныңызда, алдыңыздан бір күркеше кезікті дейік:

1. Сізше күркешенің есігі қалай тұр? (*Жабық не ашық*)
2. Үйдің ішіне кіргенде бір үстел көзіңізге шалынды, сізше үстелдің формасы қандай? (*Дөңгелек, сопақша, квадрат формалы, тік төртбұрыш формалы, үшбұрыш формалы*)
3. Үстелдің үстіне бір гүл құмырасы қойылған, бұл құмырада су бар, сізше бұл құмыраға қаншалықты су құйылған? (*Толтырылған, орта, су жоқ*)
4. Сізше бұл құмыра қандай материалдан жасалған? (*Әйнектен, фарфордан, балшықтан, метәл, пластик*)
5. Сәлден кейін бір сарқырамаға келесіз, сол арада жарқ-жүрқ еткен бір затты көрдіңіз, ол затты иіліп алсаңыз бір топ кілт тағылған кілтгілгіш екен. Сізше онда қанша кілт бар? (*Бірден онға дейін*)
6. Бұл жерден өтіп, тағы да жолға шықтыңыз, жолдың сорабын іздеп жүргеніңізде алдыңыздан қала қорғаны көзіңізге шалынды, сізше бұл қандай қорған? (*Ескі қорған, жаңа қорған*)
7. Қала қорғанының ішіне кіріп жүріп келе жатқаныңызда алдыңыздан бір ластанған малтау көлшігі кезігеді, кенет былғанған көлшік бетінен жалт-жұлт етіпеткен асыл тастарды байқайсыз, сіз бұл асыл тасты қайтесіз? (*Аламын, алмаймын*)
8. Ластанған көлшіктің қасында тағы бір көлшік бар, бұл көлшіктің суы мөп-мөлдір, бетінде ақша қалқып жүреді, оны сіз теріп аласызба? (*Аламын, алмаймын*)
9. Қала қорғанының енді бір басында шығатын есік бар, сіз осы есік арқылы қала қорғанынан шығып кеттіңіз. Одан шыққаныңызда үлкен гүл бақшасын көрдіңіз, бақшадан бір сандық көзіңізге

- түсті. Сізше сандықтың үлкендігі қандай? (*Кішкене, орташа, үлкен*)
10. Сандық қандай материалдан жасалған? (*Қатты қағаздан, ағаштан, металдан*)
 11. Сандыққа жақын жерден гүл бақшаның ішінен көпір көрінеді. Сізше оны неден салған? (*Металдан, ағаштан, өсімдік сабағынан*)
 12. Көпірдің қасына келгеніңізде бір арғымақты көресіз, сізше арғымақтың түсі қандай? (*Ақбоз, күрең, қара*)
 13. Арғымақ не істеп тұр? (*Тыны мүлгіп тұр, жайылып тұр, шапқылап жүр*)
 14. Арғымаққа жақындау жерде қатты құйын соғып кетті, сіз не істейсіз?
 15. *Жүгіріп барып сандыққа тығыламын.*
 - *Жүгіріп барып көпірдің астына тығыламын.*
 - *Арғымаққа міне қашамын.*
- Жауабы:

1. Есік.

Ашық есік: сіздің қандай іс болса да басқалар мен ортақ игіліктенуді қалайтын адам екеніңізді бейнелейді.

Жабық есік: қандай іске тап болсаңыз да жалғыз өзіңіз шешуді жөн санайтын адам екеніңізді бейнелейді.

2. Үстел.

Дөңгелек, сопақша формадағылар: сізге серік болатын бірнеше достарыңыз бар, сіз оларға өте сенім артасыз.

Квадрат, тік төртбұрыш формалылар: сіз дос талғайсыз, тек жақсы танитын адамдарыңызбен ғана дос бола аласыз.

Үшбұрыш формалылар: сіз өте қазымыр адамсыз, сондықтан досыңыз көп емес.

3. Құмырадағы су.

Құрғақ: сіз көз алдағы тұрмысыңызға риза емессіз.

Орташа су: сіздің тұрмысыңыз сіз армандаған тұрмысқа жартылай болса да жақын.

Толы су: сіз қазіргі тұрмысыңызға өте ризасыз.

4. Құмыраның материялы.

Әйнек, фарфор, балшық: сіздің тұрмыста дәрменсіз, басқалардың көмегіне мұқтаж екеніңді бейнелейді.

Метал, пластик: сіздің тұрмыста мықты адам екеніңізді
өңделейді.

5. Кілт.

Тек бір ғана: сіздің тек жалғыз досыңыз ғана бар.

Бірден беске дейін: сіздің бірнеше досыңыз бар.

Алтыдан онға дейін: көптеген достарыңыз бар.

6. Қала қорғаны.

Ескі қорған: сіздің өткен өміріңізде араласқан достарыңыз жайлі
қоңілсіз, еске алуға татымайтын істер болған.

Жаңа қорған: сіздің өткендегі достарыңызбен болған тамаша
қырым-қатынас сезіміңіз жүрегіңіздің түпкірінде сақталған.

7. Лас көлшіктегі асыл тас.

Алған болсаңыз: сіздің өмірлік жарыңыз қасыңызда болса да, сіз
басқаларға қырындайсыз.

Алмаған болсаңыз: сіздің өмірлік қосағыңыз қасыңызда болса, сіз
тек осы адаммен бірге боласыз.

8. Мөлдір көлшіктегі ақшалар.

Алған болсаңыз: сіздің өмірлік қосағыңыз сіздің қасыңызда
болмаса, сіз маңайдағыларыңызбен жақсы боласыз.

Алмаған болсаңыз: сіздің өмірлік қосағыңыз сіздің қасыңызда
болмаса да, сіз оған мәңгі адалсыз.

9. Сандықтың үлкен-кішілігі.

Кішкене: жауапкерсіз.

Орташа: мәлім мөлшерде жауапкершілік бар.

Үлкен: жауапкершілігі күшті.

10. Сандықтың материалы.

Қатты қағаздан, ағаштан (сырты жарқырамайды): сіз кішпейіл
жансыз.

Метал: мақтаншақ әрі тоңмойын жансыз.

11. Көпірдің материалы.

Метал: достарыңызбен өте жақын, қою байланыстасыз.

Ағаш: достарыңызбен белгілі дәрежеде байланыстасыз.

Өрім: сіздің айналаңызда ешқандай досыңыз жоқ.

12. Аттың түсі.

Ақбоз ат: сіздің қосағыңыз сіздің жүрегіңізде кіршіксіз әрі
ардақты.

Күрең арғымақ: сіздің қосағыңыз сіздің жүрегіңізде әдеттегідей
ғана.

Қара тұлпар: сіздің қосағыңыз сіздің жүрегіңізде тым жақсы өмір тіпті жаман болу мүмкін.

13. Аттың қимылы.

Тыныш тұрған не жайылып тұрғанды таңдаған болса: сіздің қосағыңыз үйдің қамын жейтін кішіпейіл адам.

Шапқылағанды таңдаған болса: сіздің қосағыңыз тұрпайы адам.

14. Ең соңғы әрі ең маңызды сұрақ, иә, әңгіменің аяғы боран соққанға келді, сол жағдайға не істедіңіз:

- Жүгіріп барып сандыққа тығыламын.
- Жүгіріп барып көпірдің астына тығыламын.
- Арғымаққа міне қашу.

Қазір біз бұл заттардың нені бейнелейтініне қарайық:

Соққан құйын: сіздің өміріңіздегі қиыншылық.

Сандық: өзіңіз

Көпір: досыңыз

Жылқы: өмірлік қосағыңыз.

Сандыққа тығылу: қандай қиыншылыққа кездесеңіз де жалғыз өзіңіз қарсы тұрасыз.

Көпірдің астына бару: мейлі қандай уақытта қандай қиыншылыққа жолықсаңыз да достарыңызбен бірге шешесіз.

Тұлпарды таңдаған болсаңыз: қандай қиыншылық, боран шашынды күнде де өмірлік қосағыңызбен бірге өткізесіз.

« Карусель » жаттығуы

Мақсаты: Қарым-қатынасты дамытуға арналады

Топ мүшелері 2-ге бөлінеді. 1-ші топ ішкі, 2-ші топ сыртқы топ болып бөлініп, екі шеңбер жасайды.

Жетекшінің берген белгісі бойынша ішкі топ сағат тілі бойынша қозғалады, жетекшінің сигналы бойынша олар тоқтайды да, екеуден ішкі топ пен сыртқы топ бір-біріне қарсы тұрған адамдар бірігеді. Әрбір топқа кезекпе-кезек жетекші белгілі бір роль беру керек, олар тез арада сол рольді 2-3 минутта көрсетуі керек. Мысалы: сатушы-сатып алушы; мұғалім – оқушы, дәрігер – қаралушы; полиция – шофер; әке – бала; анасы – қызы. Бұл жаттығу әрбір адамның өзінің мінезін, көңіл күйін, қабілетін, өзгерте білу осы арқылы өзгелермен еркін араласу қабілетінің дамуына көмектеседі.

«Бүлінген телефон»

Мақсаты: Есту қабілетін дамытуға арналған

Психолог бір сөзді педагогтың құлағына сыбырлап сол пікірді қайталайды, солай жалғаса беріп барлық балаларға жеткізеді. Ең соңғы педагог пікір сөзді естіртіп дауыстап айтады. Мен әрқашан шындықты айтамын.

«Көңіл күйімізді жаттықтыру»

Мақсаты: Шынайы бейнелеп көрсете білу арқылы көңіл күйімізді жаттықтыра алуға арналады.

Нұсқау: Бүгін мен сендерге актер болуға үйретемін. Мен сендерге нені көрсет десем, соны бет-әлпеттеріңмен бейнелейсіңдер.

1. Қабақтарыңды түйіп, ашулы адамның кейпін көрсетесіңдер
2. Қатты қорқу қажет. Қасқырдан қорыққан қоян сияқты немесе ұядан түсіп қалған балапан сияқты, мысықтан қорыққан тышқан сияқты және иттен қорыққан баланы бет-әлпеттеріңмен көрсету қажет.
3. Жылап тұрған адамды көрсету.
4. Жәй күліп тұрған адамды және қатты күліп тұрған адамды көрсету
5. Өлең айтып тұрған адамдың сезімін көрсете білу

«Ауызша волейбол» ойыны

Мақсаты: Өзінде бар жақсы қасиеттерді бағалай білуге, өзінің қасында жүрген адамдардың жақсы қасиеттерін білуге, бір-бірін терең түсінуге арналады.

Допты бір-бірне берген кезде педагогтар адамгершілік қасиеттер туралы айтулары керек.

Мысалы:

- шыншылдық;
- мейірімділік;
- адамдық;
- адамгершілік әділдік;
- кішіпейілдік;
- батылдық;
- ұстамдылық;
- жанашырлық.

Өзінде басым қасиетті айта білулері қаралады.

«Кім екенін тап» ойыны

Мақсаты: Топ мүшелерінің бір-бірін тануға көмектеседі

Әрбір адам өзінің аты-жөнін көрсетпей, өз-өзіне психологиялық мінездеме жазады. Өзінің ұнамды-ұнамсыз қасиеттерін жазу. Бұл мінездеме жазылған бетерді жетекші жинап, араластырады да, арасынан біреуін алып дауыстап оқиды. Топ мүшелері мінездеменің иесін табуы керек.

Бұл жаттығу өзгелерді дұрыс қабылдап, тану арқылы олардың өзіндік ерекшеліктерін білуге үйреді

"Алып" ойыны

Мақсаты: Ұжымшылдыққа тәрбиелеу.

Екі педагог қатар тұрады, біреуінің сол аяғын екіншісінің оң аяғына байлайды, сөйтін бір белгіленген жерге барады. Немесе: үш, төрт, т.б. балаларды бірге байлайды, сосын олар бірге жүруге тырысады. (бақаға ұқсап секіреді).

"Көпір" ойыны

Еденді бормен "көпір" (түзу) сызылады. Екі топ, бір-біріне қарсы шыққан педагогтар "көпірден" құлап қалмай өтуі керек. Педагогтар бір-біріне көмектесіп, орындарын ауыстырып, бір-бірін өткізін жіберулері керек.

Пайдаланылган әдебиеттер тізімі

1. М.И.Лисина. Проблемы онтогенеза общения. -М.: Педагогика, 2012. -230.
2. А.А.Бодалев. Психология общения. –М., 2003. -140.
3. А.В.Запорожец, М.А. Лисина. Развития общения у школьников. - М. Педагогика, 2013
4. Ә.Алдамұратов. Қызықты психология. - Алматы, 2010. -190.
5. Е.А.Алябьева. Психогимнастика в детском саду. – Москва, 2003г.
6. И.Л.Арцишевская. Работа психолога с гиперактивными детьми в детском саду. – Москва, 2014 г.
7. В.Л.Шарохина. Коррекционно-развивающие занятия в средней группе. – Москва., 2014
8. И.В.Ганичева. Телесно-ориентированные подходы к психокоррекционной и развивающей работе с детьми: 5-7 лет. – Москва. 2004. -190.
9. Е.А.Алябьева. Коррекционно-развивающие занятия для детей старшего дошкольного возраста. – Москва., 2015. -210.
10. Г.А.Широкова. Справочник дошкольного психолога. – Ростов-на-Дону, 2006. -220.
11. Е.И.Рогов. Настольная книга практического психолога. – Москва., 2001. -300.
12. С.А.Козлова, А.С.Куликова. Дошкольная педагогика. М., 2000. -150.
13. А.Менжанова. Мектепке дейінгі педагогика. Алматы, «Мектеп», 1982. -200.
14. В.С.Мухина. Мектеп жасына дейінгі балалар психологиясы. - Алматы, 1986. -190.
15. Л.И.Божович. Личность и ее формирование в детском возрасте. - М., 1999. -180.
16. Т.Д.Рихтерман. Формирование представления о времени у детей дошкольного возраста. - М., 1999. -180.
17. В.С.Мухина. Детская психология. -М.,1985. -220.
18. М.А.Аралова. Формирование коллектива ДОУ. – М., 2005. -180.
19. М.Жұмабаев. Педагогика-Алматы: Ана тілі, 1992.-160
20. С.Қ.Бердібаева. Таным субъектiсi: танымдық процесстер : Оқу - әдістемелік құрал. –Алматы. 2004. -160.
21. Х.Т. Шерязданова. Учить детей общению. -Алматы. 1997. -150.

22. С.Ю.Головин. Словарь-психолога –практика. -Минск: Харвест, А:АСТ, - 2001. -200.
23. А.А.Рожк. Психологический конфликт и особенности индивидуального развития личности ребенка. -М., 1988. -300.
24. Н.Қ.Токсанбаева. Психологияда қарым-қатынас мәселелері // Білім беру жүйесінде адам ресурстарын басқарудың қазіргі тенденциялары: Халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдары. -Алматы, 2005. -200.
25. Е.Сағындықов. Қазақтың ұлттық ойындары. –Алматы: Раун, 1993. -176.
26. Е.Сағындықов. Ұлттық ойындарды оқу-тәрбие процесінде пайдалану. -Алматы, 1993. -200.
27. Қ.Толыбаев. Кел, ойнайық. -Алматы. 1990-162.
28. С.А.Ұзақбаева, А.К.Айтпаева. Воспитательные возможности казахских народных детских игр. -Алматы, 1996. -355.
29. А.Аралбаева. Мектепке дейінгі педагогика. -Астана. 2012. -210.
30. Т.Бакиева, Т.Тасеева. Мектеп жасына дейінгі балаларға арналған ойындар мен жаттығулар. -Астана. 2014 -120.

МАЗМҰНЫ

Кіріспе	3
Мектепалды даярлық топқа арналған түзету-дамыту сабақтары	5
Ересектер тобына арналған түзету-дамыту сабақтары.....	88
Ата-аналарға психологиялық кеңестер	103
Ата-аналарға арналған дөңгелек үстел	118
Педагогтарға арналған семинарлар	126
Педагогтарға арналған тренингтер	133
Пайдаланылған әдебиеттер тізімі	143

Р.К.Керимбаева, А.С.Ережепбаева, Ж.Қ.Даниярова

**МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ
ТІЛІН ДАМУЫҒА АРНАЛҒАН
ТҮЗЕТУ-ДАМУЫ ЖҰМЫСТАРЫ**

Оқу-әдістемелік құрал

Техникалық редактор
Редакциялық сектор жетекшісі
Компьютерлік беттеу

Бейсенбекова А.Ж.
Айдарова Н.М.
Қуанышбек А.Ж.

Баспаға 18.03.2022 қол қойылды.
Пішімі 60x80 1/16. Есепті б. т. 9,0. Шартты б. т.9,2.
Таралымы 300. Тапсырыс 748

ИП «Бейсенбекова Ә.Ж.»
«Алтын баспа» баспасы
080000, Тараз қ., Қазыбек би көшесі, 138